

Mag.
09.69899
Lu

Gode
Borgeres
ædle
Handlinger,
samt
Minde
over

nogle Afdøde

i blandt dem

siden Ildbranden

den 5te Junii 1795.

For Venfkab og Sandhed at klempe,
At elske hver opløst og god,
De Lidendes Klager at dæmpe,
Det være vor Broderfjabs Lod!

Femte Bind.

Kjøbenhavn, 1797.
Trykt hos Sebastian Popp.

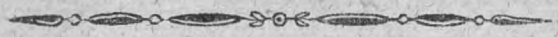
~~09473~~
~~Syde 2~~
~~9~~

Bd. 5

Til Boghandlerne.

Intet enkelt Hefte overlades til Subscribenterne. Andre Riisere skal tage Skriftet fra sin Begyndelse. De, som herefter subscribere, kan modtage det sidste Bind, i hvilket det forlangte Hefte søges, da det skal staae dem frit, om de vil have de foregaaende Bind eller ikke.

7240

R e g i s t e r
 over
 de gode Borgeres Navne,
 hvis
 ædle Handlinger
 ere anførte i 5te Bind.

No.	Navnene.	(Side.
394.	Hr. Baron Hardenberg v. Reventlau	1
395.	Borgerne i Aalborg	265
396.	Hr. Otto Friderich Schrøder	277
397.	Hr. Heinrich Wilhelm Adolph Hønke, Candidat i Theologien	"
398.	Hr. Johan Friderich v. Burgo- dorph	"
399.	Frue Grevinde v. Schimmelman	"
400.	Hr. Thomas Tychsen, Risbmand	279
401.	Frue Johanne Hammer, fød Stenersen	"

Register.

No.	Navnene.	Side.
402.	Hr. Stian Herlussen, Riibmand	280
403.	Hr. Peder Osensteldt, Præst	281
404.	Hr. Adolph Christian Brun	"
405.	Hr. Johan Arndt Dysfel, Præst	"
406.	Frue Amalia Egede, fød Thestrup	282
407.	Hr. Johan Gerhard Røster, Riibmand	"
408.	Frue Elsabe Christ. Henr. Sommer	"
409.	Frue Anne Maria Hass, fød Tideman	"
410.	Frue Margaretha Lucie Rahtgen	283
411.	Hr. Henrich Michel Joseph Borwesser.	"
412.	Hr. Thomas Thyehsen, Riibmand	"
413.	Hr. Johan Heinrich Rouscher	"
414.	Hr. Nicolaus Friderich Hollænder, Subrector	"
415.	Hr. Røttger v. Swings, Ritmester	284
416.	Frøken Elisabeth de Hauch	"
417.	Somfrue Ellen Catharina Gerløw	"
418.	Hr. Didrich v. Holstein, Capitain	"
419.	Hr. Johan Gottfried Joppert, Litteratus	286
420.	Hr. Augustinus Christian Faber, Præst	"
421.	Frue Anne Marie Philippine Lævenørn, fød Dumreicher	289
422.	Hr. Peter Rasmusen, Renteskriver	292
		423.

Register.

No.	Navnene.	Side.
423.	Frue Johanne Jacobine Bierch, født v. Galbern	292
424.	Frue Kirstina Maria Winslow, fød Schougaard	294
425.	Frue Marthe Hielm, fød Brinch	
426.	Frue Engel Hørbye, fød Kiørbye	
427.	Hr. Jacob Muus Treu	
428.	Hr. Johannes Plenge, Præst	295
429.	Hr. Matthias Mohr, Præst	
430.	Krøken Helene Maria Synthelberg	
431.	Hr. Hofman, Slotsforvalter	
432.	Hr. Jens Hartman, Præst	
433.	Hr. Hans Georg Faith, Justitsraad	296
434.	Frue Sidse Møller	
435.	Hr. Morten-Homberg	
436.	Jomfrue Dorothea Frideriche En- gelsen	
437.	Hr. Jens Mørch, Præst	297
438.	Hr. Andreas Thomsen	
439.	Hr. Lauritz Hansen, Skibs Capitain	
440.	Hr. Ferdinand Ludvig Røtting Stu- dent	
441.	Frue Anne Catharina Hassing	
442.	Hr. Lars Andersen Bierbye, Borger	
443.	Frue Anna Proms	
444.	Frue Anna Gylling, fød Dahl	298
445.	Hr. Friderich Adrian Smith	

Register.

No.	Navnene.	Side.
494.	Frue Mette Catharine Echhof, fød Smich	317
495.	Hr. Joachim Christian Geelmuy- den Gyldekrantz, Generalkrigskom- missarius	"
496.	Hr. Baron Friderich Chr. Hager	318
497.	Hr. Ulrich Anton Falbe, Sæcapitain	"
498.	Frue Mette Kirstine Kragelund	"
499.	Hr. G. H. Mørk, Vice Commandant	"
500.	Hr. Peter Thorum, Forvalter	319
501.	Hr. Joost v. Hemmert, Consul	"
502.	Hr. Jørgen Kalle, Risbmand	"
503.	Hr. Joachim Johannes Euse	"
504.	Hr. Johan Friderich Schyt, Sko- lelærer	320
505.	Hr. Ditlev v. Ahlefeldt, Kammerherre.	"
506.	Hr. Johan August Habn	"
507.	Hr. Fr. Chr. v. Goessel, Kammerherre	321
508.	Bønderne i Gieddesbye paa Falster Borgernes Gaver i Kiøbenhavn	332
509.	Hr. Wille, Sæcapitain	341
510.	Hr. Niels Flindt	"
511.	Hr. Niels Dam	"
512.	Domnickæ Gianelli	"
513.	Hr. Johan Christian Wahler	"
514.	Hr. Gotlieb Moshauer	"

Foraarets blide Dage indfinde sig igien. Den skionne Maji har taget sin Begyndelse. Den opvarmende Soel giver Græsset Kraft til at fremspire. Dvæget søger dets nærrende Føde. Agerdyrkoren omkaster Jorden med sin Plov, for at tvinge den til at give sig Brød. Søemanden slaaer med sine Narer paa det falske Havs Bølger, for at naae til sit Skib, og søge de Fordele, som Handelen paa fremmede Steder kunde give, naar den ikke er stoppet af en slet Toldtarif, som i Mantua, en rig Handelsstad i Italien, lige saa stor, ja større end Kiøbenhavn, der var beriget med mange Palæier, mange Kirker, og altsaa med mange Borgere, hvis Huses Antal var over 4000, og dog talte man ei, før den belæggende Krig og dens Beleiring, flere end 15000 Mennesker i den. Toldtariffen øde-

lagde den mere, end de Franskes Bomber. Kiøbmændene og alle rige Handelsmænd forlode denne skionne Egn, som jeg i min Ungdom agtede saa høit, for den skionne Beskrivelse, som Virgilius gav over den paa Latin, da han boede paa sin Lystgaard 1 Mil uden for den, for nogle tusinde Aar siden. Toldtariffen var lige saa usuldfommen, lige saa upassende for os, som hiin for disse. Redacturen har ofte i sine politiske og statistiske Skrifter viist dette. Regieringen har lagt Mærke hertil, og agter hans Grunde, og troer man, at man agter ikke offentlige Skribentere i deres politiske og statistiske Grundsaetninger, saa lad det være Statsmandens Sag, der skaber Statsskaben. Denne har fundet lige saa rigtig, som dette Skrifts Redacteur, at Toldtariffen maatte have Indskraenkning, Forandring, nye Bestemmelse, og en nye Toldtarif skal udkomme i dette Foraar, som ei skal giøre nogen Slags Vare contrebande, som ei vil nedtrykke, men opbielppe Handels-Friheden og Ret. Om denne Toldtarifs nyere Indretning, skal vi her-
 efter nærmere underholde vor fælleds Opmærksom-

somhed. Meget have vi endnu tilbage. — Understøttelses Selskabets ædle Handlinger blev afbrudt i Slutningen af det første Bind, og fremdeles skal udvikles. — Hr. Doctor Hornemans Sager endnu ei sadt i sit rette Lys. — Vi slap ved Borgernes Formænds Brændeauktion, — Hovedstadens Mangler, og hvorledes den bør forsynes, med mere, som vi nu ville tage fat paa; men førend vi sætte herpaa vor Opmærksomhed, ville vi, siden vi ere i Maji, læse følgende, som er indsendt i disse Dage fra Holland, om nogle festlige Optrin ved en Menneskevens Ankomst paa sit Gods. Dette skeedte allerede i Maji 1756, men et Aar vilde Forfatteren af dette indsendte brie dermed, for at forsøge, om han var den samme ædle og gode Mand efter et Aars Forløb, som de ansaae ham for, da han kom til sit Gods, og som de haabe, at han for Fremtiden vilde blive. — Forfatteren har alleneeste undertegnet sig med det hebraiske Kuf, for ei at blive anseet for en Hykler, eller Stormandens Smigrere, da den meste Ros har som oftest denne Hensigt, eller i det mindste tiltroes saaledes af de fleste

Læsere, hvilket Redacteuren af dette Skrift selv har erfaret, naar han modtog de anonyme Breve fra de Fortørnede, saa bebreidede de ham altid, at han var de Stores nedrige Hyllere, og naar man vil læse hans Skrift ret igiennem, og med nogen Estertanke, saa skal man dog spore, at den samme Mand, som han har roset, hans Forsømmelse, Skiodesløshed i Embeds Pligter, Indretninger i Staten, eller i visse Borgerklasser, har han viist sig utilfreds med. — Han har skrevet efter sin Overbeviisning, og anført den Roes, som andre have tilsendt ham; — fleres Vidnesbyrd kunde jo være mere giældende, end hans eget? Han har kunns en Synspunct og kan betragte Sagen, — Handlingen og Omstændighederne eensidig, derfor sætter han saa megen Tillid til andres Roes og disses Indberetning om ædle Handlinger.

Indberetning om denne Mands Caracteer, og Folkets Jubel, er skrevet i Prosa, men er dog ret Poetisk. — Det fattes kunns Rimm eller Rhythmer. — Sangen derimod er simpel, ei høitstignen

stigende, ei lavt faldende, men ret passende for det Folk, der skulde synge det, der kiender saalidet til Modermaalet, og haver ei Udtrykke til de samme Følelser, som kunde ulme i deres skildfrie Hierter — Sangen kan endog læses med Biesfald af os her i Kiøbenhavn, skient vore Poeter forsyne os saa vel til vore Concerter og Bordsange med deres skionne Arbejder, og med deres digteriske Mand underholde den Glæde, eller den Andagt, som vi efter vort Sælffabs Formaal søge.

De menneskelige Sindslidelser har sine visse afvejlende Perioder, ligesom Aarstiderne! De glade og uskyldige ere dog langt nyttigere for den ypperste Skabning, Mennesket, end de nedtrykkende; thi den lille Sommergjel kan længe ligge nedbøiet under en streng Vinters prismatistformede Sneepartikler; men hvor glad pipper den ei frem, naar Aurora i sin Foraarspynt nedkaster een og flere oplivende Mildhedsblik paa dens kolde Jisse? — Fuglene quiddre af Fryd paa en klar Foraarsdag, Insekterne sætte Prøve paa deres spæde Bingers

foeragtige Spændeseener, og søge med en glad Fart, ledsagede af en ubegribelig Hvijslen, op i den fri Luft! ja! — Det svangre Dybs, i Dvale liggende og længselsfulde Indvaanere, hæve sig med opreiste Hoveder imod Vandets speilklare Overflade, for at drive Spøg med Foraars Solens plirende Djenstraaler! — Hvad gjør da ei det glade Menneske, som lurar paa den tilstundende Forløsning ved den, sig med majestætisk Glands og Varme, nærmende Apollo?

„Ei Alexanders Kæmpemagt,

„Ei Eodomanns soelformet Prag,

„Ei Eroeft grønne Sølv og Guld,

„Ei Pavers Helgenbeenes Muld —

fant opvække saa henrivende Følelser i fornuftig tænkende Væsener, som en eeneste glad Foraarsdag i Maji Maaned. —

Dette indtraf paa Krænkerup i Rådsted Sogn i Folland i forrige Aar! — Alle havde hørt, at den nye Stamhuusherre, Hr. Baron von Hardenberg Reventhlow vilde komme med sin udfaarne

kaarne Baronesse, von Reitzenstein til Hoved-
 gaarden! — Her blev en stor Glæde over hele
 Sognet, og alle ventede med Længsel, fordi de i
 mangfoldige Aar ei havde haft noget bestandig resi-
 derende Herskab paa Gaarden. — Begyndelsen til
 Glæden bestod i, at de unge Karle vilde ride Som-
 mer i Bue. De fik Tilladelse af Forvalteren paa
 Gaarden, og forespurgte sig hos Sognepræsten,
 som ei, efter Frøken Gamas Ud sigende, „vilde
 „nægte dem uskyldige Glæder, naar disse ei gik
 over Ordentligheds, og Belanständigheds Grændser.“
 Her opkom nu en ubeskrivelig Fryghed i alle Sjæle!
 Snedkerne i Sognet gjorde to ukonstlede Sommer-
 stager til de unge Karle i Øster- og Nørre- Kødsted,
 Smedene udhamrede Messing- og Blikplader til
 Fløje og Wimpler derpaa, længe før Maji Dag;
 man kiøbte i Saxkiøbing Silkebaand og Snorer,
 Floer, &c. Pigerne smykkede Sommerstagerne, og
 Karlene anskaffede sig alle en rød Uniform; to Trom-
 meslaaer øvede sig Nætter og Dage, og adskillige
 Violiner efter Landsbyeviis lode sig høre indtil den
 første Maji, da de om Eftermiddagen samlede sig
 ved Kirken, og ved visse deputerede Mænd fra

hver Bys forespurgte sig hos Præsten om de Dagen
 derpaa maatte bevise ham den første Ære! Dette
 skeete den anden Maj om Morgenen tidlig! — Her
 fra gik Dyrtoget strax for sig til Forvalteren og de
 andre Herfskabets Betiente ved Krænkerup, derpaa
 til Saxløbing, hvor de bleve allevegne vel imod-
 tagne, og fik anseelige Penge den Dag. — Herfska-
 bet var i Bente, men kom et endnu! — Man be-
 nyttede sig af Tiden, og fik skønne Penge i en Præs-
 stegaard i Nærheden, hvor adskillige Familier paa
 en festlig Dag, den 6 Maj, vare samlede ved en
 gudelig Forretning. Samme Aften droge de hjem
 i Orden til deres Byer, hvor Degn tilligemed Sko-
 lemester imodtog dem, og gik efter dem op ad
 Gaderne, for at lære dem Forsynlighed, ved at
 opsamle til Nytte alt hvad de tabte! Imidlertid
 var Forvalteren betænkt paa, at der skulde være
 en Sang af Pigerne til det forventede Herfskabs Ære,
 og paa Forlangende fik den af Præsten, efter nogen
 Bøgring, da der i alt Hast bleve trykte nogle, dog
 alt for faa Exemplarer deraf! — Herpaa skulde sæt-
 tes en Tone! De unge Piger bleve tilfagte af Præs-
 sten at møde i Skolen ved Kirken; — Ei ferre,
 end

end tre Skoleholdere, hver fra sin Kant, indfandt sig for at lære Pigerne hver sin Tone! Een var betænkt paa Vibens høinende og tidt igientagne Skrig, en anden paa Rordrummens hule Bass-Toner, og en anden paa Lerkens musikalske Syngetriller; thi — hvad gjer ei de glade Sindslidelser? — Pigerne samlede sig ved Skolen, men torde ei gaae ind, da de hørde at der vare tre Skolemestere, vel vidende, at een var nok til at være Bussemand, baade for Forældre og Born, især, naar han har en sløv Hjerne og et ondt Hierte! — Præsten fik dette at vide; og lod Pigerne komme ind i sit Huus, hvor nogle loe, andre grædte, nogle skulde lære uden ad, og andre stave inden i! De bleve da fordeelte i adskillige Værelser, for ei at forstyrre hverandre; men hvor herligt var det ei, at sex til otte af dem vidste Tonen paa en gammel Landsbyes Vise: Tumlende Lykke, som raser ic. Den Tone kunde nogenledes passe sig dertil; thi de forstode ei nogen bedre, den nynede de paa, og bleve snart de andres Læremesterinder og Forsangerster! Man hørde dem at synge Morgen og Aften, paa Gader og Stræder, i Skovene og Haugerne! var dette

ei uskyldigt? — Men ach! Herkkabet kunde ei endnu komme over til Nødbye, formedelst den store Strid der var imellem den rasende Sol og den fraadende Neptun, af hvilke hiin fsi bort paa Skjernes stolte Binger, og denne søgte Afgrunden, efter at hans Skiægsfæbe var kasket op paa Strandkanterne, og der forsvandt, indtil den soeeflare Dag, den 23de Masi forrige Aar frembrød, da kom dette glade Budskab: I Dag kommer vores Herkkab til Gaarden! — Hvilken Glæde? Byehornene gif, Trommerne rørtes, Violinerne klingede, Karlene kom i deres Uniform uden for Kirkegaarden, og Pigerne med deres Krands og Blomsterkurve; de sang ordentlig, og reiste derfra i Procession til Krænkerups Grændsebye, Keersøe ved Saxkiøbing. Nu begyndte Apol allerede at byde god Nat, ilends ned til Hesperiens Floder, for at bade sit varme, faaberrøde Ansigt der, og søge Hvile, imens Diana blegnede bag ved Egens mørke grønne Krone af Længsel, listende sig saa sagte frem, for at komme til at lige efter ham igiennem den ranke Bøgs hvislende Sprinkelverk! — Da! — ja! da kom Herkkabet! — Karlene imodtog dem, Trommerne gif,

Violinerne klingede, Skafferne (Anførerne) opløste deres Commandostave, de ældre Mænd (Ledfagerne) gik ved Siderne af (de ridende Corpser igiennem Alleen til Gaarden, ledsagede af Mennesker fra alle Naboesogne, ei hundrede men tusende i Tal, til den, saa kaldte Rødebroe ved Gaarden, hvor inden for Pigerne stode med deres Krands og Blomsterkurve, hvoraf de begyndte at strø paa Veien, fordelende sig paa begge Sider af Vognen, og istemmede alle, som een, denne

Lykönsknings Sang

til

det unge Friherfskab

ved

Ankomsten til Krænkerup i Lolland,

af

Bönderpigerne i Radsted-Sogn

den 23de Maji, 1796.

F. C. Krag.

I Foraarets blide og skiönnefte Dage
 Fremtræder Naturen i herligste Dragt,
 Vi föle dens Virkning, og Glæden vi smage,
 Beskue en Skaber i Blomsternes Pragt!

Vi lave os til
 Med Sang og med Spil!
 At yttre vor Glæde vi ønske, og vil!

Vi glemme nu Vinterens Uroe og Møie,
 Oplives ved Haaber om Frugtbarheds Tid,
 (Da Almagt og Godhed forlyster hvert Øie)
 At høfte Belønning for al vores Flid.

Vi komme til Dands
 Enhver med sin Krands,
 Der blænder ret Synet, den rareste Sands.

Vi nærme os alle, og alle vi møde
 Med Lyft og med Fryd i vor Herremands Gaard!
 Henrykte af Glæde maae Hierterne bløde!

Vi veed, at Han aldrig vil være os haard,
 Han vil os jo vel?
 Gud glæde Hans Siel!
 Han elsker os alle, ja! uden Forskiel.

Tillad os da Herre! at vi nu maae dandse!
 Det styrker faa meget det landlige Liv!
 Tillad os at hænge vellugtende Krands
 Paa Dem, med det Önske; O Herre, Gud! giv,
 At Friherren maae
 Høi Alder opnaae!
 Og vi i hans Yndest bestændig maae staae!

Vi unge, vi muntre, vi stræbsomme Piger
 Har pyntet de Krandsø fra blomsterfuld Eng,
 Som prale faa deilig — vi høre, man siger,
 At Herren har faaet en Brud i sin Seng,
 Ved Skøberens Røst,
 Til Glæde og Trøst!

Vi heraf forvente Velsignelsers Høst.

For vores bestemte af Gud, Friherinde
 Vi samlede komme, og synge ham Lov!
 De Krandsø, vi have, de Blomster, vi finde
 Paa Agre og Enge, i Mark og i Skov,
 Vi lægge her ned,
 Og hver er bered

At tilønske Hende Guds Naade og Fred!

For denne vor Herremands yndige Frue,
 Der kommer til os i den favreste Vaar,
 Er ikke et Hierte, som jo er i Lue,
 At see Hende komme til Krænkerupgaard,

Iblant os at høre

I Glæde og Roe,

Det ønske vi alle, og haabe, og troe!

I Haabet vi alle ret glæde nu neie,

Og bede oprigtig med Sang og med Fryd!
At Naade og Lykke, som Gud har i Eie,

Maae være Opmuntring bestandig for Dyd!

Saa dandse vi Imukt

Ved Krandsenes Lugt!

Gud give Dem begge Velsignellers Frugt!

De fulgte med lige op til Børsellet, hvor Herskabet traadte ind! — De i Haugen plantede Kanoner tornede, alle Børsellerne vare illuminerede, og de unge Piger bleve tilladte at synge igien, hvor ad Frue Luna saa majestætisk smilede igiennem Lindes Alleen i det Grønne! — Matten gif, og her blev et sødt Stille; alle droge bort til Hvile, efterat Herskabet rigeligen havde betalt de unge Karle og Piger for den festlige Væresbeviisning, og for alle giorte Glædes-Foranstaltninger! — Den følgende Dag var alting stille; men Præsten, som fik Bud, at Herskabet med Fornøielse vilde have ham hos sig til Middag, kom, og ved Indtrædelsen i Spisesalen, hvor nogle saa vare tilstæde, holdte en meget kort Tale til det saa længe forønsket høie Par, over disse Ord i 5 Moseb. 28 Cap. 6 B. — Velsignet skal

du være, naar du gaaer ind, og velsig-
 net, skal du være naar du gaaer ud! —
 læggende til Grund: Dette ældgamle Herresædes
 Beboere fra det tolvte Seculo af, som rigeligen
 velsignede af Gud. Saasom en Moltke, de
 Giser, Palle Rosenkrantz, de Revenths
 Lower, alle store Mænd i Raad og Daad, væk-
 tige Mænd, Kongernes Mænd, Rigets Mænd,
 troe Mænd, godgiørende Mænd imod deres Un-
 derhavende, o. s. v. Alle Karlene og Pigerne i
 Sognet betalte herefter deres Bynt, og hensolede
 nogle Dage og Nætter i en berusende og dandsende
 Glæde over, at de havde faaet saa naadigt et Her-
 skab! — Nu! — (tænkte Anmelderen af dette) er
 vel det herlige Optog forbi! Nei! (siger den lette
 Fruken Fama) „jeg lyver ei! det beste og Slut-
 „ningen paa Legen er tilbage endnu.“ — Hr. Baro-
 nen vil ei være nogen Despot; men en forsynlig
 Fader imod sine Underhavende! Han vil see med
 egne Dine, og høre med egne Øren, da dette staaer
 fast: Oculus Domini plurimum videt in rebus
 suis! det er i en fri Oversættelse:

„Med egne Dine seer Huusbonden allerbest!
 „Ved Baarsen til sit Dvæg, ved Krybben til sin Hest.
 Han efterseer selv Hoved- og Affkrivnings- Bøgerne, taler med de allerfattigste Bønder, udslætter gammel Gjæld, giver Penge ud til dem af sin egen Lomme, formilder Hoveriet, undersøger den dumme og ryggesløse Glendrian i det forfaldne Skolevæsen, giver Løfte om duelige Mænd i Fremtiden; har forefat sig at lade komme en erfaren og beqvem Gjordemoder til Sognet, som i mange Aar har manglet saadan en, hvilken han selv for største Delen vil lønne og underholde; ophielper den Arme, og beskjermer den Fortrængte; saa at meenige Mands daglige sjerde Bøns Udraab om „gode og milde Herrer.“ Begynder at fremskyde nogle deilige frugtbringende Greene, hvorover alle fryde sig med de varmeste Ønsker fra Hjerternes hemmelige Draaer: „Gud frie vor gode Herremand nu „og altid fra falske og egennyttige Raadgivere; thi „vi har i mange Aar ei vidst af andet, end fremmet Herskab at sige. — Frøken Fama snøede sig tilsidst saa sagte omkring i Baronessens aabne Værelse,

relse, og saae i hende „en værdig Mage til en
 „elsk værdig Mand, en huuslig Martha, en stræb-
 „som Rebecca, en godgjørende Tabitha, og en
 „yndig Rachel, med en gylden Opkrift paa hendes
 Dverklæde, saaledes: Ordspr. 31 C. 10 B. Hun
 er langt mere værd, end Perler! — Ja! slige
 Handlinger, som man nu næsten et heelt Aar har
 feet at udøves af dem begge, er meget mere værd,
 end mange Penge! — Hold! (sagde Indsenderen)
 „lille allerkjæreste Blud, allerbeste Froken Kama!
 „hold nu op for denne gang! min Haand er træt!
 „Lad nu deres sneehvide, bløde, buunede og ud-
 „strakte Arme nedsynke! og udhvil deres smaa
 „Puffelanker; endskjønt man veed, at disse hers-
 lette, og blive ei trette! — Dog! — var det ei en
 sød Fest og en rar Maji-Dag? og har ei sig en
 virkelig Begivenhed saae Sted i et af vore offents-
 lige smukke og moralske Skrifter? jo!

Forfatteren af dette indsendte, spørger her
 i Slutningen: Om det ikke var en sød
 Fest? en rar Maji-Dag? Om sli­

Begivenhed burde ei faae Sted i et
 af vore offentlige smukke moralske
 Skrifter? Jo! Ja vist er Maji for os lige
 saa behagelig, som den skønne Februarius er
 for Spanierne. Ja vist er det saa sødt at
 elskes, og da Folket med de Tienstgiørende og
 deres Lærere, alle med glade og gode Hiertter
 mødte deres Jorddrot, for at bede ham velkom-
 men, og han lige saa taknemmelig vittede sine
 Følelser, og stræber som Meynesseveen, Mand
 og Jorddrot, at opfylde sine Pligter, saa bør
 den 23de Maji 1796 være en udmærket Dag
 iblant Bollikerne, da Hr. Baron von Har-
 denberg Reventlow førte sin Brud, Ba-
 ronesse von Reisenstein fra Holsteen hjem
 til sin Hovedgaard Krænkerup. Veien blev
 taget over Søen igiennem Rødbye, hvor Redac-
 teuren læser med Fornøielse den lille poetiske Bes-
 skrielse over denne Stad ved den røde Sand,
 hvor hans Fader henbragte endeel af sine Ung-
 doms Aar, som Rector, indtil de mindre Sko-
 ler bleve reducerede 1728, for at forbedre det
 lærde Bæsen, og endnu er man lige langt kom-

met. 69 Aar ere forløbne, — Commissionen for Skolevæsenets Forbedring skal ganske have lagt i Dvale i denne Vinter, — ei en eneste Gang skal den være kommet sammen i denne Vinter, for at organisere de pædagogiske Institutter, og forbedre det lærde Væsen, der, uagtet alle vore prægtige Taler om Videnskabernes Glæde og Soel, stønnende drager sit sidste Aandedræt.

Forfatteren spørger: — Om dette Optrin, eller denne Begivenhed burde ei have Sted i vore offentlige smukke og moralske Skrifter? Kan man da antage dette Skrift for saadan et smukt og moralsk Skrift? Forfatteren antager det, og indsender det til dets Redacteur. Dets typographiske Skønhed kan man ikke altid rose det for, da der ofte indsnige sig Feil, naar det hurtig skal igienløbe Pressen. Dets egen indvortes Skønhed kan man ei heller meget spore til, da de sande ædle Handlinger ere saa steldne, hvis Hoved-Indhold egentlig burde forventes, og Roes er mere en menneskelig Lidenskab, en Smi-

B 3

ger,

ger, et Hyllerie, som saa saare misliendes, med mindre Handlingen selv fremsættes i sit klare Lys, at alle kan see og liende: Denne er Manden, denne er Qvinden, der fortæller om offentlig Ugtelse. — Hvor ofte spadserer vi ikke ud i de deilige Enge, for at samle os en smuk Urtekoft, eller efter nyere Sprog en Blomster-Bouquet; — vi igiennemvandre Engene, — Moserne, og de tornefulde Egne, — og iblant vore skønneste Blomster, finde vi dem, som ere ganske narcotiske, og tvertimod iblant de hæsligste Blomster de, som ere officinelles. Ere der da iblant disse ædle Handlinger en Blanding af lige saa hæslige og affkyelige Historier, som den forfinede Læsere saa meget affkyer, fordi han er vandt til at vandre frem paa de med Roser bestrøede Veie, og aldrig er kommet paa de tornefulde Stier. Er han vandt til at bedrages ved Hyllerie, og idelig at see igiennem Forstillselsens Glas, saa han ikke kan sene Sandheden i sin Glands og Skønhed, endog naar den bløder, han skal dog finde ved oftere at igiennemlæse det, at det skal veilede til noget got, og ynde

Staten sine gode Frugter. Indsenderen sinner dette igiennem de mørke Forestillinger, han anseer det for et smukt moralsk Skrift, han sporer dets indvortes Skønhed baade i Hensigt til Sædelæren, og i Hensigt til Statslæren og til Retslæren. Dette fremsætter ingen af disse Videnskaber systematisk. Vi have Høilærde nok ved Høiskolerne, hvis Pligt det er, at fremsætte disse Slags antagne Særlinger. Ingen maae indtrænge sig i nogen andens Fag, — enhver bliver i sit Fag. Redacteurs Hensigt er altsammen, at fremsætte Data paa ædle og uædle Handlinger, for at vejlede enhver Borger i Staten, til at tænke hvad der er Pligt og Ret, og især for at minde Embedsmændene om, at opfylde deres Pligter og at agte Lovene. I det øvrige nægter Redacturen ikke sin egen Ufuldkommenhed, endog i det litteraire Fag. Det vil gaae ham, som Indsenderen, naar nogen vil mønstre hver Tanke og Mening, og hvert Foredrag, saa kan man ofte finde Leilighed nok til at criticere og bedømme. Dog den, som vilde

hffelsætte sig hermed, den tage Arbeidet fat, og forsøge, om han kunde gjøre det bedre!

Man maae imidlertid ret more sig ved at læse Indsenderens Anmærkning, da den skionne Slægt skulde istemme den affattede Cantata, og gjorde Proven paa Syngeskolen, da 3 Skoleholdere kom hen til Skolen ved Radsted Sogns Kirke, for at øve disse i Sangen, skiont de aldrig havde været paa Syngeskolen hos Hr. Zinch, kiendte ventelig neppe Moder, og ikke vare bekiendte med Jubelsange, da de ikke selv kunde componere, og ikke kunde læse andres Composition, ja Coralsangen havde de vel neppe lært i dens Skionhed og Høitidelighed, som dog udfordres af Kirkesangere. Dog kom disse 3 gode Mænd, og vilde gjøre det saa got som de kunde, ei Under! at en begyndte at pibe som en Bibe, og en anden brumme, som en Rørdrum, hvilke Fugles Musique de idelig høre i de lollandfke Moser, men en forsøgte og Lerkens glade Sang, som har sin Bolig paa den tørre Ager. Discant, Tenor, alt og Bass: Stemmerne maatte accom-

ponere, udrustede med disse Egenffaber bleve den skionne Slægt indførte til dem, for at oves hos dem; men hvilken paniff Skræl oversaldf dem nu, da de saae, at de kom ind til Skolemeffterne, deres Ungdoms Lærere og Ledere, som Indsenderen tilfftaaer, at være (dog ei nogen af disse 3) Bussemænd baade for Forældre og Børn, især naar de have en fløv Hierne og et ondf Hierte. De være nu saa gode, som de være ville. Pigerne torde ikke gaae ind til dem. De havde tilforn ført Lærdoms Scepteret for dem, og dette stod dem i alt for friff Minde, at de torde vove at søge nye Underviiffning, især i de skionne Vidensffaber og Kunster. Præsten er Folkelærer, og lige saa frygtet og affffhet en Mand, som hine af Folket, men Sognepræsten i Radsted er mennesffelertlig, omgiengelig, velvillig til at undervise og vejlede, uden at indjage Frygt, eller føre Scepteret; man seer, hvor møisommelig han maatte gaae frem, hvor langt tilbage de vare i Litteraturen, da de maae flave og prime, førend de kan læse og rime, og nu have de unge Piger ei saa snart overvundet dette

befværlige Arbeide, før Skovene og Egnene af Krænkerup give en Gienlyd af deres muntre og glade Sange, som det oplivende Foraar fortryller, og deres Forventning om den tilkommende glade Dag paa Krænkerup foreger.

De stakkels Skoleholdere fortiene Roes, at de ville bidrage til Folkets Glæde efter deres ringe Evne. Man kiender deres OpdragelsesMaade i deres Tidsalder, og Uvidenhed i alt. Prædiker de saa er det gammel Arv fra deres Fædre, som vare Præster, og synge kan de ikke, da det er en Naturgave, som maae uddannes. Ungen har været mere forsømt, end Skolelærerne, og ringere agtet end disse. Alle uduelige Mænd af Professionisterne, med gamle Tjenere, Ryttere og Soldater, Kudske og Ladesfogder ere blevne bragte i Forslag til Skolelærere. Gode Skolelærere have endnu saa ydmyget en Stilling, at, naar de komme med bedste Vidnesbyrd om deres førte Embede, og søge en Klokkertieneste af ringe Indkomst, svares dem, at det er umueligt. De kan ikke engang faae deres Tjenere

ner dertil. Den høilærde Mand troet, at
 Tieneren har Fortrin frem for Skolelæreren,
 ligesom man antager hidindtil, at ingen skulde
 være Klokker, uden den, som havde studeret,
 for at kunde ringe med en Klokke, og den, som
 skulde være Skoleholder, kunde gierne være ustu-
 deret, fordi han ved sin Underviisning skulde
 gjøre Menneffene lykkelige paa Jorden, og føre
 dem paa Salighedens Bei til Himmelen. Sæt-
 ningen er paradox. Udøvelsen heraf har været
 almindelig; men nu er Jisen brudt. Redacteu-
 ren har viist Feilene i Opdragelsen i mange Aar,
 ligesaa vel som andre Lærde. Skoleholder = In-
 stitutet er oprettet paa Blaaegaard, og i nogle
 Aar har blomstret. Bønderdrenge dannes der i
 3 Aar til at være Lærere i Landsbyskolerne, og
 øves i Instrumental, og Vocal-Musique, at de
 kan, naar de befordres til Degnekald, blive gode
 Kirkesangere. Ei allene Coral-Sangen, men
 flere andre smukke Sange blive dem bekjendte, og
 i Fremtiden kan Dannemark, lige saa vel som
 Endskland fremvise gode Kirkesangere. Vor Kes-
 ventlau her i Hovedstaden har Opsigt over dette

Seminario, og hans værdige Broder har paa Brahetrolleborg i Fyen oprettet et lignende Institut, som i Fremtiden kan forsyne Lolland med duelige Skoleholdere og Kirkesangere.

Folkets Glæde er ved en Jorddrotts Ankomst til sit Gods. Det er merkeligt. Han kaldes her Jorddrot med denne gode gamle danske Benævnelse i sin rigtige Forstand, thi Herskab er ingen, som ikke har Livegne. Bordnedretten er henviist til sine Lænker, og det forbandede Hiemstavns-Baad, der bød dansk Mand, at flye Fædrelandets Grændser, er løst, da Tyrannie, Vold, List og Gierrighed havde knyttet det. Proprietair er enhver Bonde, som har Skiede i sin Kiste paa sin Gaard. Jorddrot forstaae vi altsaa ved den, som eier et Jorde-Gods med sin store Forret, frie for Afgifter til Staten, og med Ret forsynet til at beskikke Embedsmænd. Det være nu lige meget hvad dens Eiere er eller har været, Græve eller Baron, Forpagter eller Foged, Silde-Kudsk eller Kalves-Kudsk, nok er det, at han er nu i Besiddelse

af disse Herligheder, og som oftest har arvet dem af sine Forsædre, saa er han Jorddrot. Denne har været meest hadet af alle for sin Forret i Staten, som han ikke ved Flid og Duellighed, men ved Bold og List paa sine Medborgeres Bekostning har forskaffet sig. Borgerne hade ham, fordi han holder sit Navn og sine Fødevarer i Priis i den Egn han boer, og forener sig med de omkring boende Jorddrotter herom, ja udskiber i sine egne Skibe det Korn, som han haver. Fra sin Ungdom har Redacteuren hørt disse existere mod dem, og han troer at de gjøre Ret, at de bortsende deres Korn i deres Skibe til dem, som betaler det bedst. De handle heri bedre, end de Borgere, og især vores Kornpugere, som i denne Vinter opkøbte Kornet fra Jorddrotterne, udhungrede deres Medborgere, der ei vilde give mere end 10 Rdlr. for Tønden, og lod Miderne igiennemæde Kiernen, og derefter solgte en Tønde Hvede af dette Slags Korn til deres Medborgere for 15 a 16 Mk., og tabte derved Ed. Guld, saa nogle maatte for deres Gierrigheds Skyld spille Banquerotte.

Jorddrotten har været hadet, ei allene af Borgerne, men af alle Landmænd, man læse Ebbe-Ebbesens tragiske Skiebne fra Nørreeris ved Randers, man erindre sig, hvorledes Bønderne og hele Godssets Ungdom og Piger dræbte deres Tyran paa Beckerskov i Siælland, man give Agt paa hver dansk Provinds; og man skal til alle Tider og i alle disse Provindser finde Exempler paa Mord og paa Magt mod Overmagt, endog af et underkuet Folk, af Børdnede, af Livegne, af Hoveriegiørende, af Fæstebønder. Disse saa dybt nedbøiede under Aaget, uden Hielp af nogen Ret eller Lov, vilde hellere vælge Døden og dens haanlige offentlige Forsmædelser, end føre et Liv saa ulykkeligt og nedtrykt, og fornærmet og foragtet, som det de førte. Jorddrotterne havde forhvervet sig Magt over deres Bønders Liv og Død, over deres Gods og Eiendom, som Skifte, Forvaltere, over deres Egtteskaber, over deres Koner og Døtre, over deres Indfæstning og Udstyr. Deres Tienere havde de beskikket til Dommere i Retten, deres Fogder hævdede Skatterne, og paalagte dem Arbitraires, og der

var

var ingen Grændse for Hovetiet, ingen Ende
 paa dette evige Arbeide, hvor Bønderne med
 deres Koner og Døtre maatte arbeide under
 Ladefogdens Piff, og sukke som det israelitiske
 Folk i Egypten ved Togle-Dynene, som og her,
 saa vel som Kalkbrænderierne bleve indførte paa
 adskillige Godser til de Trælbaarnes Plage. Jorde
 drotterne var saa snilde, at de vidste at skaffe
 sig, især ved sin uretsfærdige Mammon, øverste
 Plads i Collegierne. Lovgivningingen var efter
 deres Billie i det hele Feudalsystem, den ene
 Skielm bragte den anden i Forslag til de vigtigste
 Embeder i Staden. Kongernes Magt var
 indskrænket. De maatte selv tie og sukke, og
 kunde ikke komme den Undertrykte til Hielp —
 Christian den Anden, den gode, men den
 strænge, den nødvendige strænge, vilde ikke taale
 det. Han kom det undertrykte Folk til Hielp.
 Han udgav skienne Love, men Jorddrotten og
 den stolte Adel fik ham selv fangen, og i mange
 Aar maatte leve i sit Fængsel i Callundborg, ind-
 til han døde. Man læse vor indsigtsfulde Nies-
 gels gode og kraftfulde Skrift om denne gode
 Kon-

Konges Handlinger, siønt blandet med megen og fornøden Strengthed, dog havde en ædel Hensigt. Man give Ngt paa hans Estermønd, hvad hver har foretaget sig til Landvæsenets Fremme. Folket saae at Kongernes Magt var indskrænket, og Borgerne og Landmanden, i hvis Hænder Statens Styrke hviler, vilde ikke, at Kongernes Magt skulde være og blive mere og mere indskrænket ved Haandsæstninger, saa overdrog de Genevolds-Magten til Friderich den 3die 1661, og iblant flere Indretninger bleve der strax giorte Forslag til Bondestandens Forbedring. Bondestanden var intet agtet. Alle Afgifterne havde Jorddrotterne paalagt dem og Borgerne i Stæderne. Lehnerne vare alle i deres Hænder, fordi de skulde afgive visse Folk til Krigen, som de ansaae for deres, frie vare de selv for alle Skatter, og derfor kaldtes Adel eller Frie. Statens store Indkomster indsugede de selv, og forstøredede selv. Man læse Friderichs den 3die Historie, og give Ngt paa Regjeringsformen, Lovene, og Stats-Bestyrrelsen!

De følgende Konger benyttede sig af den Magt dem var overdraget til Landvæsenets Fremme, skjønt Jorddrotten vidste ofte ved List og Kunst at benytte sig af adskilliges Svaghed, at de ikke skulde efterkomme denne Pligt imod Staten; men Christian den 7de forstod ei Spøg. Det var hans ramme Alvor, at Landvæsenet skulde forbedres, og Bondestanden nyde sin borgerlige Ret i Staten, og befalede sin Generals Procureur Hr. Conferentsraad Bang, at undersøge 10 Puncter til Bondestandens Bedste. Den gode Bang var ingen Landmand, forstod sig slet intet paa Landvæsenet, var lovkyndig, men ei sagkyndig i Landvæsenets filierede og filtrerede og sammenviklede Sag. De Sætninger, han fremsatte over disse 10 Puncter, vare saa korte, utydelige, usfuldstændige, hverken udledede af Retslæren, eller styrkede med grundige Beviser. De indeholdt ofte Declamationer og kunde ansees for Beskyldninger, og vare miskiendte af enhver, endog den gode Jorddrot. Redacturen, som kiendte Landvæsenet i alle sine Dele, Agerdyrkningen i sin hele Virekreds, Lovgivningen, i

figt til Landvæsenet i alle sine Puncter, Misbrugene i alle sine Vinkler, tog sin Pen og skrev 3 Dele in Quarto om disse 10 Sætninger, som General-Procureuren skulde udvikle. I dette blev først Hovedsætningen fremsadt, derefter Hr. General Procureurens Mening, og derefter opløste Redacturen det Hele, ved at sammenligne Ret og Hævd, Brug og Misbrug, og sætte hver for sig i sit rette Lys. Da Skriftet var færdigt, sendte han det til Kronprindsen, og bad om Forskud maatte gives af Finants-Collegio, imod at have 1ste Ret i Forlagers Indkomster; men Finants-Collegium gjør ei gierne, hvad Kronprindsen vil, skient han selv er sparsommelig, og forlanger ei Finants-Collegiets Tjeneste, naar han har faaet sin bestemte Indkomst. Finants-Collegium viiste sin sædvanlige Høflighed at tilsende sit Brev og svare, at her ved var intet at gjøre. Det fortjener og sin Undskyldning, at det ikke kunde indlade sig med enhver Skribent, for at gjøre Avance. For saa vidt betragtet, at dette Skrift havde en vigtig Giensland for Staten, og disse Puncter skulde

ber

bedømmes og afgjøres af Mænd, der med deres gode dyrkede Forstand ikke kunde besidde de fornødne Indsigter i dette Fag, og der ikke kunde vente, at blive veiledede af Landvæsenets Commissarier, der gierne have nogle locales Kundskaber om den Jordsmond og om det Folk, som de opholde sig iblant, men ei ere studerte og have saa dyrket en Forstand og saa udvidet et Kundskab, at de fra denne og hiin Side kunde nøie overskue Lovgivningen, i Hensigt til Landvæsenet og dets affattede Grundsetninger. Det syntes da passende, at læse fleres Tanker, Bepreviser og Modbeviser i denne Sag. Jorddrotterne, som havde Penge nok at spille til Presserne, bleve Skribentere, og talede for deres System. En Patriot af samme uden for deres Stand, sang deres sidste Svanesang, i sit store Skrift, under Navn af Fædrelandets Ven, og fra deres Side viste hvor vigtig det var for Staten, at deres Velstand vedligeholdtes, som ikke kan nægtes, og hvor store Byrder dem paalagdes i Hensigt til Staten, dens Extraskat og flere Skatter, hvilke de dog lagde paa de Svageres Skuldre, da de efter

Kæng nød Gotgiærelse i Extraskatten, endog for
 Godssets Fattige, og de øvrige Skatter uddroge
 de dog af Bøndergodset. Redactøren maatte
 lade sit Skrift hvile i Landboens Sag, da hans
 Financer vare ei tilstrækkelige til dets Forlag.
 Nu spiller han frisk i Lotterierne, ligesom de
 giøre, der ikke kan fortiene sit Brød, eller ikke
 vil ved Arbeidsomhed, eller som forsøge Lykken.
 Jaager han saa stor en Gevinst, som kan bestride
 dets Forlag, og ei nyere Skrifers Udgave
 skulde giøre Fordring derpaa, saa kan Læserne
 forvente det, og saadanne Gevinster kunde man
 let træffe. Imidlertid kunde de finde sig tilfreds
 med Landvæsenets nedsatte Commissions-Skrif-
 ter, der kan holde dem skadesløse. Ulykke for
 Staterne og deres Landvæsen er dette, at de
 have for mange frie Herrer og Græver. Ingen,
 som haver Landgods, maatte have Embede i Sta-
 ten. Dette, eller hiint forsømmes og de gien-
 sidige Pligter forvikles. En Jordbrot, som
 har saa stort Jordsmond af 200 til 300, ja
 600 Td. Hartkorn, der udgier nogle 1000 Tøn-
 der Land, bør anvende sin hele Udforstning paa

Ager.

Agerdyrkningen og den der med fornødne Natur-
 Videnskab, for at berige sig selv, og giøre sine
 Undergivne lykkelige. Har han Embede i en
 anden Provinds, saa maae han overlade det hele
 til Forpagtere, Fogder, Forvaltere og Inspec-
 teurer. Disse affkumme selv Fløden, lader han
 faae Melken, og de andre Jorddyrkere beholde
 kuns Ballen. Det er desuden antaget, at vore
 Grever og Baroner skal være Statens Repre-
 sentanter i fremmede Stater. I Christi an-
 den 4des Tid vare 40000 Rbd. nok til at besolde
 vore udenlandske Ministre. Nu gaaer det langt
 mere til, og man anseer det endnu ei tilstrække-
 lig, man udsøger da vore Grever og Baroner her-
 til. Disse maae med deres Sold tillige fortære
 deres Jordegods Indkomster. Endeel maae
 endog søge Avance hos deres Inspecteurer, som de
 fleste Officiers hos deres Regimentsquartermes-
 stere, her i Kiøbenhavn. Følgerne blive heraf,
 at Statens Indkomster paa denne Maade bort-
 ødes iblant Fremmede, og Inspecteurerne og
 Forvalterne giøre saa god Fremgang, saa at jeg
 kiender en fattig Huusmands Søn, som Jor-

Drotten tog til sig, som han har gjort til sin Ins-
 pecteur, der foruden en god Tieneste har
 100000 Rbd. paa Rente. Nu Godseieren er
 borte, har Forvalteren god Leilighed, at skrive
 r for u, at fordre Indfæstning, og indskrive
 hvad han vil i Regnskabs-Protocollen, at forbedre
 Godset, og anføre 10000 Rbd. for Indkøb
 af Heste, Køer, Inventarium, enten det er
 modtaget eller ikke, kostet saa meget eller mindre,
 leveret saa meget Sædekorn til Udsæd eller mindre.
 At kalde Præster, og give dem Anviisning til
 deres Lykkes Fremme, at skyde Harer, Daadyr,
 og Hiorte, at lade Hovedbygningen reparere,
 og afgjøre Contracterne med de Folk, som dertil
 udfordres, og da han staaer i Jorddrottens
 Sted, saa maae han adlydes og agtes i alt,
 som en Fader. Endog om Jorddrotten har Ems-
 bede i en anden Provinds, da han gierne faaer
 et Strifammandskab, eller Amtmandskab, eller
 hvilken Slags Tieneste i Staten det end monne
 være, lider Jordegodset ved Indfæstningen, og Stas-
 ten i det hele. Jorddrotten skal være Landmand,
 boe paa sin Gaard, vandre omkring i sine Slove,

dyr:

dyrke sine Agre, forbedre sine blomstrende Enge, udforske Naturen, studere dens Videnskab, og være Menneskeven. Det forsukrer Livet, giver saa mangen en glad Time, og beriger sin Eiere med umisundelig Rigdom, men nu man foragter Videnskab og forguder Rigdom, om den endog er forhvervet med Uretfærdighed, og farsvet med Blod, — nu tør man ikke haabe dette lykkelige Landevnet endnu. Naar en Mand er bleven rig, som har havt med Landvæsenet at bestille, han være i hvad Stilling han være vil, saa roser man hans Indsigter, ophøier hans Forsstand, beundrer hans Flid; tilstaaer, at han er beriget med Himmels Belsignelse, beder for ham paa Talestolene, forguder ham blant Tilhørere, og endnu ei har vidst, at hans Rigdom er udstrømmet af hans Medborgeres Sved, og velsignet af Høveriet, uden dette kan vel Landmandens huuslige Velstand vindes, men aldrig opnaaes store Rigdomme.

Det være nu, at Jorddrotten har arvet eller kjøbt sit Jordegods med alle dets tilhørende

Herligheder, saa er det unægtelig vist, at mange af disse ere ikke saadanne Blodsugere, som de af Borgerne ansees for, men gode, velgiørende, retsindige Medborgere, som fordre ikke mere end de skal have, og som tilholde deres Tienstgiørende, at behandle de undergivne Bønder skikkelige. Hr. Baron v. Hardenberg Reventlow er iblant disse. Indsenderen anmærker, at han ikke vil være nogen Despot, han efterseer selv Hovedbøgerne, og siger til sin Foged, gjør Regnskab for din Huusholdning! Han lader ei Bondens Duffe gaae igiennem dennes Forestilling, men taler selv endog med de fattigste Bønder, for at kiende Sandheden, og for at kunde ophjælpe dem, han udletter den gamle Gield, som er rigtig og urigtig, (hvilket kunde bevises af en heel Afhandling), og lader dem begynde for paa igien, for at lære dem, at være gode Huusholdere, og betale rigtig, hvilket de kan, da den kostbare Hvede voxer hos dem, og deres Agre ere rige paa Korn, saa de lollandske Bønder see ud som smaae fede og udstoppede Marskbønder, han undersøger det dumme og ryggesløse

Slens

Glendrian i det forfaldne Skolevæsen, (Skriver Forfatteren, altsaa saaledes som Redacteuven har viist det); altsaa vil han søge at bidrage til Ungdommens fornuftigere Opdragelse, og hjælpe dem ved deres Ankomst til Verden, ved at sende dem en fornuftig Giordemoder i Møde, og formilde deres Hoverie, naar de ere opvorne, ja op- hjælpe den Arme og beskyerme den Fortrængte. Saaledes efterkommer han en Faders Pligter, bliver sine Underhavendes Fader og Belgiserer. Bliver saadan en Jorddrot, som vor gode Christian og hans haabefulde Tronsfølger vil have enhver, og da Jorddrotten behøver ikke Tieneste i Staten, og ikke dens Sold, da han har et rigt Bord i sit eget Huus, og kan leve som en liden Konge inden sine egne Ennemærker, saa er det det eneste og letteste Kongen kan vise ham sin Afgtelse med, at give ham en Hofcharacter. Denne giver ham ei allene Adgang til de Forskelsler han giver, men giver ham og nærmere Adgang til at tale med sig selv, uden at være anmeldt til Opvarning, (om det bliver Moden at tale med Kongerne), og da Rygtet er kommet

Kongen for Dret om denne gode Jorddrots Forhold, saa har han den 9de April tillige med 4 andre, udnævnt Hr. Baron v. Hardenberg Reventlow til Kammerherre.

Hans valgte Brud, Baronesse v. Reisenstein, skal være lige saa ædelstænkende og god. Det er ikke at tvivle om, at hun jo er prydet med de Dyder, som hun har vundet ved Opdragelsen i sin Stand, og at hun vil anvende dem til sit Kiøns Forfinelse paa Godset, og naar hun vil læse Ballings gode Huusmoder og selv danne sig, at være en Moder for sit Kiøn, saa vil hendes Liv have en stor Indflydelse paa de tilkommende Generationers Held. Saa længe begge virke til deres Vel, saa skal de glade Bønderpiger blive ved at synge deres Frydesang i Markerne og Skovene, og meget vilde det fornøie Resdacturen, om der til hvert Foraar blev indmeldt, hvad Forbedringer der paa Godset var foretaget. Det vilde fornøie Kongen at læse, være lige saa behageligt for mange flere Læsere, og blive et Exempel for andre Jorddrotter.

Da Jordbegodsfene, Landvæsenet og Jordsdyrkningen er Hovedkilden til Danmarks Velstand, ved hvilken Twilling-Rigets Handel skal blomstre, saa maatte vi ei forglemme vore vigtigste Lande i Ostindien, men forlade Bolland og fæste vor Opmærksomhed paa Algerdyrkningens Fremme under denne milde Himmelegn, for at indhøste de rige Fordele, som disse vigtige Eiendomme tilkyde os.

Efter 16 Aars Ophold i Ostindien, som Officeer ved de danske Tropper og som Commandant i Friderichsnagor, har Hr. Capitain Niels Carl Christian v. Møller vovet i dette Aar en Reise til sit Fædreland, som med Tilbagereisen udgjør 9000 Ssemile, for at fremsætte for sin Konge en Plan, som Kiærlighed for sin Konge, og Lyst, til at gavne sit Fædreland, har avlet i hans Siel, og hans Pligt i at tiene og for at gavne, har veiledet ham til at fremsætte. I de Nicobariske danske Øer, nu kaldede Friderichs Øer i Asien, som ligge imellem 6 Grader 50 Minuter og 11 Grader nordlig Bredde

Bredde lige for Malakkastrædet, i Nærheden af Kongeriget Udchin, ere for betydelige og frugtbare bringende til, at jo enhver af sand Patriotisme beskalet Mand, som kiender deres Situation og Besskaaffenhed, burde giøre sin Konge opmærksommere paa disse, og give Grunde for de Fordele som disse Der kunde indbringe sin lykkelige Besiddder.

At de hidindtil skeete Expeditioner næsten bestandig have forseilet deres Hensigt, er saa lidet at undre over, som haade Fremgangsmaaden, og de Midler, som skulde have giort den forventende gode Virkning, stedse have været uoverslagte, og bestandig manglet den Standhastighed, som allene krones vigtige Handlinger og nyttige Anlæg. Han har derfor fremsat for sin Konge sin Plan, ledsaget med en Afhandling og et Kort, som viser disse Ders fordeeltige Situation, deres fortreffelige Havn, som paa det næieste er opmaalt og undersøgt af en habil Sæemand, navnlig Hr. Capitain Dalmeide, som haver giort mange Reiser paa disse Der, og

at

at Engælænderne have paa det noieſte opmaalt Grundene ved og omkring diſſe Der, har havt ſine vigtige og for os ſkadelige Henſigter, da de ſee, at diſſe ſaa ypperlige og ſaa frugtbare Der ikke gøres frugtbringende af os Danſke, ſom deres Eiere. Vel har man her fra Danmark tilſorn opſkillet adſkillige Mænd dertil; men diſſes Antal har været ſaa overmaade lidet, at de intet til virkelig Nytte have kundet udrette, og af en derover holden Haandbog kan beviſes, at diſſe desuden have været hengivne til Drik, og alſaa været aldeles uſkillede til vigtige Foretagender, deels ved uordentlig Levemaade paa draget ſig Sygdomme, der nødvendig maatte berøve dem Livet, deels uenige og manglet Forefatte, der kunde angribe Sagen med Fornuſt, og alſaa er Frugten naturligviis qvælt i Fødſelen af et ſaa ypperlig Foretagende.

Hr. Lieutenant Tanck var den førſte, der foretog ſig Expeditionen til diſſe Der, og bragte dem i danſk Eiendom. Han indgav under 15 Januari 1756 Rapport til Gouvernementet om diſſe
Ders

Dets Besskaffenhed. Ved Hr. Capitain M o l-
 lers Nærværelse og Ophold paa dem, veed man
 nu med Visshed, at disse Der ere høie Lande,
 overalt begroede med Træer og Underskov. Jor-
 den er fin, feed, limagtig og leeret i sin Grund.
 Allsaa overmaade beqvem til Agerdyrkning, især
 til Caffe, Sukker, Riis, Safran, Peber,
 Muscater og til Nelle-Plantager, hvoraf det
 fine ostindiske Nettetudg tilberedes, og da de
 ligge under samme Clima, som de Eilande, der
 frembringe disse kostbare Producter, saa vilde sik-
 kert samme Art kostbare Bexter kunde fremspire
 af disses Skied og berige sin Besidder.

Der findes Kollus og Palmetræer af overs-
 ordentlig Størrelse og i stor Mængde — De
 ypperligste Figen, Citroner, Lemoner, Couran-
 ger, Ingefær, med mange flere Bexter. Der
 falder Søfisk i Mængde. Af Creature gives
 der Bilde Bøfler, Sviin, Hunde, som bruges
 til Jagten, Ubekatte, grønne Papagoier, Duer,
 store og smaae Snepper og mangfoldige Slags
 Fugle. Der gives tillige en stor Mængde Snoge

vander, som bruges i Handelen, isteden for Penge og Metal-Mynter. Hvortil alle disse Rigdomme? og hvor krænkende en Tanke, at Uvirkksomhed har trukket ligesom et Slæer over alt dette, og lader os kun sine Fordelene, uden at nyde dem. De kan nydes, men ikke uden ved Arbeide, Flid og Virksomhed. Skovene maatte udryddes efterhaanden og først begyndes ved Søekanten, og at det kan skee, viser saa ofte Erfaring, altsaa skal Hensigten opnaaes, og ikke som hidindtil forseiles, maatte Folk anskaffes. Dette lader sig let giøre. Da Hr. Capitain Møller, som Nordmand best kiender den norske Mands saa vel Styrke som Flid til at arbeide, saa er han i disse Dage reist op til Norge, for at forberede sine Landsmænd, at deeltage i denne nye Colonie, og naar han kunde blive understøttet, vilde han antage et vis tilstrækkelig Antal godvillige til at følge med sig paa visse for dem passende Vilkaar, især fattige Huusmænd med deres Familier, tilstaae dem en vis Penge paa Haanden til Equiperung, frie Befordring og Kostpenge, i Følge Landenes Beskaffenhed, til

de

de opnaaede Stedet for deres Bestemmelse, og efter udviist Flid give dem Haab om en og anden Fordeel. I de første 4 Aar kunde Proviant let forskaffes fra Bengalen og andre omliggende Steder, indtil Landet kunde selv producere samme. Dem skulde tilstaaes en vis Betalning, for at arbeide til de Bygninger, som skulde være Kongens, og til de Indretninger, som sigter til hans og Fædrelandets Nytte, og Forresten arbeide paa at oprydde den dem tildeelte og opmaalte Grund, som de i alle Maader kunde anvende til deres egen Nytte, og ansee som en Eiendom for dem og deres Efterkommere med Rettighed, til at afhænde samme med alle dets Fordele til hvem de ville og sandt for got, dog skulde de være forbunden efter 10 Aars Forløb, efterat Grunden var opryddet og brugbar, at tilsvare Kongen en vis paalagt Afgift. Lysten vilde krone Bærket. Haab om Fordele vilde overvinde alle Vanskeligheder. Den norske Bonde er vandt til at oprydde Grund, omhugge Slove. De vide, at bygge Træehuse. De mangle ikke Behændighed og Mod, og den største

Deel

Deel af dem ere vandte til at snekre og smidde, som meget vilde biedrage til disse nye Coloniers Flor.

Skulde de efter 5 Aars Forløb ikke have lyst længere at blive, maatte dem efter denne Tids Forløb tilstaaes frie Tilbagereise.

Hvad Hr. Capitain Møller bringer i Forslag for Norge, vilde han og forsøge her i Danmark, og da her i Staden især ere mange fattige Familier og Haandværkere siden Ildbranden, som ere dybt nedbøiede under Armoden, saa vilde de vist ikke tage i Betænkning her at blive lykkelige paa disse herlige Øer under denne skionne Himmel: Egn, og derved gavne og berige deres Fædreland.

Hvor mange Haandværkere finder man ikke iblant Slaverne, og saa behændige, at de just ved at udøve den under deres Armod, maae evig bære Lænker? Hvor mangen god Skytte tiene sit Herfskab troe, og ved at opjage en Hare eller

et Daadyr, og skyde den paa Naboens Grund, blev tildemt Slaveriet, fordi han ei havde 500 Rd. eller 300 Rd. til at affone en Jægers Mod, her kunde han, uden at bære Lænker, følge Skabens Lov, og modtage dens guddommelige Belsignelse, som vi finde i Skabens Bogs 1ste Capitels 28, 29 og 30te Vers, at han meddeelte Mennekeslægten, da han satte den paa Jordkloden. Og Gud velsignede dem og sagde til dem; Vorden frugtbar og mangfoldig, og fylder Jorden, og gjører den Eder underdanig; og regierer over Havets Fiske, og over Himmels Fugle, og over hvert Dyr, som kryber paa Jorden. Og Gud sagde: See, jeg haver givet Eder alle Urter som give Sæd, som ere over al Jorden, og allehaande Træer, i hvilke er Træets Frugt, som have Sæd, de skal være Eder til Føde. Og alle vilde Dyr paa Jorden! og alle Fugle under Himmelen, og alle Orme paa Jorden, i hvilken er en

levendes Siæl, haver i g givet alle
 haande grønne Urter, til at spise.
 De krybende Orme skulde endog tiene dem til
 andelige Spiser, og deres Hovedpander tiene
 dem til Mynt iblant de indiske Folk Slægter. Jag-
 ten iblant de vilde Dyr, Fiskefangsten omkring
 disse Landes fiskerige Kyster, skulde ikke have
 monopoliske Grændser, og de dejlige Frugter,
 som Skovene tilhønde frievillig, skulde vederqvæge,
 styrke og forfriske Agerdyrkerne.

Studenterne, selv Fædrelandets gode Søn-
 ner, som bære Slavers Skiebne i Armod og
 Foragt, fordi de grundigen have dyrket en Vi-
 denskab til Statens Tieneste, men hverken efter
 deres Fortienestes eller Alders Værdighed agtes
 i deres Ansøgning til Befordring, da Embeders
 Valg og Rigdomme, og lykkelige Kaar grunde
 sig hverken paa Værdom eller Flid, Redelighed
 eller Retsskaffenhed, da man seer mange Yngre
 foretrakles Vældre, mange mindre Værd fore-
 trækles Værdere, mange doovne, dorsske og lade
 Personer foretrakles flittige og arbeidsomme,
 naar Familie, Forbindelse, Rigdomme og Con-

nexioner komme imellem, ja man seer dem, som
 udøve uædle og nederdrægtige Handlinger, som
 modtage rige offentlige Embeder i Staten, og
 vilde nogen tvivle herom eller modstaa det; saa
 skal offentlige Beviis fremsættes i dette Skrift.
 Evertimod den dydige og stræbsomme Candidat,
 som er uden Familie, Forbindelse, og nedtrykt
 i Armoden, da der er ingen Indretning i Sta-
 ten, der bestemmer ham til noget, eller drager
 nogen Forsorg for ham, og hans eget Foredrag
 grundet paa Ret og paa Statens Love, høres
 med Kulde og forkastes med Eigegyldighed, og
 har Ildbranden gjort ham nødlidende, og Huus-
 leiens Betalning uden nogen Indkomst nødsaget
 ham til, at bringe sine Klæder paa Assistentens
 Huset, og man har beviist ham den Naade, at
 lade ham ligge paa Straaet i det kongelige Col-
 legii Kirke, her er ikke det tørre Brød for ham,
 at dyppe i Vand af alle de Mulcter endeel af
 Professorerne skulde betale for deres Pligters For-
 sømmelse, for deres Collegiers Ubestemthed, og
 deres private Forelæsnings Grunde, og især
 for deres aarlige Disputatsers Forsømmelse, som

Moden synes nu, at autorisere, efterdi Poul ikke disputerer, saa vil heller ikke Peder. Professorerne ere lærde nok. De behøve ingen mere Cultur, og Studenterne ere og lærde nok, hvortil da nogen videnskabelig Undersøgelse, naat de skienne Examina og det gamle Skolefurerie endnu er den Prøvesteen, der skielner imellem Guldet og de uædle Metaller, imellem Videnskaben og Bankundigheden, og dog er vor Tidsalder den vigtigste, i hvilken videnskabelige, grundige Afhandlinger og slige lærde Samtaler og Undersøgelse burde have Sted. Hvad Nytte kunde den oplyste Mand i Religionen ei stifte, i en Tidsalder, da de lærde nedrive dens Grundfætninger, og vore Folkelærere imod hinanden i deres offentlige Foredrag? Hvor nyttig kunde ei de Lovkyndiges offentlige Samtaler være i Rets-Læren, efter vore nærværende statistiske Indretninger og deres tilkommende Følger, hvorved de Fordomme kunde bestrides, som ere indfugede ved en uretmæssig Hævd? Ja hvad Nytte kunde disse aarlige Øvelser ei stifte i Lægekunsten? Denne synes frem for andre Videnskaber, at giøre Epoque

iblandt os, og dog ere der mange Sygdomme, som ere ubelbredelige, fordi Lægerne kan ikke efterforske deres Veie, og Naturvidenskaben er for de fleste Læger fremmed, som de egentlig tilslige med Menneskekundskab idelig burde udstudere og eftersøiske. Ja neppe kan nogen Videnskab nævnes, at jo dens idelige Efterforskning er nødvendig og maae kendes efter den Fremgang, som flittigere Lærde kan have gjort iblant Fremmede. Disputer, Doelserne blive altsaa nyttige og uundværlige, naar de ikke holdes efter den gamle Slendrian, og Muldterne for disse Pligters Opfyldelse kunde gavne Studenterne i Regents Kirken, og Affættelse fra Professoratet for anden Gangs Forsømmelse, vil overtale Professoren, at træde frem i Cathedret. Sygekassen, hvori der kunde indsamles endeel, og der haver sine Fonds, kiender man aldrig noget til i sin Anvendelse. Skomagersvenden og Skrædersvenden, er tilførn viist, at have Forsorg og Hielp i sin Sygdom, fordi de have ingen Midler, derfor saae enhver af dem egentlig 10 a 12 Mrk. i deres Sygdom. Studenterne, fordi

de have Fonds, dersfore faae de slet intet, og Professorerne lade dem døe i deres Glendighed, der er ingen Omsorg for dem, ingen Menneſſekierlighed. Man vilde maaſkee indvende: der er ingen Fond til, ingen Syge-Casse til, intet ſaadant; ſaa indret ſligt! men der er — hvor ofte have Professorerne ei i Conſistorio affattet det Decret, at Renterne af den eller hiin Capital, ſom ere beſtemte til syge Studentere, ſkulde anvendes til Bibliothekerne, og ere Bøger blevne indkøbte herfor? Handlede de ikke ſaaledes med den menneſſekierlige Borchs Legatum i Borchs Collegio og med flere? Hvor billigt at nogle 1000 Studentere havde en Sygeſtue for dem ſelv paa Friderichs Hospital og at de fik den ſamme Føde og Medicin, ſom 160 Land-Cadetter, der desuden haver ſin Læge og ſin Opvartning paa ſit Academie? Hvor billigt at Syge-Cassens Indkomſter bleve anvendte til ſlig en Stue, at den fik et Tillæg, om den behøvede ſamme, og at der offentlig blev aflagt Regnſkab for dens Anvendelse og Indkomſt, ſom kunde indføres i Univerſitets Journalen: men hvo kan vente denne

Orden, denne Rejsfærd i Handlingerne, naad-
 ingen agter den offentlige Opfordring, eller er
 sin Konges Love lydige. Man seer, at Brands-
 Cassens Foresatte skulde til Decembers Udgang
 1796 fremlægge Regnskab for dens Indtægter,
 og tilskikke hver Borger sit Exemplar, og nu
 ere vi i Maji Maaned og endnu have de ei faaet
 den, uagtet Kongen har befalet det og Borger-
 ne fordrer det, naar de kræve Penge af dem, og
 dog ere de saa dristige, at minde dem om, at
 11 Martii Termin nærmer sig, og maaskee de
 tør nævne 1ste Junii Termin med, uden at have
 aflagt Regnskab, og tænke paa Indfordring.

Nu dette være Borgernes Sag, men glæd-
 der Eder I forarmede og ulukkkelige Candidater,
 som Eders kiærlige Forældre opofrede til denne
 Stand i Tillid til Statens Indretninger! nu er
 der et stort Glimt af Haab, ved at beskue disse
 Ikkkelige Der. Kan I overvinde den Skierbug
 og de Svagheder, som I have indsamlet i Re-
 gents Kirken i Følge Livets Mangler og den
 Kulde, som I have udstaaet? Her er Leilighed

at anvende Eders Videnskab iblandt disse nye Colonier, som endog i dette Aar kunde tage sin Begyndelse. En nye Plantage kunde snart opnaaes, og saa stor som en Schimmelmans i Vesteindien. Her voxer Brød-Roden af sig selv i Roden Jams. Her laves Vine af Cocosnødder, som ere her i Millionviis, og den behagelige Caille eller Sous tillaves af dens Saft og Kjød, til at dyppe Brødroden i. Her kan de strax faae det fornødne Safran og Muskat, Peber og Ingefær, Sukker og Caffe. Skovene ere fulde af Abelsiner, Citroner og Orange-Frugter, uden at de have nødig, at indoculere eller pøde Træerne i dem. De fryse ei her, da her er ingen Vinter, og desuden er her Brænde nok, og har de Lust til Guldet, saa skal dem paa disse Eilande vises dem et Bierg, som er fuldt af Guld, og som faae Mennecker kiende, foruden Redaeteuren.

Der er nu 2de Midler til at opdyrke disse 18 Øer, der ere fulde af Skov, hvilken man kunde anvise vore Slaver, og som endnu kunde

finde et Paradiis paa Jorden, naaget deres Usvigelse fra Retslæren i Eiendoms smaae Sager. Vor Dngang er desuden ligesaa urigtig imod vore Slaver, som med vore Studentere. De, som af Retten ere dømtte til Slaveriet, og erklærede for ærlige Slaver, indsættes paa visse Aar, og naar disse ere ndløbne, gives dem deres Frihed. Deres Slavetiol beholde de med de røde Ermer, og intet faae de til Rejsepenge, for at kunde reise hjem. Foragtede i Dragten, overladte til Armoden, ere de veiledede til nye og større Forbrudelser, til Tyverie, til Mord, til Mordbrand. Man frigav saaledes 2 ærlige Slaver i dette Foraar. De havde intet at skinle deres Legeme med i de kolde blæsende østlige Vinde, uden deres Slavetiol. Saa længe de bar den, kunde de ei faae Arbeide med andre, hungrige og forfrosne vare de, og ønskede at kunde faae deres Leie i Stokhuset igien, men forgieves, det maatte paa nye fortienes. De gik ind i Brygger Müllers Gaard i Wimmelskæstet, de gik op af de høie Trapper og holdt sig ved Loftet. I øverste Etage logerte Herr Secretair Buss.

Da han i samme Dage agtede, at gifte sig; kont
 Skrædder Drengen tidlig om Mandags Morgen,
 og bragte ham 3 nye Klædninger, som han be-
 talte, og hængte paa en Stoel. Han glemte,
 at slaae Fiederer af i Laasen paa Sals Døren.
 Slaverne, som stode oven for i den tidlige Mor-
 genstund, mærkede dette, og da det var koldt, saa
 lagde Secretairen sig paa sin Seng i sin Slops
 rok i næste Værelse, indtil hans Theevand blev
 bragt op. Slaverne skyndte sig ind, og fik fat
 paa Klæderne. Da Pigen kom op med Thees
 Machinen, mærkede hun, at Døren var ei i
 Laas, og spurgte, om han ei havde mistet noget?
 Secretairen formodede det ikke; men da han kom-
 mer ind paa Salen, seer han hele Stadsen borte,
 og beklager sig nu, at han aldrig havde baaret
 dem, og at hans Bryllup nu maatte opsættes.
 Han søgte efter det overalt, og da han er paa
 Politiekammeret og beklager sig over sin Skiebne,
 bringer de en Tyv ind, som under en Frakke
 havde hans Brudgoms Stads paa. Tyven maatte
 trække ud, men Secretairen fik det ikke endnu.
 Det maatte giemmes i Politie-Retten til Beviis
 imod

imod ham, indtil Dommen var fældet. I de samme Dage udphintede en anden Slave sig som Cavallier, gjorde Besøg hos en Renteskriveres Frue, og da hendes Gulduhr laae paa Natbordet og hun mærkede, at han saae til dette, som Katten til Møsen, tog hun det og hængte ved Siden, i det hun vilde gaae ind i næste Bærelse, og som hun vil lukke Døren op, staaer han hende over Armen med sin moderne tykke Knortekiep, og siger: Du poliske Kierling, tager du dit Uhr med dig? Saadanne Folk skulde man sende hen til disse Der. De skulde ikke være paa de største Der, blandt de bedre Folkeslægter, men de skulde sættes for dem selv paa de smaa Der. Foruden de 18 Der eie vi her mange smaae Der, alle begroede med Skov, disse ligge alle saa nær ved hinanden, at man fra den ene De kan see hen til den anden, og til flere. Paa de smaae Der kunde boe 5, 10 til 20 Familier. De ærlige Slaver skulde hvert Aar tage saadan en De i Besiddelse. De skulde have frit Valg til at vælge sig en Skønhed her i Hovedstaden til sin Kone, som havde sin Bolig i Forbedrings-Huset.

Understøttelse skulde de have, ligesom andre der, men Udstyr behøve de ikke, da de strax kan faae de større og mindre Skaale af de Cocos-Rødder de spise, og her er Træe og Metal nok, til at kunde de forskaffe sig, hvad de behøve. Sligen Skiænhed vilde snart blive frugtbare under denne milde Himmel-Egn, end her hos os, hvor saa mange have tilbedet hende. En Mængde, næsten af de smukkeste af Kiønner skal vi finde her inde, fra Hovedstaden, som burde have en mildere Skiæbne, og her vilde de snart formere deres Slægt. De hæslige Kierlinger, som ere indfødte for Tyverie eller Dællerie var der da desbedre Rum til, og lad disse raspe det Farve-Træ, som hine Udsendte tilsende fra disse Øer.

Studentere, fattige Haandværksmænd og Slaver kunde her gjøre sin Lykke, og kunde boe hver for sig paa sin Ø, vilde de ikke bygge, boe og leve samlede. De kunde alle endog uden Arbeide leve ret got, da Brødfrugten voxer af sig selv, og Slovener tilbyde herlige Frugter hele Aaret igiennem til Livets Ophold. Roden Jams

er det egentlige Brød. Den voxer større, end de tykkeste og længste Rødebeder hos os, overalt i disse Lande, og kan være saa lang som en Arm og dobbelt saa tyk. Den kaages, og dnyppes i en Caille, eller tilberedet Sous af Saften og Riødet af Cocos-Rødder, som smager ret got.

Der er nu kun 2de Veie at gaae, for at faae denne nye Colonie i Flor, hvortil behøves kun 1 a 2 Ed. Guld i Subscription. Enten maae Kongen laane dem af sin Credit-Kasse, eller Medborgerne i Staten maae subscribere for visse Actier, hvori de kongelige Personer kunde tage Deel, og i Forhold til Actierne vinde Udbytte. Dette er meget bedre og sikkrere; thi ved Kongelig Understøttelse vilde det forfeiles, som alle vor andre Handels-Selskaber, som ere gaaede under hans Navns Firma. Man vilde tale imod dens Colonie og dens Fordele, fordi de rigeste Familier have Monopol med Sukker Handelen og ere Planteurs, Raffinadeurs og Udsælgere tillige, og tabte derved den Fordeel, som de nu trække ved deres Medborgeres Udsugelse. Man vilde

skabe

skabe en Mængde Directeurer, Inspecteurer,
 Administrateurer, som alle skulde lønnes rigelig,
 og intet have at bestille, uden at trække en høj
 Gage; thi i de fleste Handels-Selskaber arbejder
 nogle af de smaae, som have 2 a 300 Rdlr. Gage,
 og en Administrateur, som lønnes bedre, men
 alle de andre høie Herrer, gjøre slet intet for des
 ses store Gage, som de udsuge af Staten, uden
 at gjøre Projecter for at dræbe Handelen, leve i
 Bellyst, reise udenlands, for at fornøie sig, trac-
 tere og leve høit hiemme, saaledes raisonnerer
 Kiøbmændene paa Børsen i Middags-Stunden,
 som ikke ere anbefalede Kongen, til at udsuge
 Staten, men leve selv ved deres Speculationer
 og Handels Virksomhed.

En almindelig Subscription skulde da aabne
 sig imellem Medborgerne til fælleds Rigdom.
 Kongen og de kongelige Personer skulde tegne
 deres Navne, som Subscribenter, men ikke som
 Bestyrere, thi da vilde Skibet snart lantre, eller
 støde an paa Anholts Grunde, og ikke komme
 videre, eller og om dette Skib naaede ind i den
 Iyfler

lykkelige Havn imellem disse rige og frugtbare Der, da vilde denne rige Handels og Plantage-Colonie snart faae samme Skiebne som alle andre konges lige Handels Selskaber, hvis Rigdomme ere ideales, men aldrig realiserede. Kongen kunde meget virke til denne Colonies Fremveert ved sin Subscription, som Privat-Mand, men han vogte sig for Bestyrelsen, thi det er ei ham, som bestyrer, men hans underordnede Embedsmænd, der ikke ere Handelsmænd, og om de ere Handelsmænd, saa skumme de Fløden deraf til dem selv og lade Kongen beholde Melken, og om der end er en enkelt redelig Mand iblandt disse, saa kan han dog intet udrette imod de flere, som ikke ville som han. Man give Agt paa alle vore kongelige Handels-Selskaber, om de ikke have have denne Skiebne. Vestigia me terrent, sagde hiin Keiser og saaledes maae enhver klog Konge svare, som betragter sine Finanzers Skiebne i Handelens Veie. Da Canal-Compagniet blev oprettet, og Canalen skulde forene Østersøen med Nordsøen, og flere Handels Fordele skulde dermed forenes, skjøndt her var intet Guld, at

op

opgrave og falske, Glasfer paa $3\frac{1}{2}$ Pegel, og falske Glas at sælge fra deres Glaspusterier til Borgernes og de Handlendes Bedragerier tvertimod Lovene, saa ansaae man det for saa stor en Lykke, at maatte subscribere, saa den endog maatte opnaaes ved Lodkastning, og hvad blev Fordelen? Kongen maatte tage Actierne til sig, og hvad blev hans Fordeel? Ja nu sælges alle Glasferne til Glashandlerne, og man veed ei, om det er Sild, eller Lærred, eller Silke. Baand eller Stempler, som her beriger Kongen, men sine Renter maae han betale af sine Canal. Obligationer, som en Skyldnere.

Man faste et flygtigt Diesyn hen til det østersøiske Compagnie, som skulde give Kongen Rigdommene fra Østersøen og om ikke Guld, saa dog Forraad nok af det Rav Bierg, som staaer i Søen paa hiin Side Danmark, med hvis betydelige Rigdomme man kunde gjøre Handelen blomstrende i China og i Indiens Lande, men hvorledes gif det med Bierget? man lod det ligge, og hvorledes gif det Compagniet, dets Handel

og Udbytter? Man købte en stor Gaard og vidtes løstige Grunde, man opbygte 4 store Pakhuse, og skrev 100000 Rdlr. for hver, man købte nogle og tyve store Skibe og deriblandt en Deel Fregatter, man solgte det Hele for nogle faa Ed. Guld og købte tilbage det sydligste Pakhuus paa den søndre Skibs Plads for 1 Ed. Guld, man bortsolgte næsten alle Skibene, man lod Kongen blive skyldig for uhyre Summer i de 75 Rdlr. og 70 Rdlr. Obligationer, som Kongen maae betale og svare Renter af. Compagniet kom i private Handelsmænds Hænder, man afskedigede de fleste unyttige Embedsmænd, og satte dem paa Statens Bekostning paa høi Pension, man gav endog den ringeste Skriver offentlig Embede i Staten med vigtig Sold, da mange værdigere og fortiente Mænd Intet kunde faae, fordi den, som gjorde Forslagene ad referendum, købte den vigtigste Deel af Eiendommene for et Smørrebrød, og indtog Med-Interessentere, som eiede lidet eller slet intet, og maanedlig uddeelte man Udbyttet. Man maae baade see og græde over denne hele Handel og dens Operationer.

Skjønt det ikke er mueligt for nogen Dødelig, at kunde vist og rigtig detaillere det Hele, uden at modtage hver Handels Selskabs Hoveds Bog til Revision, og kiende Varesnes sande Priser i de Lande, hvor de have skrevet *x* for *u*, saa har Redacturen dog saa megen Superficiel Kundskab om samme, at han kunde skrive en Afhandling over hvert Handels Selskab for sig. *J*, som have været Directeurer for disse Handels Selskaber! sætter dette i sit rette Lys, og giver Udgifterne fra dets Begyndelse til dets Slutning; realiserer det Hele og modsiges Redacturen, (om *J* kunde) med Grunde, men vogter Eder at *J* ikke lege Blindebuk med et oplyst Publico, og tier ikke, for at gjøre Eder skyldige! — Hr. Justiceraad og Raadmand Carl Pontoppidan som var ansat, at deeltage i den grønlandiske Handels Commission, og i de islandske færøiske og Finmarkske Handels Realisations-Commissioner, skriver i de Betænkninger, som han fremsætter over denne nordiske Handel af 10de Julii 1788, og ytrer denne Tanke: at enhver god Medborger har Ret til efter

vor Skrives og Trykkefrieheds Indsætning, at fremsætte offentlig endog de Sager, som kunde være ubehagelige for andre af hans Medborgere, naar slike Foredrag ikkun ansees for almeennyttige og tiene til det almindelige Beste og Bels Fremme. Ligesaa berettiget, og i visse Maader pligtsskyldig er enhver under sit Departement subordineerte Embedsmand, der har haft Forretninger ved Kongelige eller offentlige Stiftelsers Penge-Forvaltning med alvorlig og beskeden Sandhed at møde enhver Forfatter, som skriver under sit Navn. Ei Redacturen allene, men det oplyste Publicum, hvis Medlemmer maae biedrage til Statens store og mangfoldige Udgifter, og see saa ofte de Fattige at lide ved en uretviis Dmgang, desaaarsag opfordre Eder, som ere Directeurer for Handels-Selskaberne, at opgive, hvad Fordelse de give Staten? og hvor meget de berige den? Ja Kongen selv, som Statens første Borger, hvilken

man

man indledede i denne Statens uudsuffelige
 Gield, opfordrer Eder til Regnskab. Skriver
 da, hvo der kan, men lad Sandheden udflyde
 fra Eders Pen! Herr Grev F. Danneffiold Sams-
 søe, da han udgav sine Esterretninger om den danske
 Søe-Stat, har fremsadt denne 3dobbelte Sæt-
 ning, som maae være Grund-Regler for Eder i
 Eders Tieneste, i Eders Handlinger, i Eders
 gandske Forhold.

Hemmelig at tale eller skrive,
 imod hvem det og er, enten Collegier
 eller enkelte Personer, er uanstæn-
 digt, og uforsvarligt for Gud og Men-
 nesker, nedrigt, og den der handler
 saaledes, bør regnes iblant den for-
 agteligste Classe af Mennesker.

At tale af egen Driivt, uden at
 spørges, er ufornuftigt, thi lyver
 man, gjør man Uret. Siger man
 Sandhed uadspurgt, da trækker man
 sig, uden dertil at være kaldet, Sand-

heds Løn, Fortred og Forsølgelse paa Halsen — som er daarligt.

Men tier man, naar man tilspørges af en Monark, som Eed, Pligt og Kierlighed forbinder os, at være troe, Iydig og hengiven, eller sminker man de Facta, som man spørges om, eller formindsker den deraf i Tiden flydende Skade, eller undskylder sig med Uvidenhed (skiondt man er dem fuldkommen bekiendt) for at undgaae den fra Sandhed uadskillelige Fortred, da handler man som en uværdig Underfaat, utroe Tjener, Meeneder, og tilveiebringer sig useilbarlig i sin Tid den derved velfortiente Løn, som er Foragt af sine Medborgere og Efterkommere; Kongens Unaade, som man, da han tilspørger, bedrager med falske Esterretninger, og Straf af en alseende Gud, der seer og kiender de

utilbørlige Kilder af vore Handlinger.

Hr. Professor von Eggers, Lærer i Retslæren ved vor Høiskole, lod indføre i Aaret 1791 i Maanedskriftet Minerva for Jan. og Febr. en Indberetning om den kongelige grønlandske Handel og de nyeste ved samme foretagne Forandringer. Udi denne Afhandling viste han at denne Casse havde i en Tid af de sidste 16 Aars Administration tabt 3 Millioner, hvilken uhyre Summa! 30 Td. Guld. Ved disse vandfælige Beregninger anmærker Hr. Professoren: at han har været saa heldig at spare aarligen for den kongelige Casse henved 1 Td. Guld. Det er ret godt, dersom den kuns ei er kommet i Credit-Cassen og der igien gaaet op i Røg. Saaledes haaber Redacturen ved disse indstræede Tanker, ei allene at spare Kongen endeel Td. Guld om Aaret, men endog, at kunde anvise Medborgerne, at kunde vinde endeel Td. Guld

om Mæret, uden at vove andet, end en liden
 Subscribtion.

Hr. Justiceraad Pontoppidan afgik fra den-
 ne Handels Administration 1790. Da denne
 høilærde i Retslæren skrev Maanedens derefter om
 denne Deficit af 30 Td. Guld. Da hiin, som
 en ærlig Mand, havde ikke deelt disse Penge med
 sine andre Med-Commissarier, og han havde
 tient saa troelig, som han kunde, saa udgav han
 et documenteret Skrift herimod, hvoraf han be-
 viste, at der ikke var saa mange Penge tilfatte —
 sandt at sige — Redacteuren kan ikke i en Galop
 fatte denne Handel, uden han seer Pengene og
 Cassen, i hvilken de ligge; thi dette, at man rea-
 licerer Eiendommene til 2,000,000 Rdlr., hvors
 af Monopol Handelen paa Grønland og Ferrøe
 endnu bestaaer, hvorsfra Tabet skulde fradrages,
 er endnu meget uvis. Hvo siger at de 21 Skibe ere
 300000 værd, at Keiberbanen uden Østerport er
 37000 Rdlr., at Handelens Gaard paa Christi-
 anshavn er $\frac{1}{2}$ Td. Guld værd, og det dertil paa
 Christianshavn tilkøbte Kræmmer-Gaard er

19000 Rdlr. værd med mere. Lad de først blive solgte, saa vilde vi kiende deres Værd. Skibs- og Huus Burderings Mænds Forretninger ere kun pro Forma Handlinger. De skulde være de første, der skulde være forpligtede, at betale den vurdeerte Sum, naar ingen anden vilde give det, og da vilde de offentlige Burderinger have en anden Gang. Hr. Justiceraaden maae endø og have Ret, at Tabet var ei saa stort i de 9 Aar han var ved Administrationen, eller i de sidste 16 Aar, men hvor meget har dette kongelige Handels Compagnie tabt, siden den 4de September 1747, da det blev oprettet? Hvor mange Ed. Guld har Kongen aarligen spædet til denne smeltende Cassé. I Aaret 1774, indkøbte han, da det Islandske og Færøiske Handel blev forenet med samme, af Interessenterne 993 Actier for 297,900 Rdlr. som var 300 Rdlr. for hver Actie, der havde kostet 600 Rdlr., som solgtes for det halve, hvor bleve disse 6 Ed. Guld af? Hvor deres Renter og Handels Interesse? Og dette uagtet udsugede man skammeligén vore nordiske Medborgere. Compagniet betalte dem næsten

intet for deres Landets Producter, og solgte de
 rilsendte Vare saa dyre, at det var skammelig.
 Kjøbmændene og Skipperne udsugede endnu mere,
 da Handels Monopolet nægtede andre handlende
 Nationers Skibe, at nærme sig til disse nordiske
 Kyster, for at forsyne disse med Snee og Tisbe-
 lagte Lande med de mange Nødvendigheder, som
 deres Indbyggere trængte saa høiligen til. In-
 specturerne i Colonierne udsugede og forfalskede
 Regnskaberne, ei alle, men nogle af dem bleve
 affadre, hiin antaget og Stridskrister fremkom,
 som de sædvanlige offentlige Forsvars Midler.
 Alle søgte, at berige sig, som havde med Hande-
 len at bestille, saa endog en Natte-Vagt, som
 fik 2 Rdlr. om Ugen, hvoraf han ernærede sig og
 sin Familie vel, og sparede ved sin Narvaagen-
 hed og Flid saa meget tilovers, at han havde 10000
 Rdlr. paa Rente, da han blev affadt. Man be-
 skyldte ham for Utroeskab. Han blev ventelig
 overbevist, da han fik Afsked. Han købte sig
 en Gaard, og sadte sig i en Næringsvei, og lod
 sin Datter saaledes opdrage, at hun i de finere
 Selskaber kiender le bon Ton, og endskiøndt

Ildbranden nedlagte hans skionne Bolig i Aske, saa ansees han endnu, at være en Mand af 30000 Rdlr. Eie, som alt er Betsignelsen fra et kongeligt Handels-Compagnie. Directeurerne og Administrateurerne bleve vel ikke saa seede, da de ikke havde forstaaet Snittet, man vil endog indvillige, at endeel af disse have været redelige og gode Mænd, men de kunde lidet see, hvad der gik for sig, hvor der var 1000 Mile Søe imellem. Vi kunde saa meget mindre tvivle om Hr. Justiceraadens Redelighed, der har givet os saa mange Prøver, især ved sin Tillid til Publicitetsten. Han tilstaaer selv, at han har mærket, at den grønlandske Handel har haft sine Pharisæere, som sige det vel, men gjøre det ikke, og Kongen formanede dette Handels Directeurer, at de skulde tage sig i Agt: at et saa vigtigt Foretagende ei skulde gaae overstyr for Uvilligheds, Banskundigheds eller flette Hensigters Skyld.

Man seer heraf, at Kongen allerede den Gang har mærket Skielmsstykkerne, og vilde advare, før han vilde straffe. Hr. Justiceraaden har nu givet os Regnskab for sin Forvaltnings Tid til 1790. For de sidste 7 Aar er ingen Evolution af Handelens Regnskab offentlig fremsadt. Saa meget er vist, at man ingen Silke har spundet ved det hele Handels-Compagnie. Neppe faaet Uld eller Skind. Handelen er friegivet for Færøerne og Island fra Aarene 1787 og 89, men dog under visse indskrænkede Vilkaar til Indbygernes Skade, og Fordelene ere saa store for og imod, at der endnu udkomme Stridskrifter herom, — Ansøgning til Kongen om Handelens Forbedring i Island. — Gienfvar derpaa, som endnu bekiendtgjøres i Avisen, hvorved man vil lege Blindebul med Publico, og videre er man endnu ei kommet.

Især kunde læses dette Skrift, som i disse Dage er udkommet:

Aftvunget Svar paa Islændernes Ansøgning til Kongen om udvide de Handels Friheder af Henric Weinkel.

Saaledes bliver man idelig ved, at skrive for den gode Sag, og at stride imod den.

Og atter er udkommet et Skrift i Dag under Tittel: Nødværge imod den i Island regierende Tyrighed, eller betimelig og fornøden Dom, veiledende til en nøiagtig Undersøgelse og rigtig Bedømmelse, af en saa kaldet Islands almindelige Ansøgning til Kongen af Grosserer G. A. Kuhn. Den koster 4 Mk. og heftet 6 β. Omendskiøndt man ei veed, hvad denne Handelsmand siger, saa har man ingen Anrsag, at tvivle om, at jo den islandske Tyrighed haver Grund for det den beklager sig over.

Ligeledes er i Dag bekiendtgjort fra Rentekammeret af zode Maji: Til Underretning
for

for de paa Island handlende Rieb-
 mænd, som boe her i Staden, bekiendts-
 gøres, at Stiftamtmanden samme-
 steds er tilskreven, om at foranstalte
 hans Majestæts Landskyld Fisk af
 Guldbringe, Syffel bortsolgt ved
 Auction der i Landet. Denne nye Ind-
 retning har vist sine Grunde. Til Fordeel maae
 det være for Kongen, ja til Fordeel for Landet
 selv, om Auction paa Landskylden i Fisk blev i
 hver Syffel foranstaltet, da Indbyggerne derved
 bleve frie for Overvægten; men til mange 1000
 Rdlr. Fordeel var det for Kongen, om han lod
 en Brig eller Fregat, som gaaer ud paa Beseg-
 ling i Nordseen, indløbe i Island, indtage sin
 Fisk og lade den her bortselge paa Børsen.

Meget har Hr. Justiceraaden gjort til of-
 fentlig Kundskab om sit anbetroede Handels-Sels-
 skab, men hvad have de andre Directeurer be-
 kiendtgiort, som have forestaaet de andre Han-
 dels Compagnier, Canab det Østersøiske, det
 Vestindiske, Manchester-Fabrikket paa Blaa-
 gaard

gaard og uden Østerport og flere? De have aldrig troet, at de skuldede deres egen Ære den offentlige Regnskab for de Summer og de Millioner, som de have modtaget til deres Drift. De have aldrig vist, hvad Indskud de have modtaget, og hvad Fordeel Staten haver vundet aarlig, deres egen Sold fradraget, og naar det er solgt, hvad der er bleven solat, hvor meget der er tabt, et Regnskab, som de skylder Kongen og Staten. ei Under! at Kongen i sit Brev af 4de August 1778 kalde disse Directeurer vankundige og stutte. Kongen har Ret, og Redacteuren holder med ham. Ulykke for Staten, at man har valgt saadanne Folk for Rangens og Betydningens Skyld, at de skulde have nok at leve af, og at vedligeholde deres Betydning, at man bestemte dem, at leve vel, og sove paa Ederduun, og forbiegil de Folk, som krøbe og besteg Klipperne, for at nedtage Ederduunen fra Nederne, at man ikke valgte de Folk, som havde tient i disse Lande, der havde de locale Kundskaber om Landene, Indbyggere og deres Handels-Vare og disses Forædling. Kongen maatte derfor, liig Ederfuglen

og Pelikanen, der udplukke Fiedrene af sit Bryst, for at føde, opholde og varme sine Unger, udrømmed sit Skatkammer, for at give disse Soliger, Brænde og Ophold, alleneste for at underskrive deres Navne under en tagen Beslutning og af nyttige Handelsmænd danne dorstke Embedsmænd. Der have endog været retsindige iblandt de flere, hvor de intet got have kundet udrette, fordi disse langt borte liggende Lande vare dem ubekjendte. Der kunde og have tilstødt dem Uheld, som de ikke kunde afsværge, og hvis offentlige Kiendskab var for dem et sand Forsvar, men man finder adskillige iblandt dem, som have tiend og tiene, der for en rig Gage gjøre Ilet inret, men reise udenlands, ei for at tiene Compagnierne og deres Handels Grene, men for at fornøie sig, og for at berige sig, og købe de vigtigste Kongelige Eiendomme.

I Følge heraf, bliver Redacturen sin Sætning troc, at dette nye Handels-Selskab paa disse lykkelige Der ikke maatte blive et Kongelig Handels-Selskab, i hvor gode og duelige Embeds

bedsmænd han hertil kunde udsøge, men at det maatte drives af Medborgerne selv, med hvilke Kongen kunde være Med-Interessent. Subscriptionen skal blive aabnet til Michelsdag, for et Par Tdr. Guld, et mere, end et Handels-Compagnie har kostet Kongen om Aaret. — Actierne blive bestemte til den Tid, da enhver kan tegne sig for saa mange Actier som de behage, og saa mange forene sig om en Actie, som deres liden Formue tillade, og i Følge af samme tage Udbytte, og i det første Aar kan strax skee Udbytte, og da Freden nu er tilveiebragt paa det faste Land i Europa, og vi snart kan haabe den iblant de handlende Nationer i de andre Verdensdele, saa haaber Redactøren, at de kan i Ro og Fred, uden Misundelse hønte den Mængde Guld af det Bierg, som han vil anvise dem — men hverken Guldet eller Plantagerne behøve vi endnu. De store og kostbare Træer ere rige nok til at give os strax vor første Indskud tilbage.

Der er et Slags Træer, som kaldes Tæck-Træer, ranke, høie og tykke Træer, som disse

Edle S. 5 B. 1 S. F Lande

Lande ere fulde af indtil Strand, Breddene, af disse kan Kongens Flaade forsynes med Master, og koste intet, da man maae betale for hver Mast 4000 Rdlr. fra Riga. Ethvert Skib, som seiler til Ostindien, og især seiler paa Bengalen, og tager Høiden af disse Der, kunde gierne paa deres Tilbagereise tage 2 Master med sig hjem, saaledes at en laae paa Dækket paa hver Side af Skibet, der gav det lige Vægt, og isald en Planke sprang, kunde Skibsfolket sikkert bierge sit Liv paa disse 2 Træer, som vilde flyde, naar Skibet sank. Jeg har seet nogle Skibe, at tage i Forhold til deres Bygning saadanne 2 store Træer til Møllebygninger, som de have ført uden deres Skade, og baaret uagtet deres Ladning. Dette Træ kan udskiæres i skønne Planker i $1\frac{1}{2}$ til 2 Alens Bredde, hvoraf de skønneste Meubler kan forarbeides. Hr. Capitain Møller har med egne Hænder gjort sig et skönt Chatol, der ikke ere limede, som vore Snedkere ere nødte til at giøre ved deres Arbeide her i Staden. Dette Træ har desuden den Fasthed og Stivhed, at det overgaaer Mahagognie

gogni-Træet i Skionhed og Styrke. Naar det har staaet 100 Aar i Vandet er det endnu stærkere og bedre, end da det blev nedrammet — følgelig er det got til Bolværker i den nyperlige Havn, som vi skal indrette til Sikkerhed for vore Skibe, og til Fordeel af alle fremmede Handels Skibe, da de her kan imellem disse Der ligge lige saa sikre for alle Dræner og Travater, som vores Skibe her i Staden. Havuens Størrelse og Dybde paa Fod paa Favn skal jeg udgive, naar jeg bliver saa rig, at jeg kan lade den stifte i Kobber.

Der ere desuden 2de Slags andre nyttige Træer. Arter, som ere rødagtige og skionne, hvoraf jeg har seet en Comode forarbejdet, som giver Mahagogni intet efter, men er stærkere, skionnere og bedre, saa kunde vel den Tid komme, at vi, isteden for at forskrive dette indiske Træ fra Engeland, og betale det i Pundeviss, ligesom det engelske Saalesæder, nu kunde spare disse for Staten saa store Udgifter, som Moden har

§ 2. paa

paalagt den, og ei alleneſte have Forraad nok ſelv, men endog kunde forſyne fremmede hermed.

Her voxer og det røde Farve-Træ, ſom bruges i vore Farverier, og raspes i Forbedrings-Huſet. Den ſkønne Slægt, ſom ſkal veiledes til Arbeidsomhed, kunde bringes til dette Paradis, og have Frihed, at ſpiſe Abelsiner og Dranger, og nyde alle Frugter i denne Eden; paa de Vilkaar, at de med de Mænd, ſom de valgte i Forbedrings-Huſet, og fulgte med dem, ſkulde for hver Maaned levere et viſt Quantum raspet Farvespaan. Paa en af diſſe Der ere der 2000 Indbyggere, ſom arbeide villig en heel Dag for et Glas Brændeviin eller for et Stykke Tobak af en Fingers Længde. De behøve intet fra Europa, lidet Meel til Brød fra Bengalen og fra det faſte Land i Oſtindien, ſom ſaaes for meget lette Priſer, ifald de ei vil ſpiſe og leve af den velſmagende Brød-Rod Jams.

Diſſe Træ-Arter til Skibes og Meublers Bygning, ſamt Farvespaan kan i det første Aar

udføres til Fædrelandet, for at betale Interessenternes Interesse af deres Actier.

Kongen kunde de forære 100 Orlogsskibe, om Europæ Egeværge tillod ham at bygge saa mange, men han har nok af 30 til 40 Skibe, og bygger aarlig kun 1 Skib eller 2 Fregatter, saa kunde han bygge disse Skibe uden Bekostning og spare Millioner, som Skibs-Byggeriet koster ham. Da de ældste Skibe kan kun være 30 Aar, og Christian den 7de er det ældste Skib, som er byggt 1766, og nu skal opbygges, saa ere her disse Fordele, at de raadne ikke i Vandet, fortæres ei af Orme og hængsmulre ikke for Lusten, men om 100 Aars Forløb endnu være stærkere og fastere i Vandet og ovenfor Vandet, end da de bleve bygte. Saalænge har jeg raadført mig med Natur-Videnskaben, og efterforsket Naturlærens Grundsatninger, for at udfinde det letteste og mindst kostbare Middel, til at beskierme Træet i Skibene for Forraadnelsen. De handlende Nationer bestaae dem med Kobber, forhude dem, lakke dem, tære dem, og bruge flere

Konstige Midler, men endnu ei have naaet nogen Fuldkommenhed. Jeg har og givet Agt paa Oeconomien i Indkiøbet, Brugen og Anvendelsen af Tømmeret, og lært at kiende endeel Snyderier, og har haft i Sinde, naar flere Data ere indsamlede, at udgive et Skrift, som kunde vejlede vor Kronprinds, som Præsident i Admiraltiet, der elsker det Gode, til at finde mere Leilighed, til at formindske Udgifterne, og forsøge Nørfærdigheden. Men nu behøve vi ei, at tage det saa sparsomt, da alt kan spares. Kongen kunde nu af de 1500 Mand, som udgiøre den faste Stof, der bygge Skibene, udsende til disse lykkelige Der, hver Aar $\frac{1}{3}$ eller $\frac{2}{3}$ Deel, altsaa 3 eller 500, til at nedramme Tømmeret i Havnen og bygge sine Skibe. Ved at lade sine Matroser seile, gjorde han dem Søerfarne, isteden for de nu kaldes Landkraber, fordi de idelig ere hjemme, og due ikke til Orlogs, om de kuns ligge i Renden, frem vore nationale Søetolk fra Provindserne efter Sø-Officierernes enstemmige Forsikringer. Et Skib eller 2 paa Besegling hver Aar vilde giøre vore 4000 Matroser

troset til sævante og erfarne Folk. De behøve
vede ei at tage de bedste og stærkeste Skibe, men
dem, som skulde ophugges. Man veed, at
der er meget got Træ indvendig, hvoraf det
meste bruges til nye Skibe igien. Seildug,
hvoraf der gaaer 20000 Alen til en Fregat, og
40000, ja 60000 Alen til et større Skib, kunde
fremvirktes af Palme-Træet, eller af andre i disse
Lande voksende Bærter, og da Seilene til de
Skibe, som skal ophugges, altid ere holdte i
god Stand, saa kan de belæde Skibet, som
skulde ophugges, med dette Slags Træ, og
pynte dets indre Bygning med de finere Træ-
Sorter, som ikke giver Ceder-Træet, eller Maha-
gogni-Træet noget efter. Det gamle Skib fly-
der nok over Søen derhen. Der springer ingen
Planke ud, som paa Coffardie-Skibene, der ere
tilnaglede med Træ Nagle, da disse ere forsyn-
nede med Jernbolte. Skulde det arbeide sig læt
i Søen, saa er der Folk nok, der kan pumpe
og holde det synkefri, og skulde det synke, fordi
det stødte paa Skær, saa have de saa store Bac-
casser og Slupper, at bierge sig paa, da de ofte

maae bierge sig paa langt mindre Toller i den spanske Søe, hvis Volger have uden Tvivl den største Bevægelse. Skibet kunde i Forveien forsikres, og betrynes for al Tab. Den Deel af den fæste Stof kostede intet, naar de fik den samme Koste og Løn, som de her nyde, og havde en Skibs-Bygmeister med sig. Imidlertid de fortsomrede det ene Skib, skulde det andet Skib siene til BlokSkib saavel for Skibsfolkene som bygge Skibe, som for Colonierne der bygge Huse paa Landet, indtil de ere opbygte.

Handels-Selskaberne, især det asiatiske, som koebe deres Skibe saa dyrt til Ostindien, og til China, vilde her saae deres Skibe bygte for en ringe Beløstning. I de første Aar kunde de gierne have Frihed, til at sælde Træerne hertil for det intet, da Interessentskabets Hoved Dies meed skulde være, at anlægge Sukker og Caffee Plantager — siden efter kunde en taalelig Taxt bestemmes for de Træer, som de sældede til Skibsbyggeriet. Herved vandt de anlagte Colonier,

lonier, at det halve Arbeide blev forrettet for
 flet iintet.

Kunde en Havn og et Skibs - Værk her
 blive anlagt. Det vilde meget berige vor Na-
 tion. Vi vide, at her under disse varme Him-
 melegne herske stærke Orcaner paa en vis Tid
 om Aaret.

De maae i den Bengalske Bugt strax kappe
 Ankerne og søge Søen. De have den Persiske
 Bugt og flere Havne ei nærmere, end 500
 Mile, og naar Vindene blæse herfra, maae de
 seile til Landene mod Endpolen, til Vestindien
 og ofte blive reent borte i Søen — Orcaner
 nedstyrter dem i Svælget. Naar her var en
 Havn, og Skibene for Orcaner maatte forlade
 det faste Land, saa behøvede de kuns, at være
 1 Nat i Søen, for at kunde indløbe i Havn,
 hvor deres Skibe strax kunde blive kshalede og
 Master igien indsatte, ifald Orcanen havde af-
 blæst dem, eller Capitainen havde seet sig nødt
 til at lade dem falde for Dren.

Hvor store Fordele vilde dette anlagte Skibs-Værk da ei blive for Interessenterne, da dette Sted er det eneste paa en lang Afstand fra-regnet, hvor en Havn for alle handlende Nationer kunde erlægges. Da Penge er i Overflødighed i disse Lande, hvor rigelig vilde de betale sliig Tjeneste? Søe-Væsenet og Skibs-Byggerie har jeg meget sysselsat mig med fra min Ungdom indtil nærværende. Idelig har jeg ladet mig bygge Skibe og smaae Fartøier, hvor jeg opholdt mig; saa rig har jeg ikke bleven herved, som en Skolemester i Neumulen i Holsteen, som har 12 Skibe, som seile paa Vestindien, eller som en Slagter i Altona, der var saa fattig, at han ingen Dre kunde lise, for at slagte, og dog blev han saa rig, at han havde 20 Skibe, som seilede paa Vestindien. Hin holdt altsaa 12 Capitainer, og denne 20 Capitainer, som alle levede vel, tilligemed deres Folk. Hvo der vil vide mere herom, den læse Brevene fra St. Croix indført i politisk og physisk Magazin for April 1797. Saa riig har jeg ikke været — Men tre Skibe har jeg dog haft, og et er endnu til

tilbage, som seiler efter mine Ordre, og forsyner Hovedstaden med mange gode Vare, hvilket tjener Hr. Raadmand Lund til Esterretning, som pincer mig og alle Vidende med Extraskatten. Han maae derfor ei troe, at jeg bliver rig, eller har nok, at leve af, thi naar Folkehvre er udredet, og alle Toldklareringer med og enhver er smurt, som skal eller vil smøres, saa bliver ofte intet tilbage. Realiseres kan det i Penge, lige saa lidet, som Handels Compagniernes uden Tab, og da Assurance Compagniet nægter den ringere Borger sin Ret, og giver ikke Forsikring for Skibe, uden for de rige, skient det kunde faae sine fordrede pro Cento prompte betalt, saa kan man læt tabe sin hele Rigdom i de mørke Nætter i det stormende Eстераar, uden at faae nogen Opreisning.

Har jeg ikke Tøne til at bygge Skibe i denne Havn, saa vil jeg dog ikke forsømme, at tilraade andre, at forsøge det. En rig Kiebsmand mindes mig ret, (var det Baron Selbne) lod for kort Tid siden et Skib bygge i Finland — klogt
 Hande

handlede Manden, som valgte Stædet, hvor Træet, Tongværket, Seilduget, Folkelønnen er meget mindre, end her, og dog kostede dette Skib uhyre meget for den Fasthed og Skjønhed, som det skulde have — Begge Dele af Fasthed og Skjønhed tilbyder Skibs-Bygningen her i Denne Havn, og imellem disse lykkelige Der — Da man i dette Aar bygte Fregatten *Najaden* efter Hr. Lieutenant *Holenbergs* Tegning, der i endeel Aar har reist udenlands, for at gjøre sig Skibs-Byggeriet bekiendt, saa skulde dette Skib være et Mesterstykke fra hans Haand formedelst sin usædvanlige Bygningsmaade, da det snarere synes at ligne en Kutter, end at være en Fregat. De bedste Lømmersfolk bleve udvalgte paa *Holmen*, til at bygge dem. Alt blev saa nøie afsøst — Seilene endog veiede med mere.

Det kongelige Herffab havde Enst til at see dette Konst-Skib, men det kunde ikke lade sig gjøre — Den løb hurtig af Stabelen, og da den vilde vove en Evkamp med det gamle Skrog *Cronborg*, som var krumrygget og Kjølbækket,

saa

faa blev Cronborg i quarteer færdig med at lette Anker, før Najaden, hvis nye Ankertoug ei vilde lade sig faa let bøie, og paa Veien til Helsingør fra Kiøbenhavn, kunde Najaden ei, i hvor let den svømmede, naae den gamle Cronborg, da den hilfede sin Tante det faste Cronborg med dyb Vrefrygt, og kastede sit Anker.

Jeg vil her ei anføre dette nye Skibs mange Mangler, som er anmærket af min Ven Hr. Professor Bøtcher, som Kongen har erklæret for Høilærd i Natur-Vidensskaben, der tillige har studeert Skibs-Byggeriet, og har lært Postjagternes suilde Gang over Bølsterne, og fremsadt adskillige nyttige Sætninger i Hensigt til Orlogs-Skibenes Indretning, betages nu Veligheden, til at udvikle dennes Kunst i Følge dens Theorie, da han er reist hen til Fridericia, for at føle Puls-Aaren paa de Syge, og spørge de Friske, hvorledes de befindes sig? Hans Skrift herom vilde Læserne selv læse, som dertil have Lyst i det nye Skrift, de danske og norske Annaler No. I den 24de Januarii 1797. Jeg vil kuns
 her

her i Hensigt til min Havn, og i Hensigt til
 Skibs-Byggeriet vise, hvad der kan spares.
 Najaden, kun paa 36 Kanoner, skulde forsynes
 med Jernkæer, isteden for Trækæer. Der
 til bruges 184 Stykker, og veiede over 187
 Skpd. Til hver Kæe udfordredes 8 Nagler,
 og hver veier 20 Pd. og saaledes regner Hr.
 Professore, at Jernkæerne, frem for Trækæ-
 nær i et vis Tidsrum koste i dette Skib
 132202 Rdlr. mere. Skroget selv kostede
 11000 Rdlr. mere, end andre Fregatter af samme
 Størrelse, Takkelagen og alt var der intet sparet
 paa. Men regner man nu denne Uhyre Sum
 allene paa Kæerne — beregner man denne
 større Sum paa de større Skibe og paa Rangs-
 Skibene, saa seer man strax, hvor mange Mil-
 lioner, der udfordres allene mere til Kæerne i
 Skibene. Alt dette kunde være sparet dersom
 Træet har den Fasthed, som det her angives af
 mig, saa kan baade Kæerne og Boltene gøres
 af dette Træ. Det er desuden bekiendt i den
 store Træfning under America imellem Admirals
 lerne Grasse og Rodney, saa bleve de engelske
 Skibe

Skibe saa forskudte, at de ikke kunde bruges mere, og saa mange Sæ-Folk dræbte, alleneste fordi Kanon- Kuglerne udstødte Jernknæerne gandske. Millioner kan Staten her spare, et allene i Skibs-Knæerne, men i Skibets gandske Bygning. Det vil da ikke forgiæves være sagt, at her bliver anlagt en Havn og et Skibs-Byggerie.

Disse 18 Lande ere desuden rige paa Metaller til Kanoner og til de Blokke og Tridser, som i Takkelagen udfordres — Landene ere fulde af smaa Bierge, som ligge i Strata.

Mancovren Island, den største De, som Engælænderne saa kalde, have rundt om Landet ved Strandkanten Bierge, ligesom Nøens Klint til Østens Side med sin Dronning og sine Hof-Damer, men de ere ikke saa høie, som disse. Disse Bierge, saa vel, som de indre liggendes i Landet, ere rige paa Guld. Af det 3dte Bierg i Indløbet til Havnen har en Mand stødt et stykke med sin Fod, hvoraf er smeltet en Ring, som

som Hr. Capitain Müller bær paa sin Haand. Flere Prover af Guld ere tagne i disse Landes Jordflader. Det er ikke at tvivle om, at Guld-Årene vil opdages i Mængde i Biergenes Gange.

Biergværk, Fabrik-Væsen og Agerdyrkning skal i disse Lande ved de Danskes Arbeidsomhed blomstre — Guldet skal tilfredsstille den gier- riges Efterforsken. Fabrikvæsenet skal imellem nogle tusinde Ostindianers Hænder blomstre ved de danskes Anviisning til Coloniens Fordeel og dens Fædreland, og da vi ingen Papiir-Møller have i Danmark, uden nogle faae, af hvilke Drevikens vi kan forsyne Bogtrykker Schulkes Officin allene, og det Neltropske ei kan forsyne den Bogtrykker, som trykker dette Skrift allene hertil, da han intet Tryk-Papiir forarbejder, uagtet Hovedstadens Lærde forbruge saa meget, og uagtet Kongen har givet ham saa mange 1000 Rdlr. til Forstkud, saa er der uagtet denne store Mangel paa Papiir her i Hovedstaden, hvor saa mange Bogtrykkerier ere, og hvor saa mange

Urtekræmmere, ja Kiøbmænd i alle Kiøbstæder
 handle med Papir, dog er paalagt en 3 dobbelt
 Told i den nye Told-Tarif, saa at Redacturen
 maae give 169 Rdlr. for det Papir, som tilforn ko-
 stede 59 Rdlr., eller hans Bogtrykker, og hvo falder
 alle Paalæg til Last? De fattigere maae bære alle
 Statens Byrder, alle Handelens Paalæg, og
 svare alle Slags Udgifter. Da Skribenterne i
 Danmark ere almindelig fattige, og sielden til-
 skrive sig et Baronie, som en Holberg, saa fal-
 der Byrden paa disse, — Oplysningen undertrykkes
 herved. — Dens Befordere lide Mangler hers-
 ved, og det skulde være de 3 Mænds Hensigt,
 som allene fik Ret, til at skrive Told-Tariffen og
 at vere Stats Fornødenhederne, hvorfore Kon-
 gen stemplede dem med nye Caracteer? Nei —
 det maae være en Trykfeil. — Deres Hensigt
 kan ikke være saa uædelt. — Lad Hr. Neltrop give
 de mange laante Penge tilbage — lad enhver,
 som vil, bygge Papirmøller, og kan de indføre
 Papiret lettere, desto bedre! — Det hæver den
 monopoliske Magt, den Forret, som er Læn-
 dets vindskibelige Indsødde til Fornærmelse.

Skeer det ikke, saa bliver Redacteuren nødt til at sende sit Skib til Lübeck efter en Ladning Papir, og da maae han gjøre Embedsmændene rolige, som skal see paa Kongens Vegne, især den Toldbetient, som skal sætte sin Fod paa Skibet, der anseer de uvisse Indkomster, som en Guds Belsignelse. Saaledes have vi læset, at de handle paa St. Croix, og hvorledes de handle i Kiøbenhavn og i alle danske Kiøbstæder, det vide vi alle. En Reise til Lübeck, og en liden Vilslighed imod en Toldbetient gavner mere, end Tyndighed mod en Told-Tarif, som man er pligtig, at overtræde.

Papiers-Fabrikker kunde da anlægges i dette Land. Ved Natur-Videnskabens Hielp skal vi udfinde at gjøre Papir af Træe-Bark og af Blades Trevler, og bringe det under Forraadnelse og til Blegning uden Kulde, Frost eller Snee, og fra disse Fædrelandets yderste Grændser vil det vel ikke være os forbudet, at forskrive vort Papir.

Man

Man maae ellers forundre sig over, at de i Tydskland, Frankrig, Engeland og Holland kan forarbeide Papir, betale Told, give pro Cento til deres Commissionaire, og naar Skibs-Fragt er betalt hertil, og Kjøbmændene have betalt Told eller Indsmuglens Afgifter, og selv beregnet deres pro Cento, saa kan de endnu sælge det lettere, end vore egne Papirs-Fabrikantere, og for 2 Borgeres overdrevne Fordele skal hele Staten lide, og saa mange af dens handlende Borgere paa nye indledes i Fristelsen, til at begaae den politiske Synd, nemlig Toldsvig.

Ugerdyrkingen og dens Producters Forædling skal blive et Formaal for Medacteursens Undersøgelser. Sit hele Liv har han sysselsædt sig med denne ædle Videnskab. I hvilken Provinds han har opholdt sig, har han udbredt dens nyttige Grundfærninger. I de 10 sidste Aar af sit Liv, i Hovedstaden har han ei i noget Aar forsømt med egne Hænder, at gaae frem fra Forsøg til Forsøg i Jordens Dyrking. I det nordiske Island har han udbredet Ugerdyrkingens

gens Fremme efter dets Himmelegn, som ved Biskopperne og Sysselmandene ere bekiendigiorte Præsterne og de ringere Embedsmænd til muelige Forsøg. Færøerne, Grønland, Nordlandene og Finmarken vare ham lige saa vigtige. Til hvert Land har han hvert Aar sendt Kasser og Potter med Ribs, og Stikkelsbær, Træer — Kirsebær, og Æble, Træer, Korn, og Frøesorter, og Eng-Frøe af alle muelige Slags, og nu og da modtaget nogle Efterretninger om deres lykkelige Fremveit. Han har iblant havt den Fornøielse, at erfare, at nogle danske Folk i Grønland have spist Røddiker og flere Slags Hugesager af det Frøe, som de have modtaget fra ham, og at Stikkelsbær, Træerne og Ribs, Træerne ere blevne grønne, uagter deres store Hunde, som de bruge isteden for Heste, nedtræde alt, og de have ikke deres Jordplet indhegnet med noget Plankeværk, der kunde beskyerme deres Anlæg. I Færøe har en Ven høstet en Theekop fuld af modne Jordbær, som de første af de Planter, som han har tilsendt ham. I Island har et opsendt Æble, Træe i en Vallie, sadt i frie Jord, baaret

baaret et moedt Væle — Spørgels og Klevens
 Frøet lykkes paa visse Stæder — Kornet med,
 især Byget, naar det saaes paa den sydlige Side
 af de høie Fjeld, som afværge de skarpe nord-
 lige Vinde og laste Soelstraalerne om Foraaret
 og Sommeren med fordoblet Styrke mod Jor-
 den, hvorved Vexterne drives desto snarere og
 naaer sin Fuldkommenhed, og da man veed, at
 der voxer meget Korn i Norge i Tronhiems
 Egne, og i de langt nordligere bortliggende Lande,
 og Island har samme Høide, ja ligger endeel af
 samme sydligere, og 200 Mile vestligere, hvor
 de milde Vinde fra Vestindien over Havet duste
 Landet, naar de skarpe østlige Vinde fra Sver-
 rig og Lapland anstrænge Kulden i Norge, ja da
 Hecla med sine Udkaft formilde Lusten, og dets
 mineralske Eiendomme ei allene gjøre Kilderne
 hede, men i en Omkreds af 20 Mile varme Jor-
 den og Lusten, saa er det ikke at tvivle om, at jo
 i de Aar dette ildsprudende Bierg ei nedkaster sit
 Støv og sine brændende Materier, at Agerdyrke-
 ningens Drift jo vilde give sine haabende Fordelse.
 Da den skionne store siberiske Rug voxer endog i

det nordlige Siberien, hvor Frosten og Sneen er saa mange Maaneder, vedvarende, er det ikke at tvivle om, at dette Korn jo vilde trives, endog i de nordlige Egne af Island, naar det, den første Sommer blev nedlagt saa tidlig, at det kunde fæste fæste Rødder, og være nær ved at sætte Knæe. Rug-Græsset kunde da aflaaes og bruges til Foder, men dersom Frosten trængte for dybt ind i Stilkens Vandaaer, at man bemærkede dens Skade, saa kunde Græsset henvisne, for at beskierme Roden mod Vinterens Kulde, indtil det nærmende Foraar.

Alt dette kan oplyses med Breve fra Biskopper, Præster, Sidselmænd, Inspecteurer og Fogder, da et Skrift skal udkomme om Agerdyrkningens Fremme i Norden, naar Redactøren faaer saa meget tilovers, at han kan bestride dets Forlag.

Mere godt har hans Kræfter ei formaaet i dette Fag, at bevirke i de 10 sidste Aar af sit Liv, da han under sin tiltagende Svaghed paa

Litteraturens tornefulde Bane har maatte stræbe efter, at forhverve sig Livets Nødvendigheder, da han hverken vilde være nogen Bedrager, Betsler eller Pensionist.

Havde man givet ham Leilighed til at gavne mere, saa havde det uden Tvivl ikke været spildt. Han vil endnu capitulere med Kongen om de 1600 Rdlr. aarlige Gehalt, som vor afdøde Conferenceraad Nielsen havde som Bibliothecar, ved Kongens Haand-Bibliothek, og da dette opbrændte gandske med Christiansborg, siden i Pension til sin Død. Han vilde capitulere paa det Halve, og give heraf igien det Halve, nemlig 400 Rdlr. til Algerdyrkingens Fremme i Fædrelandets nordligste Lande — dog han hører, at der ere saa mange, der have Speculation paa disse 1600 Rdlr., saa lad dem beholde dem! De falde vel som sædvanlig i de Rigeres Lod, skient 1600 fattige kunde herved frietages fra den trykkelige Extraskat, og de kunde indgaae i Finances Cassen, uden Rabat af Rodemesterne. Det er en Hoffeil, at en Kong, og hver kongelig Per,

son skal bruge en Bibliothecar ved sit Haands-
 Bibliothek, og lønne ham saa rigelig, og som
 oftest slet ikke bruge ham. Var det en Videns-
 skabsmand, som tillige gjorde sig den nyere Lits-
 teratur bekendt, og som var forpligtet Morgen
 og Aften, at forelæse Regenten eller hans Slægt
 det nyttigste, og ikke glemme Fædrelandets Hi-
 storie og dets ædle Sønner, som med et kiæk
 Mod vidnede om Sandheden, for at gavne sin
 Konge og sit Fædreland? Litteraturen vilde her-
 ved fremmes, og den vilde gavne mere, og man
 vilde være villigere at give gode Skrifter Under-
 støttelse ved Subscription, da nu ikke en eneste
 Rigsdaler dertil bliver anvendt. En Konge især,
 som skal styre sit Folk, ordne alt, og ingen
 Pligtes Forsømmelse have at bebreide sig, be-
 høver Opmuntring af de skionne Videnskaber,
 Ledsagelse af de grundige, og Styrke i sine Bes-
 lutninger, som ikke 7 Præsidentere skal kunde
 fuldkaste. Naar han paa sin ophøiede Stool
 sætter sig i sit Statsraads Samling, og han har
 forberedt sig til de Sager, der den Dag skal
 afgjøres, saa maae han have sit Haands-Biblio-
 thek

thet til Raadsførel, og have styrket sin Ithukom-
 melse med visse Grundsætninger af Statslæren
 og af Retslæren, og da skal ingen af de øvrige
 Medlemmer vove at gjøre Indsigelser, eller
 komme med Difficultæter. — Enhver Præsident
 skal søge tilbage til sit Departement, udføre hans
 Befalning, og ære hans Magt, som er ledsaget
 med Wiisdom. Den opvartende Ziener, eller
 den ulærte Cavalier kan bringe sin Herre det
 Skrift i det Videnskabs Fag han forlanger, om-
 endskiønt han kiender ei Videnskaberne i deres
 Classe, og hvor Bøgerne staae i deres Reoler,
 naar No. var trykket bag paa Bogen, og et Ca-
 talog var affattet derover. Paa denne Maade
 har et Avisa-Bud gjort sig til Boghandler, og
 endskiønt han ikke forstod at skrive, oprettede et
 got Læbibliothek, og tiende det læsende Publi-
 cum. En Bibliothecar ved et Haand-Biblio-
 thek er altsaa unødvendigt.

Agerdyrkingens Fremme skalde og i denne
 nye Colonie paa dette skønne Island i Indien,
 som Engælænderne kalde Nancovrey-Island, blive

et Formaal for Redacteursens Opmærksomhed, her trives og lykkes den bedre. De skønneste Frugter fremvokse uden Inoculation og Indpodning, og Træk-Fuglene plante Millioner Muskat-Træer, i det de nedsluge dem, give denne haarde Stød fra sig i sin Ureenlighed, hvoraf den vokser, som af en Gødning, og om saae Aar giver Frugter, saa Hollænderne betale mange Tdr. Guld om Aaret til Indiens Konger for at udrydde — denne saae 80000 Rdlr. hiin 20000 Rdlr. til sine Undersaatter, at de skal udrydde de Muskat-Træer, som Fuglene plantede, at Prisen ei skal falde paa dem i Europa ved deres Mængde, lige som de lade udsyre en Mængde Specerier paa Texellen, naar deres indiske Skibe bringe for mange Specerier hjem, at Prisen ei skal falde paa dem hos de europæiske Urtkræmmere i alle Staterne.

Dette uagtet kan der dog altid være noget at anmærke til Agerdyrkingens Udbredelse ved Plantagerne ved Caffens, Sukkerets og flere nyttige Væxters Anlæg.

Til Coloniens Fremvert og tilkommende Styrke maae ingen af de fremmede Nationer, især Hollænderne eller Engelsmænd, men danske Folk allene antages. Man drage Lærdom af vor Colonie paa St. Croix, som nu er 60 Aar gammel. Hollænderne og Engelsmændene have nedsadt sig der, fortrængt de Danske, saa der kun ere 2 danske Plantage:Eiere og et par danske Kiebmænd. — De aagre med vort Lands Eiesdom og vore Raffinadeurs forhøre Commissio- nairs, til at opkøbe Sukkeret, og baade ved Handelstvang og ved Lovgivning forhøje de disse Bares Priser til de Danskes Glæde, saa et Pd. vestindisk Pudders-Sukker, der for 20 Aar siden kunde sælges for 7 ß . med Fordeel, koster nu 24 ß ., og et Pd. hvidt Sukker eller Candis, som kostede 15 ß . og steg til 17 ß ., koster nu 40 ß .. Man lader 1000 Sække Sukker ligge paa 1000 Sække i Pakhusene her, for at tiene Muus og Insecter til Føde, og man lader Sierupperne fortære sig Aar for Aar i Træerønderne paa Losterne, at dette søde, som den ringere Haandværksmand lod sig nøie med til sin Fami-

lie i *Ol* og i *Brod*, og i de syrlige *Supper*, og undertiden gav deres *Børn* paa *Brod*, for at spare paa *Smørret*, og nu ikke kan bekommes for *Penge*, da *Planterne* og *Raffinadeurerne* handle i *Kiøbenhavn*, ligesom *Hollænderne* fordum i *Amsterdam*. De holdte *Specerierne* tilbage, at de engang stegne *Priser* ei skulde falde — saaledes har man handlet med *Sukkeret* — saaledes har man handlet med *Brod*, *Kornet* og flere *Slags* *Leynersmidler*, saalænge det kunde lade sig gjøre — da *Priserne* vare konstlede, ei naturlige efter *Landenes* *Frugtbarhed* eller *Mangel*. *Kroppen* var rig paa *St. Croix* i afvigte *Åar* 1796. *Sukkerhøsten* var saa velsignet, at de ei kan mindes nogen rigere blant den nærværende *Slægt* — der laae kun 21 *danske* *Skibe* til *Ladning*, og 50 *Skibe* kunde ikke indrage *Sukkeret*. 21 *danske* og *norske* *Capitainer* forlangede den billige *Frugt* af $\frac{7}{8}$ *Deel* *Skilling* mere for *Pd.*, da de havde faaet $1\frac{1}{2}$ *ß.* for *Pd.*, men nu vilde have $1\frac{3}{4}$ *ß.* — *Planterne*, disse *Hollændere* og *Engelsmænd*, vare grove, og offentlig fremsadte *Trudsel* imod de *danske* og *norske* *Capitainer*. *Gouvernementet*

tet maatte anmeldte det til Kongen igiennem Cance-
 liet, og Forholds Ordre bleve givne, som disse
 agte ikke at følge, der veiledes af Stolthed og
 Overmod, som en Følge af deres Rigdomme og
 samlede store Capitaler, hvorom vi kan læse i det
 politiske og physiske Magazin for April 1797.
 — Og dog troer man, at det er nødvendigt, at
 understøtte disse, at give dem Forret, fordi Kon-
 gen har $\frac{1}{3}$ Deel i nogles Plantager. De vide
 at skaffe dem Indsyndelse i Collegierne, mere end
 Jorddrotterne i Danmark, af hvilke endeel deel-
 tage i Bestyrelsen. Man hører ei allene Spe-
 culantere, men endog Embedsmænd, at tale om
 Fornødenheder, at lade Sukkerets Priser stige
 in superlativo gradu, for at understøtte de Kon-
 gelige Prioriteter, og forhøje Tolden, og for-
 byde andet Sukkers Indførsel, skjønt vort Lands
 Sukker udføres med alle fremmede Skibe, og
 med vore egne til fremmede Stæder — og alt,
 for at conservere Kongens Prioriteter, $\frac{1}{3}$ Deel,
 en Bagatel — som de 10 gange mere kunde ud-
 betale uden deres Skade — saaledes forvirrer
 man

man Begrebene — pluddrer og sludder, og dette bliver Magtsprog.

Naar Planterne forhøie Sukkerets høie Priser, og Kongen forhøier dets Told, og Capitainerne vil have høiere Skibs-Fragt, og Raffinadeurerne glemme ei sig selv, og Sælgerne beregne sine Pro Cento, og Affsenderne, som Commissionairs skal og have deres Pro Cento, saa er det ingen Under, at Sukkeret bliver saa dyrt, og hver Mandes Tny i hans Huusholdning — Han skulde bortjage det af sit Huus, som Tnyen, og lade det hvile hos sine Eiere, indtil vor nye Colonic kunde give os den Forraad fra Mancovrey-Island, som vi behøvede.

Imidlertid kunde danske og norske Medborgere nære deres Bier bedre, og vinde deres nyttige Arbeidsomhed i den søde Honning, som kan blive velsmagende, ja fortræffelig god, da man veed, at tage Borsmagen fra den, og af gule Rødder, Sukkerrødder og flere Slags kan man og frembringe candiceret Sukker, dog ei i
saa

faa stor en Mængde, at vi herved skulde hemme
Nagerfolkens Magt.

Disse Nagerere i Sødhedens Nydelse vil
endog blive den største Hinder i Coloniens An-
læg, at den aldrig faaer Fremgang, før Borger-
ret hædres, og hver oplyst Borger, som har
Formue, virker til sælles Held.

— Dog Colonier maae frem — den skal
frem, og den skal bestaae af danske og norske
Folk, som tale dansk.

Paa St. Croix er Hovedsproget engelsk.
Det danske Sprog, lige som det danske Folk for-
agtet, eller i det mindste mindre agtet, end de
andre rigere Nationer, som have de vigtigste
Eiendomme i vor Land — Naget der er oprettet
en dansk Skole, hvor Rector Hr. West er an-
sætt som Lærere, saa taler dog Ungdommen,
fødte endog af danske Folk, slet Dansk, men
got engelsk — Engelsk er Hovedsproget —
Enges

Engelænderne ere Over-Herrer i Eiendommene,
i Handelen — i alt.

Vi ville vogte os for dette Over-Herres-
Dømme i denne nye Colonie — Danſke Folk
udgjøre allene dens Stamme! — Fordelene
vil falde mange af vores Medborgere derhen —
De unge Drengene i Opſostrings-Huſene og i
Baiſenhuſene giſte man ſtrax med de unge Piger,
naar de har ſtaaet til Confirmation — man
ſende dem hen i Edens Hauge, for at forlyſte
ſig og nyde dens ypperlige Frugter, høre den
ſladrende Vapegøie, og forlyſte ſig ved de ſyn-
gende Fugles Sang, ſaa vilde Adams Søn
ſnart lære at kiende ſin Eva, og da det er Nær-
ringsmangler, der hindre Ægteſkabet, og det
er Ægteſkabets Frugter, der veileder til Nær-
rings Sorg og til Arbeidsomhed, ſaa ſkulde
diſſe unge Menneſker ſnart have Lyſt, til at
give ſig iblant de ældre Menneſkers Samfund,
udbede ſig en Plantage, og dyrke den med Flid.
Landenes Indfødtte vilde og komme dem til Hielp
med ſin Arbeidsomhed. De behøve intet, de
for

forlange Intet. — De bruge ei Klæder — de
fordre ei Brød — de saae ikke og høste ikke —
de elske de Danske frem for alle andre Nationer
— Hollænderne hade de — Engælænderne kan
de ikke lide — de Franske forlange de ikke til
dem, men de Danske indbyde de til dem — hvi
komme I ei til os? Hvi benytte I Eder ikke at
disse Eders Landes Herligheder? — Her er nok
for os alle. — Endog denne Godvillighed er
herlig, maatte den ei overtrædes og tabe sin Ret
ved den menneskelige hærskende Ondskab, der
stræber, at undertrykke sine uskyldige Brødre.
For et Glas Brændeviin, eller et stykke Tobak
arbejde de med utrættelig Flid den gandske Dag.
Iblant nogle 1000 vilde disse unge Mennesker
altid finde Hielp, indtil de fik mere Kræfter, til
at indgaae nærmere Forbindeligheder med dem.

Man vilde maaskee indvende imod denne
ædle Stamme, at disse Egteskaber kunde ei
oprettes imellem disse Børn, der kunde være
naturlige Sødskende, da de ere avlede i Mørket,
og fødte i Mørket af en Moder, over hvis An-

sigt hvilede et Slægt, da hun fødte i Fødsels-
 Stiftelsen. — Disse vore Medskabningers For-
 ældre ere ubekjendte for Staten, og en Sam-
 menblanding af Familier kan ei tilstædes, taales
 eller fuldbyrdes. — Om dette skulde tilfældig
 hændes, da vilde det guddommelige Forsyn uden
 Tvivl lige saa vist taale og tillade det, som for-
 dum, da Adams Søn gistede sig med Evæ Døt-
 ter i hiin Eden, og velsignede dem. — Det er
 Statslæren, der i Fremtiden vilde tage Sædelæ-
 ren i sin Beskyttelse, der skabte disse Love —
 det var Grusomheden der forfulgte Ungdommen,
 der sølede Naturdrifterne og søgte deres Tilfreds-
 stillelse i Familie-Kredsen, med Mord og Brand,
 da den endog var uvidende om deres Stats-Love,
 i hvilken den endnu ikke var optaget, til at være
 en Borger i samme — oplyste Folkeslægter, som
 ærede Religionen, have endog overseet denne
 Statsfeil, om den ukjendt skulde have indsneget
 sig — hvad var de mægtige Romere fordum,
 da de bortsnappede de sabiniske Piger? hvad har
 Colonierne været i disse Verdens Dele i Begyn-
 delsen, da de bleve stiftede af de europæiske Stas-
 ters

ters Folkeslægter? hvad er endnu det for et Folk, hvis Colonie Engeland stifter paa hin Side af det sydlige America, i Botanybai, hvorfra de paa en halv Miil have anlagt den fortreffelige Skibs- Havn Jackson i den 5te Verdens Deel? Vor Colonie skal i den anden Verdens Deel blive den fletteste eller ringeste. Man kjender endog mange Piger og Drengs i vores Opfostrings- og Baisenhuse, som formedelst Armod og Mangel paa Opdragelse ere efter deres Forældres Død deri indsatte til Opdragelse — den ukjendte Dreng kan altsaa gifte den Pige, hvis Fødsel er kjendt, og den ukjendte Pige blive gift af den Dreng, hvis Fødsel er indskrevet i Kirkebogen, og Folkelærerens Samvittighed er frie, som forkyndte Egteskabet og velsignede dem; ja det er ikke at tvivle om, naar Colonien faaer Fremvort, at mange af vore unge Piger af Borgers, Døttre og Embedsmændsdøttre, der, som Fugle-Unger, ere færdige til at flyve ud af Moderens Rede i Verden, jo vil ile til dette jordiske Paradiis, naar en Brudgom giver dem Vink

ell Glæden, og da skal det sydlige Island blive en Ære for sin Stammoder Danmark.

For nærværende have vi intet af disse skønne Lande, end Udgift. Paa Nancovry Island vajer det danske Flag, og har en Bøgt af en Underofficer med 16 Soldater, hvoraf der ere 7 à 8 Mand — de andres Sold gaaer ventelig i Gouverneurens Lomme. Det er det mindste Snyderie Kongen maae lide. Der gaaer meget mere for sig her i Hovedstaden, som skal blive anmærket i de nædle Handlingers Udgate — ei Under da, at man her giver sig lidet Frihed, da der ere 4500 Svemile Vand imellem Kongen og dem. Endog denne Udgift af disse 16 Mandes Underholdning kan spares for Kongen, naar Coloniën anlægges, der selv vil hævde sit vaiende Flag.

Da ingen fremsætter nogen Plan, uden de, som trykkes af Armod, eller som drives af Lysten, til at skaffe sig en vigtig aarlig Sold, eller giøre sig vigtige Fordele, og man seer, at

enhver

enhver, som ved Forslag til Brandkasser, Pensioner, Brudegave, Selskaber, Begravelseselskaber, Lontiner og Liv-Rente-Societeter, kongelige eller private, saa tage de alle selv saa meget først for dem og deres Contoir, og til Huusleien at de kan leve rigelig og dernæst sætte de dem, som de ynde, i Tjeneste, som Bud, som tildeels ere unødvendige. Herved bliver Følgen, at dette skal først uddrages af de faldne Renter, saa der bliver kunns lidet tilbage til de andre at dele, saaledes have Undersaatterne givet Kongen endeel Tdr. Guld til Fond perdu, og af de Liv-Rente-Societeter, som ere oprettede 1747 og 1757, saaes endnu kunns ringe pro Cento, da man kunde tiene mere med dem i Handelens Fag, og have sin Capital i Behold. I Fremtiden vil Dinene aabnes mere paa Tilskuerne af Handlingerne, de nye private Liv-Rente-Societeter, og det testamenterende Selskab synes, at komme Billighedsgrændser nærmere.

Man har brugt den samme Maade med Handelscompagnier. — Man har sadt Direc-

tion og Skolke af unyttige Betientere i rig Gage, saa Portneren og Buddet levede bedre, end mangen Embedsmand. Dette skulde uddrages af Handelens Fordele først. Der blev altsaa intet Udbytte, men Tab. Kongen maatte i sine Handelscompagnier give 1 Rd. Guld efter den anden. Man fik udvirket Love til Fordel for denne Monopol, og da man havde opnaaet dette, og faaet mange Handelsvare erklæret for contrebandede, og andre belagte med en overdreven Told, og derpaa selv indførte og udsolgte alle de contrebandede Vare til private Fordele, under Fabrikets Skygge. Saaledes fortalte en agtbar og et troværdig Borger, som i disse Dage besøgte mig, at en vigtig Tienestgiørende ved Manchester-Fabrikket, som var ugift, leier endeel Bærelser hos ham paa disse Bilkkaar, at aldrig nogen Pige, eller anden maatte komme ind i hans Bærelser, før at feie, rede Seng med mere. Det blev tilstaaet. I 2 Aar boede han saaledes i hans Huus, da det hændte sig, at han var gaaet ud, ladet Dørene staae aabne og alle Kisterne aabne med — Borgeren gik ind, og forstrællede, over
at

at see den Mængde contrebandede Vare i sit Huus — hvad skulde han giøre? skulde han angive? eller opsige? Den onde Mand vilde han ikke være — den gode Mand kunde han ikke være — han led ham boe i sit Huus, og da Lydskeren reiste udenlands, for at hente en nye Ladning, saa tog han ham ei mere i sit Huus, i hvor meget han bød ham i Leie — han vilde ei have, at han skulde troe, om han havde bleven uheldig; at han havde angivet ham, og angive ham, vilde han ikke, for at giøre ham dobbelt uheldelig, som en lønnet Handelsmand. — Skulde man desuden angive alle dem, som havde contrebandede Vare liggendes, da vilde man faae nok at bestille og ingen vilde blive frie, og man vilde mindre holde Angiveren tilgode, end Redacteuren, som sadte de uædle Handlinger paa Prænt. Kongen blev og saa kied af dette Snnyderie, at han solgte til nogle Klædekræmmere for en Bagatel det hele Fabrik med Machiner, Redskaber, Forraad af Manchester, Uld, Traad, Garn, Bygningers Pladser og Indretninger. Kræmmerne købte det hele for mindre Bærdie, end Machinerne havde

Havde kostet. De overliggende Vare sælge de paa 12 à 13 Auctioner og udbringe dem i 100000 Rdr., hvormed de afbetale efterhaanden den Sum, som de have lovet. Kongen betales altsaa med sit eget, og ventelig maae lønne med Pension de afgaaende Handelsmænd og Fabrikantere, der kiende Handelens Veie og ved at arbejde i Fabrikkerne, rigelig kunde fortiene sit Brød — Fabriket skulde fortsættes, men ventelig snart gaaer i staae — Krømmerne sælge en Bygning og Plads efter den andden, for at gjøre dem til Hartkorn i deres Handelsboutique, og om de vil handle bedre med de contrebandede Vare, end de kongelige Tienestgiørende, vil Fremtiden lære.

Man vil derfor ikke sige, at enhver Tienestgiørende ved Manchester = Fabriket, eller ved Handelscompagnier være uredelige Embedsmænd, det var fornærmende imod hver brav Mand, som haver tient i dette Fag, eller som endnu tiene; men naar Redacturen i Bennekreds tale med dem, som have tient ved Fabrikkerne og i Handels-

Compagnierne, saa tilstaae de at de med aabne Dine have seet det, de burde ikke see, og vide det, de ikke burde vide — men det er ikke denne private Kundskab — det er det offentlige Regnskab — og det manglende Regnskab og Cassernes Deficit, der skal veilede til offentlig Paaanke. Man har endog af et Giensvar, som Hr. Conferentsraad Ancher, som Directeur i det ostindiske Compagnie har givet, erfaret, at endeel af dets Interessentere have været saa vel tilfreds med hans Forhold, at de have bevidnet ham sin Tilfredshed og Hengivenhed — hans taknemmelige og beskædne Giensvar fortiener offentlig at læses.

Med Undseelse har jeg modtaget det Brev, som nogle Hrr. Interessentere i det asiatiske Compagnie have viist mig den udmærkede Ære, offentlig at tilskrive mig.

Personlig Yndest og Venskab maae have tiltrukket mig denne Hæder, der hellere kunne tilfalde mine Medarbeidere, formedelst deres utrættelige Arbeidsomhed og prøvede Redelighed, samt længere Tieneste.

Overalt byder sand Beskedenhed, at jeg ikke betragter de Begreb, man har yttret om mit velmeente Forhold, som en paa nogen Maade fortient Belønning men som et høist forbindtligt Middel, ved hvilket man har villet opmuntre mig til fremtidig Opmærksomhed og Nidkierhed.

Det hellige Löfte, jeg herom allerede har gjort i det samtlige Interessentskabs Paahör, igientager jeg herved med Glæde og Oprigtighed. Saa længe det falder i min Lod at deeltage i Compagniets Betyrelse, skal Interessentskabets Tillid, og mine Med-Directeurs daglige Exempel paaminde mig om at være virksom i Handlinger og friemodig i Meninger.

Compagniets Venner ere mine, dets Fiender mine.

Af et erkiendtligt Hierte og med Erbödighed beder jeg at de Hrr. Interessentere, der have beæret mig med ovennævnte Brev, vilde modtage denne ufaldkomne Giengæld for den mig vederfarede usædvanlige Æresbeviisning, der var mig saa uventet.

Kiöbenhavnden 12 Mai 1797.

C. Anker.

Af dette Brevs Indhold kan man allerede spore, at det ei tilforn er gaaet saa rigtig til i dette Handels-Selskabs Bestyrelse — af mangfoldige trykte Skrifter og offentlige Opfordringer sporer man endnu det værre. Man maae forundre sig over, at saa rigt et Handels-selskab, som altid havde sine Skibe forsikret, som altid havde sine Vare saa rigelig betalte, og har været i saa mange Aar og været omgierdet med saa stærk et Monopolium, at det saaledes skulde nedsynke fra sin Værdie, at en Actie, som kostede 2000 Rdlr. kunde falde til 5, 4, ja 300 Rdlr., og Udbyttet kunde kun blive 4 pro Cento, og at dette Selskab, uagtet det havde saa mange rige Interessentere, dog maatte laane saa mange Edr. Guld af fremmede imod udstædte Obligationer. — Det er vist: 1000 Rdlr. til hver Directeur, og mange flere tusinde Rigsdalere til alle andre Betientere og Lønnede, medtoge ondeel, men det var intet — saare lidet imod al den Svig og Bedragerie, som er udøvet af saa mange, som af Justitsdirecteuren ofte er bleven afftraffet, og dog er ei alt kommet for Lyset, og dette Handels-

dels.

dels Selskab var et privat, ei et kongeligt Compagnie.

Afkrækkede af disse Handlinger og disse Mødder, vil mange gode Borgere, og mange gode Handelsmænd frygte, at indgive sig i dette Compagnie, som skal stifte denne Colonie, under den Tanke, at de Tienestgjørende vil trække først, og at der for dem bliver kunns lidet tilbage af deres givne Indskud, men naar dem selv gives Virkes Kredsen, og den første Begyndelse skeer uden væsentlig Bekostning, saa vil ganske vist mange efterfølge de færre, som have begyndt, at tegne sig for Actier.

Patriotisme og Lust til at gavne Fædrelandet, og Haab om at nedsætte Priserne paa de kostbare Handelsvare, Sukker, Caffé og Specerier og at forskaffe Interessenterne en rig Udsætning iblant de europæiske Handlende, og især i Østersøens Handelsstæder, har været Proposentens og Redacteursens eneste Hensigt.

Man seer, at vore Naboer de Svenske for nogle faa Aar købte en stenig Øe i Vestindien, som ei var af 1 Miils Størrelse, og hvor neppe en Sukkerplantage kunde anlægges — man agtede det meget ringe — de Svenske skierpede deres Glid, og allerede høste de rige Frugter, ei allene af Jorddelens Dykning, men især ved deres Handel, da mange Skibe ere satte i Gang — mange Søfarende i Fart og Næring, og Staten sparer mange Td. Guld, som tilforn maatte betales for disse Vare, som Moden og Levemaaden gjorde nødvendig, og uagtet Forbud ved Snighandelen bleve indførte.

Hvad kunde da ei her vindes af disse frugtbare Lande for de danske Stater, naar Agerdykningen, Handelen og Seilladsen blev blomstrende, og Bestyrelsen kunde gaae for sig uden væsentlige Udgifter.

Jeg vil altsaa fremsætte Forslagene til de første Udgifter i Hensigt til Penninger, som skal afvige fra alle andre Compagniers Penning, da
det

det skal ikke koste Interessenterne noget betydeligt, og altsaa vilde finde det gandske billigt.

At den, som affatter Planen, og fremsætter Forslaget, vil have noget for sin Umage, naar hans Flid gjer ham forttent hertil og hans Trang gjer det nødvendigt, er ei at undre over — hvo glemte, at mele sin Kage, og give den vel Smør, som havde noget dermed, at bestille? og der er ikke noget Fogderie, hvor der ingen Skieppe Havre er at skafre? Naar krævede man Skatter, og deelede ei med dem? og naar bestyrede man noget Handelselskab, uden man smagte Bløden? man behøvede ikke, at liste sig dertil, som Katten til Blødefadet, der springer derfra, naar nogen kommer, og slikker sig i den mørke Krog om Munden, fordi den smagte saa sød — Nei! man har kundet gaae lige til, og deele, som Løven paa Jagten. Ei Under! at Redactøren her vil bringe sig i Forslag, til en billig Lønning i Hensigt til de Fordele, som Interessenterne vinde. — Saa meget desto mere, da Kongen ikke haver givet ham et Bink, at tage

Plads

Plads i *Deconomie- og Commerce-Collegium*, for at forbedre *Statens Huusholdning*, og give dens *Handel* en blomstrende Gang, da han har besluttet, at hans *Studentere* skal hjælpe ham i dette og de andre *Collegier*, og anmodet 3 af dem at tage Sæde i *Deconomie- og Commercecollegio*, *Magister Phiseldæc*, og de 2de *Litterati Ravn* og *Scousboe*. *Studenterne* paa *Communitetet*, og paa det kongelige *Collegium* forundrede sig over saavel som mange *Borgere* i *Klubber*, og *Embedsmænd* og *Tienestgjørende* i de kongelige *Collegier* og rigtige *Embedsmænd* i samme (hvis *Meninger* under deres *Peruler* ere ofte afvigende fra *Mængdens*) forundre sig over, at *Kongen* kunde glemme *Redacturen*, som er saa bekiendt for sin *Deconomie* og *Kundskab* i *Handelsfaget*, og vælge disse 3 yngre *Studentere* til *Assessorer* i dette *Collegio*.

Det kommer nu an paa, om den offentlige *Mening* svarer og til *Redacturens* personlige *Værd*? *Studenterne* mene deres *Patron* og *Benret* vel, mange af disse *Tienestgjørende* i de kongelige

lige Collegier mene det lige saa oprigtig — om der kan være nogen Politicus, som holder med den, som forestillede, der altid kiender de dueeligste og værdigste Subiecter, ligesaa vel, som St. Peder, der har Nøglen til Himmelen efter nogles Troe? Derom ville vi ikke tvivle.

Man kan ikke nægte, at der ere jo adskillige værdige og agtede Mænd i dette Collegio, for hvilke Redacteuren bærer sand Agtelse, skjønt Handelsmændene og hver Statens Borger ikke har Tillid til Deconomiens og Handelens Bestyrelse i dette Collegio, fordi de kiende den ikke, seer intet offentlig Regnskab, og modtager intet offentlig Beviis herfor, men af enkelte mislige Tilfælde udlede almindelige Feilslutninger. De vide nu, at disse 3 Studentere ere beskikkede paa engang til Assessores, og troe, at de skal reformere dette Collegium, og sætte dette i bedre Stand, skjønt de egentlig ere Biesiddere og Tilskuere, for at lære af de Eldres Erfarenhed i den offentlige Huusholdning.

De ere alle 3 aagtede unge Mænd, værdigere til vigtigere Tjenester, end den, som de have modtaget, men da de lønnes maaskee bedre, for at bestille lidet, eller intet her, end om de fortsatte deres Videnskabers Dyrløse, hvormed følger Intet, uden Mangler og Foragt. Det har nok et mere betydende, at være i et kongelig Collegium, end at være en Lærd, og forstaae sin Videnskab grundig — Ved Videnskaberne skal man ledsage sine Medmennesker og være deres troe Raadgivere, men ved Tjeneste i Collegierne bliver man Medborgeres Befalingsmænd, og de blive os tildeels undergivne — ei disse Aarsager, men Livets Forsorg og anstændig Udkomme ere disses Bevægsgrunde — Præsidenten har dog, ved deres Foreskilling hertil, fornærmet Staten, da de havde gjort Fremgang paa Videnskabernes Vej, og nu afføres de fra denne skønne Vej og blive maaskee unyttige Borgere i Staten, da andre mindre Indsigtfulde kunde tiene i dette Fag, og disse i hiint Fag gavne mere.

Hr. Whiseldect havde allerede forhvervet sig saa gode Indsigter, at han kunde holde offentlige Forelæsninger ved Høiskolen. Hr. Carl Ravn og Hr. Peter Scousboe havde dyrket Urtelæren med Held, og ved at uddrage Blomsternes Safter, vidste de, at anvende dem til Nytte for det menneskelige Legeme, og nu de ere komne saa vidt, at Hr. Ravn havde indsamlet de indenlandske Dyrter, og erkyndiget sig om de danske Benaevnelser, og min Landsmand Hr. Scousboe havde ved privat Understøttelse igiennemvandret Tripolis, og de africaniske nordlige Kunst, og indsamlet endeel fremmede Dyrter, nu forlade de denne ærefulde Bane, for at være otiosi Spectatores, eller at have saare lidet at bestille, mod det, de tilforn have bestilt. Er det Nærings Sorg, og de ei med deres Videnskab kunde forsørgte deres Brød, saa ere de, at undskyldes, siønt Lægevidensskaben forsørger lettest sine Dyrkere, og lønner enhver, som kan skrive en afførende eller fiøsende Receipt, uden at have trængt dybere ind i æsculapii Hemmeligheder. De 2de ere da mere, at undskyldes, end Hr. Ravn, der ikke

ikke aleneſte var Candidat i Lægekunſten, men havde endog 13000 Rdlr. paa Rente, hvoraf han aarlig havde 550 Rdlr., og desuden ved de Høilærdes offentlige Uretſærdighed havde et meget rigt Stipendium, for hvilket han ſkulde reise udenlands og blev hjemme, af Aarsager, ſom Ildbranden havde Skyld udi. Derimod var der andre fattige Studentere, ſom ſøgte det, og ſom reiste udenlands, og ſom ſtudeerte Deconomien, ſom Hr. Doctor Begtrup, der igiennem vandrer Sveits og Frankrige, og flere europæiſke Lande, for at kende Handelsſtædernes active eller paſſive Handel, og igiennem Bibliothekerne, Commerce, Videnskaberne, Collegierne, Archiverne, Kamrene, udførſke Statshuusholdningerne, hvorledes de føres, og hvorledes de ſkulde føres, og dog maae denne vindſibelige Mand reise paa privat Underſtøttelse, og intet faae, og Hr. Ravn, ſom har 13000 Rdlr., faaer det og bliver hjemme, ſkiut det var et Stipendium, at reise Udenlands for uden Undſkyldning — hverken Arbeidsomhed hjemme, eller Sygdom eller noget. Paa denne Maade kunde man og

give Redacturen dette Stipendium og endnu paa flere Grunde, og naar han havde fortæret det, give ham Sæde i Deconomie- og Commerce-Collegium, som en velfortient Mand.

Nu ville vi sammenligne disse 3 Studenters Fortieneste til denne Befordring med Redacturens, uden at vedrøre det foregaaende, som er anmærket.

Hr. Phiselbeck er en Magister. Hvor skönt er det ikke, at Kongen byder vore Magistri, at tage Sæde i sine Collegier. Magistergraden var i en Tid saa høit agtet, at alle Lærde, endog Biskopperne, som havde promoveret Grad den, bleve altid kaldede Hr. Magister — det var ved alle Benævnelser Hr. Magister først og sidst. Kong Friderick den 4de ærede endog Magisteren saa høit, at da Borgemeesteren i Corsøer klagede over, at Magisteren vilde gaae paa høire Side ved Liigbegiængelser og i Brudestads, saa skrev Kongen ham til, at han skulde lade ham gaae, da der var stor Forskiel paa 1 Ed.

Sild og 1 Sildetønde, og den Eignelse forstod Borgermesteren best, da der var stærk Sildefangst i Bøstet, og han var en Interessent i Sildefiskeriet. Bedemændene studerte denne Rang saa nøie, at de altid raabte til Præsten: til høire! og enhver Rangsperson søgte altid, at hædre Præsten i Kirkeparaderne, naar han havde den mindste Levemaade; men ei alle Magistri vare Præster. Enhver Lærd vilde være Magister og gif til Conference. Professorerne gjorde Magistergraden til en Handels Speculation, og, naar de kunde faae Penge, gjorde de enhver Idiot, som sad hjemme i sin Kælleovnskrog, til Magister. Graden blev da saa foragtet, at dens Eiere hverken kom i Collegierne eller bleve anbragte ved det nordiske Athenen. Magister Lungespølse drev længe om her paa Gaden i sin sorte Stadskjol med sin lange alonge Peruque, og da nogle Skolke Drengene idelig gjorde ham Selskab paa Gaderne for at høre noget af hans Magister-Viisdom, og naar han moraliserede for Skomagerdrengene, som undertiden ei tilsaalede ham med den Agt, som de burde

og det ei kunde hjælpe, saa drog han sin hvide Aluns Hanske af, som den Tid var forsynet med fve Kraver, som de gamle Ridderes Handsker, og slog Drengen paa Munden, det beste han kunde. Drengen forstod ei Spøg, men tog til Gadeskarnet — flere Kammerater fulgte hans Exempel — Bombardementet tiltog paa Magisteren, saa han maatte søge sin Retirade i første Dør eller Port. Kongen befalede af ovennævnte Marsager, at der skulde ingen Magister mere gøres. De skulde alle være Doctores Philosophiæ, og skinne med fornøet Glands under de Lærdes Horizont. Hvad dette Doktor Navn betyder, forstaaer ei de fleste sig paa, der vide ei, om det er i det 3die eller 4de. Hr. Doctor er den heieste Tittel i Videnskaben, og den meest misbrugte i Staten — Borgerne, Almuen, Kionner kalde enhver Receptskriver Doctoren, og vore meest erfarne Læger kaldes ikke Doctor, da dem ere givne et andet Prædicat i Staten, som er en Stats: Feil; thi Videnskabsmanden har Værd nok af sin Videnskab, og hans Betydning ster den Nytte, som samme giver Staten, burde

sattes

sættes i et rigtig Forhold imod andre Slags Ems-
 beder i Staten. Magister-Tittelen er gaaet af
 Moden — dog agter Kongen den endnu saa høit,
 at han beder Magisteren tage Sæde i sit Decono-
 mie Collegio — saa Magistre have vi tilbage. —
 Dette veileder disse, at skrive til Kongen — jeg
 Magister tilbyder dig, at tage Sæde i et af dine
 Collegier.

2de Litterati ere og valgte til Assessores i
 dette Collegio. Ligesom man siger, at de Rige,
 have deres i Ryggen, saa have de Herrer Littera-
 rati deres i Nakken og i Vandens — Forstandens
 Brug. Det er ved denne Kongen haaber, at de
 skal stifte Nytte i dette oeconomiske Selskab.

Redacteuren er og en Litteratus og kronet
 med Baccalaurei skionne Krands. De høilærde
 have erkiendt ham værdig til denne videnskabelig
 Værelse, og i hans Skrifter spores et Skint af
 den philosophiske Fakkell, som er antændt for ham.
 Omendskiont denne Videnskabs Grad er gaaet
 af Moden, ligesom Magistergraden, saa vide vi

dog, at Kronprindsen have i 5 Aar svædet for den ved Høiskolerne, før de kunde opnaae den, og at de ikke vilde modtage Purpuren, Scepteret eller Kronen, før de havde vundet iblant de Lærde denne Prydelse. De saae Baccalaurei Kongen har tilbage, kunde han lige saa vel sørge for, som for sine saa Magistre. Thi Kongen har nu affkøbt Baccalaurei-Graden, ligesom Magistergraden, da han erfarede, at det var en Finank-Operation iblant Professorerne, og at den stiftede ingen Nytte for Staten. Ikke desto mindre skylder Kongen dem, som have promoveret denne Grad, saa megen Agtelse og Befordring, som han haver lovet dem, lige saa fuldkommen, som han skylder, at betale de Obligationer, som han igiennem sit Finank-Collegium har udstædt, og enhver Professor og Embedsmand er hans Kongs Overtrædere, som har bragt nogen i Forslag, yngre, og uden denne Grad, for at foretrækkes ham. Det kan gierne være, at den unge kunde være lige saa fortient, som den ældre Candidat, have lige saa aaben Hierte, lige saa udbredt Læsning som denne, men det er

dog

dog Synd — offentlig Stats Forbrudelse, at den ældres Tid og Aar og Flid skal være spildte, og han skal uden sin Brede blive et Formaal for Elendigheden, fordi han var for ædel til at være nedrig Krybere og Hylere, eller havde Enst til, at spille nogen Cabale for at giere Fremskridt paa Statsbanen. Kongen skylder ham sin Forsorg, der skal vaage over hver enkelt Medlems Vel i Staten, og sørge for enhver god Borger i Staten, der har opofret sig især til hans og til Statens Tjeneste. Men hvormeget kan man ikke undskyldte Kongen, at han ikke kan overse det hele, og derved glemme en enkelt — man maae mere henegne Skylden paa hans Ministre og Præsidentere. Man finder endog dem, som ere saa sandfæsløse, at det, som de have lovet i Dag, have de glemt i Morgen. — Ende og disse kunde man undskyldte for Glemsomheden, da det er saa menneskeligt, at feile, naar ingen større Forbrudelse haver gjort dem skyldige — hvor mange statistiske og ustatistiske Aarsager have ikke indviklet dem i Foresillingsgarnet, og hvorledes ville de udvikle dem heraf, naar de

fremstilles for Publikum? Er det Glemsomheden allene, der nedslaaer Borgerens Værd? Hvi lode de da ei affatte Lister over Candidaterne og deres anciennitet, og lod ophænge samme i deres Collegii Forsamlingsstue efter det Raad, som tilførn er givet dem i dette Skrift mod deres Glemsomhed? Studenterne forundre sig over, at Redacturen blev ei Assessor i Deconomie, og Commerces Collegio, da de vide, hvad Fortrin han havde i dette Fag frem for de 3 Studenter, som bleve valgte, i hvor gode de end i sig selv ere. De Kongelige Collegier have lært Redacturen Deconomie frem for disse, da han i 50 Aar har været ubefordret ivert inod Statens Indretninger, Kongens Love, Haand og Forsikringer, og endskiøndt han aldrig har haft nogen Formue, saa har han aldrig gjort nogen Gield, før i det sidste Aar af sit Liv — Adelsmænd, Stiftamtmænd, Biskopper og flere, som sende deres Søn til Høiskolen, for at studere, anbefale de ham, og sende ham deres Penge til disses Forsorg. Han maa besørge, hvad deres Værter skal have, hvad deres Skrædder og Skomager skal have, og hvor

hvor meget deres menus Plaisirs med mere maa
 medtage — og alt dette koster ham Regnskab og
 megen Umage — Klubberne og endeel Selskaber,
 som bestaaer af mange hundrede Borgere og
 Embedsmænd valgte ham fortrinlig til deres Des
 conom, fordi de kiendte ingen bedre, og dette
 forsøgede hans Arbeidsomhed, og gav ham slet
 ingen Lønning. I Deconomie- og Commerces
 Collegio derimod skal de Herrer Studentere, som
 Assessorer, have 400 Rdlr. Gage, og da Hr.
 Ravn har 550 Rdlr. i Rente af sin Capital, saa har
 han nu 950 Rdlr., comme jeune homme at leve
 af, som han gierne kan forsøge til 1700 Rdlr.,
 naar han forstaaer sig paa Deconomien i Penge-
 Handelen, uden endnu, at drive Ager — og
 det bliver endnu et Spørgsmaal — hvad har en
 Assessor i et Collegio at bestille, og hvorved skal
 han fordrive Tiden? Er det i Agerdyrkningen,
 som en vigtig Green af Statens Huusholdning,
 saa har ingen af disse saa flittig brugt Ploven og
 Leen, og Spaden og Riven, som Redacteuere,
 der ei har blevet ved Theorien allene, men idelig
 holdt sig ved Praxis, for at være vis i de Sæt-
 ninger

ninger, som han fremsatte i Ugerdykningsvidenskaben. Er det i Statshuusholdningen, saa have alle hans statistiske Skrifter givet nok Beviser, at han ei har været fornøiet med fordums Dages Huusholdning i den, og at han endnu ei kan billige de Udgifter, som Creditcassen gjør i Forskud til Projecter, som ei realiseres, da Staten trives ei derved, og lige saa lidet billige det store Tab, som de kongelige Handelscompagnier have forarsaget Staten, da disse mange gange maatte have multipliceret den Massa af Penge, som er indsat i den — ja man veed, at han selv haver haft Skibe, og forseggt Handelens Gang, saa erfaren Mand er god at gaae ste især med et Tractement af 400 Rdlr. som Assessor i Deconomie- og Commerce-Collegio.

Hans Majestæt Kongen har ligeledes udnævnt 3 Studentere til surnumerair committerede i dette Collegio, skjønt disse ere over fastsatte Tal, saa kan man ansee dem, som overordentlige Committerede. Disse have allerede syffelsat sig med adskillige statistiske Forretninger, og da

Kongen mærker, at det gaaer temmelig splens-
 did til i dette Collegio, og han veed, at Studen-
 terne ere vante til at spare, saa haaber
 han og, at de skal holde Knappen paa Pungen,
 naar det gielder hans Pung. Den Lønning disse
 derfor nyde, vil altid indrente sig med Fordeel.
 Man kan i det øvrige see, at Kongen noie har
 læst dette Skrift igiennem, og mærket Studens-
 ternes Trang, som han vil hielpe. Disse brave
 Folk skal ikke lide Nød, fordi de have opofret sig
 Staten — hans Hierte er faderlig — hans Vil-
 le god, naar andre ei vilde misbruge den. Længe
 skrev Redacturen i sine politiske Skrifter om
 den syndige Toskilling, der i Stadens Porte
 faldt i Skillingsmandens Lomme fra Borgeren
 og Embedsmanden og hans Familie, der ofte
 maatte give 16 à 32 β ., naar de i den kislige
 Afstænd vilde søge Forfriskning i det grønne
 og skulde passere Bommen, ja det som endnu
 var værre — alle de Rige vare frie, og alle de
 Fattige, som vare uden Porten, der løbe, saa
 Tungen stod ud af Halsen, naar Klokkeren ringede,
 og naar de kom for sildig, og ingen 2 Skilling
 havde

havde i Tømmen, saa maatte de sove i den aabne
 Mark — der var ingen Barmhertighed — ind-
 til næste Morgen. Grev Struense til Ere maa
 man anmærke, at han var den første der sønder-
 bred denne Hævd, da han saae, at det var
 Haandværksmanden med Svende og Dreng og
 Tjenestefolk, der egentlig fornøiede sig om Søn-
 dagen paa Friderichsberg, naar det kongelige
 Herskab opholdte sig der, der ved en Cabinets
 Ordre saae det ophævet for de Gaaende paa denne
 Dag. Det er ikke de Gaaende, der slide paa
 Broerne og Stenene, men de Kjørende, og da
 disse have Raad til at leie en Vogn for nogle
 Rigsdalere, eller til at holde Equipage — lad
 dem betale til deres Istandholdelse. Kongen har
 lagt Mærke til det, som er anmeldt i dette Skrift
 — han har billiget det, og da han har foredraget
 det i Statsraadet og sagt sin Billie, saa er den
 paraphraseret og denne Afgift er ophørt.

Kongen har ligeledes lagt Mærke til hvad
 her er skrevet om Studenternes manglende For-
 sørg, og yttret den Tanke, at det kunde være
 nyttigt,

nyttigt, at $\frac{1}{2}$ Douzain bleve anbragte i hvert Collegium. Kongen har forbundet sig til, at der skal være ligemange i Statsraadet af adelige og uadelige (saa længe denne Stats Idel skal være) kunde altsaa 6 Studentere blive ansatte i hvert Collegio, saa vel som i Statsraadet, og have Sæde paa høire eller venstre Side fra Thronen, saa kunde Kongen ved Præsidenternes Forestilling, da de kiende Videnskabernes Dyrlere, best spørge — mine Herrer Studentere: have I noget herimod at erindre! og naar de bukkede og svarede nei, var det got — havde de derimod noget at imodsigge, veiledede det ham til Dplysning. Det er ikke at tvivle om, at disse jo havde mange personelle Kundskaber, som ikke kan læses paa Papiir, og at de vilde gavne paa den statistiske Bane. Dette vilde opløde Studenternes Hierter, til at elske Kiøbenhavn igien, for hvis Frelse de opofrede Liv og Blod i dens Beleiring i Maret 1658 indtil 1660. Jeg har i Dag igien læst Kiøbenhavns Feierskrands, som blev i samme Aar udgivet af Hr. Andreas Mathison Hjøring, der var Candidat i Theologien, og

stred

streed med mod de Beleirende, og siden blev Præst, og dette er igien oplagt i Bogtrykker Graaes Officin 1781 — der indeholder 143 Sider i Octav.

Studenterne vare saa tapre, at de idelig vovede sig, hvor Faren var størst, saa Kongen og hans troe Generaler, især Gyldenløve, idelig maatte bede dem, at skaane sig, og de tapre og modige Svenske, som havde giort Under med deres seierrige Armeer i Europa, og havde slaget de Allierede, Brandenborgerne, Polakkerne, de Keiserlige, de Franske, ja Tyrkerne, og havde indtaget Magdeburg, Wittenberg, Erfurt, Weisborg, Frankfourt am Main, Oppenheim, Wallos, Weismar, Bamberg, Nyrnberg, Donauwert, Ausburg, Landshut, Manchen, Beensfelden, Frankendahl, Hendelberg, Hammelen, Osnabruck og Stiften Regensborg, Barkh, Torgau, Brisack, Lulkau, Groslogau, Neus, Olmiz og Leipsig, og gik fra Tydskland ind i Böhmen og erobrede Eulinborg og Faber ved Prag og derfra gik ind i Pohlen, forlod samme
og

og gik ind i vore Lande, oversvømmede hele Danmark, Holsteen og Jylland, lige til Wensyssel, og indtog hele Danmark, da intet var tilbage uden Kiøbenhavn, en ubefæstet Stad, uden Militair og Guarnison — da var det, at Studenterne viiste sig kiække, saa kiække, at de Svenske frygtede sig allermeest for det sorte Regiment, som gjorde Udfald af Staten (thi da vare Studenterne klædte i sorte Klæder, som Skriverskarlene nu i denne Tid bruge, da det er en Stadsdragt, som deres forbedrede Pønning tillader dem at bære, da derimod de theologiske Studentere gaae i Frakker, da dem hverken gives Pønning eller Embede. Disse vore tapre Forsædre gjorde deres Bryst til Værn, og gave deres Arme til Forsvar for Kiøbenhavn, da den var i Nød. Det forstaaer sig — de kunde ei udrette det allene — de gjorde det de kunde — Borgerne vare lige saa kiække, lige saa modige og tapre, som disse — de saa Soldtagende forenede deres Iver med hine, og alle havde, som en Siæl og Hierte, til at frelse Staden, og hvad Belønninger blev givet for deres Troskab, Mod og Tapperhed? — Stu-

denterne fik Tilladelse, at bære Kaarde, som var
 Adelsmandens og den Soldtagendes Kiendetegn,
 men disse ere ophængte paa Rustkammeret. —
 Borgerne fik Privilegier og adelige Friheder —
 salig Kong Frideric den 3die gjorde alt det, som
 han kunde, for at vise sig taknemmelig, men
 hvorledes gaaer det Borgerstanden og de Studes-
 rende nu? De kan ikke under en Mængde paa-
 lagte trykkende Skatter fremarbejde sig til Livets
 Nødvendigheder. — Der er ingen Ret, ingen Fors-
 svar — de lade vores Papiirer og Ansøgninger
 ligge hen — derved bliver det — vi faae ingen
 Resolution — ingen Ret. — Det er ikke Regies-
 ringen eller Kongen allene, som paalægger dem
 Skatter til Statens Fornødenheder, og til at
 afbetale den store Gield, som Statens forrige
 Ministre havde paadraget den, som hin Vit i
 London, men det er de rige Borgere, som de
 ikke have valgt til deres Formænd, der idelig fors-
 øge Udgifterne i Hovedstaden, siden Branden.
 Der har aldrig været mere Qual i Borgernes og
 Studenternes Hierter, end der nu er — aldrig
 mere Utilfredshed, end der nu spores. Det

var at ønske, at Kilderne maatte fiendes og
 stoppes, hvoraf dette Døde flyder, at de med et
 Sind og Hierte maatte elske Hovedstaden og dens
 Bestyrere, som i Aaret 1660. At de i Fredens
 Dage maatte kappes om, at være fredsommelige
 og i Hierterne tilfreds — og i Krigens Dage
 alle staae som en Mand til Fædrelandets Forsvar.
 Vi læse om de Wiener-Studentere og denne Hov-
 vedstads Borgere, hvor enige de vare, til at
 gribe til Vaaben, da Erkehertug Carl flyede for
 den seierrige franske Armee, der stred for Bor-
 gerret, og blev anført af den lige saa tapre, som
 menneskekierlige General Buonoparte, hvis
 Lige neppe noget Rige i Europa Historien kan
 fremvise — han er seierrig og lykkelig — alle
 flye for hans Magt, og han agter det høiere,
 at frelse et eneste Menneskes Liv end seire over
 en heel Armee, og tilbyder sine flygtende over-
 vundne Fiender Freden. 1300 Studentere forsam-
 lede sig med ham fra Wien, der har slaget flere end
 100000 — Rector magnificus Hr. Dvarin er
 deres Feldmarchal — Professor Felsch er Obrist-
 Lieutenant — Professor Wattroch commanderede

som Premier-Major — de defilerede forbie Keiseren og Keiserinden og havde deres fuldkomneste Bifald. Havde de kommet ud af Wien, saa vilde dog General Buonaparte ikke frygte sig for dem, med mindre at han troede, at de forstode den sorte Kunst. Freden blev sluttet uden mindste Fare eller Møie for Studenterne — Keiseren takkede dem forbindtligst og Grev Didrichstein afstakkede dem, og bad dem, at aflægge Vaabnerne, og gaae tilbage til deres Høiskoler, for at være Religionens, Troens og Rettens Tolkere og Forsvarere. For deres uprøvede Tap- perhed blev hver Student givet en Sølvmedaille, som skal syes i en Stierne paa Riolen, og saadanne Mænd kan ikke undgaae Statens Belønninger. Kom det an paa hos os, om Staten behøvede Forsvar, saa vilde man see, om Studenterne her vilde udmærke dem med Patriotisme — og hvo skulde de vælge til deres Generalissimus? Af det Theologiske Facultet vilde uden Tvivl Hr. Doctor Horneman vinde Valget da han tør gaae frem, naar Cartescher kastes imod ham, og af det Filosofiske Facultet var det nok best, at vælge

vælg Hr. Professor Baden til Premier, Major — de lærde Læsere vide nok hvorfor? — og da vilde vist noget stort blive udrettet — og hvad Fordeel, hvad Værestegn skulde Studenterne vinde? De tapre Studenterne i Kiøbenhavns Besleiring fik intet, uden Kaarden, som de selv fik, og det, som blev lovet deres Stand, blev snart glemt. Det er imidlertid meget vel betænkt, af vor gode Konge, at han vil ansætte dem i sine Collegier, som Assessores, og supernumeraire Committerede — 400 Rdlr. Gage behøve de ikke — det er for meget — de kan komme ud med mindre, og der ere nok, som ville tiene par honneur. — I hvilket Collegio hans Majestæt nu vil ansætte mig, som Assessor, eller supernumerair Committeret, vil beroe paa hans egen Kundskab til mine Fortienester. Jeg har nu viist, hvorvidt mine Indsigter, Duelighed og forhvervede Erfarenhed kunde gavne i Deconomie og Commerce Collegio. — En anden gang vil jeg undersøge, hvorvidt mine Indsigter kunde strække sig for de andre Collegier. Jeg vil gierne tiene, uden Gage, om Staten trænger saa høis-

lig, at den ei kan lønne dueelige og arbeidsomme Folk, men ikke uden Stemmeret; thi jeg vil ikke tiene, uden for at gavne, og være virksom i Arbeidsomhed. Jeg har levet 50 Aar uden Sold, naar man har Lust og Vand, saa har man endeel til Livets Nødvendigheder, og herfor maae betale Vandskat, Extraskat og flere Skatter til Statens Extra-Udgifter, og det er i Deconomie-Collegio, at man skal lære Deconomie, Sparfommelighed, og en rigtig Anvendelse af sine Udgifter i Følge sine Indtægter. Gage eller Lønning tør jeg ei heller vente mig for Flid og troe Tjeneste, da det er kun de Rige, som faae høi Gage, og god Pension.

Da hans Majestæt Kongen har indseet, at det ikke er gaaet saa ordentlig til i dette Collegio, som han har ønsket, saa har dets Præsident Herr Geheimeraad og Statsminister v. Schimmelmann bragt i Følge hans Befaling til Sagerernes rigtigere Afgiørelse i Forslag, at inddeele disse i 4 Bureaus, eller Contours, eller Afdeelingsskammer. 1) Det Industrie og Fabrications

Contoir, hvori Hr. Secretair Norman er anbragt som Contoirchef, som var Copist i det Slesvig-Holstenske Brand-Forsikrings Contoir, og Hr. H. J. Lavæts til Fuldmægtig, samt Candidaterne Hr. Gerstenberg og Hr. Fellum til Copister. 2) I Consulat og Handelscontoir er Fuldmægtigen Hr. Winther ansat som Contoirchef, Candidaten Hr. Nissen til Fuldmægtig, og Candidaten H. Gyldenpalm til Copist. 3) I Produktions-Kammeret er Secretairen Hr. Keiser ansat til Contoirchef, Copisten Hr. Heinig til Fuldmægtig og Candidaten H. Westerman til Copist, og 4) i det Ostindiske Contoir, hvor Fuldmægtigen Hr. Secretair von Bergen er ansat til Contoirchef, og Copisten Hr. Hagerup til Fuldmægtig med Caracteer, som Commerce-Secretair. Foruden disse Befordringer er Copisten de Fontenai udnævnt til at være Registrator i Archivet — det er ved ham, at vi skal vente de sande Oplysninger om dette Collegii Handsemaade og nyttige Virkekreds. Desforuden ere 3 ansatte til surnumeraires Committerede — hvad skal vi gjøre af dem? De maae være Justitsraader og have

med Justitien at giøre, nemlig Regnskab og god Orden, og 3 Studentere til Assessores, som hver tage til Takke med 400 Rdlr., og hvad Prædikat skal disse have? De kan være Commerceraader. De kan lige saa vel fortiene det, ja bedre, som en Grosserer, der inddrog salig Dronningen, Hofdamerne, og alle Slottets Piger at deeltage i Actier i en rig Handelsplan, saa at den, som ei havde Raad til at tage 1 eller flere Actier, kunde forene sig med flere om 1 Actie — han fik strax Commerceraads Tittel. Da Skibet kom lykkelig hjem med sin Ladning, gjorde han Banzoverotte. Det blev aldrig undersøgt, hvad Marsagen kunde være hertil. De indskudte Penge gik i Løbet, og det som endnu var værre: enhver skulde hæfte ved den Gield, som falde paa hver Actie. Man erindrer sig nu ei saa vist, om Indskuddet for hver Actie var 1000 Rdlr. De bleve solgte paa Børsen. En Spækholder herer deres høie Værdie. Ingen vil giøre Bud — Da den falder til 17 Rdlr., giør han Bud, for at føre den paa Gang. Den bliver ham tilslaget. Han tænkte, at han ret havde giørt god

Fangst; men siden maatte han betale oven i Risbet omtrent 300 Rdlr. og Sntet flk. Han fraspad sig samme med grædende Dine, men det kunde ikke hielpe, da han ei havde læst Actiens Fordring — han maatte betale.

Der nævnes aldrig et Ord om dem, som ved denne Forandring have faaet Uffkeed — om de have fortient samme, og om de have været udelige til deres Tieneste, som altid skeer, og idelig i alle Departements forøger Statens Giæld i en næsten uendelig Grad, da man giver disse Uffkeed, for at kunde ansætte sine egne Creature, som yndede Clienter. En kiender jeg kuns iblant disse, som man har givet Uffkeed med Commerceraadsrang, og det, som er det bedste for ham, sin fulde Gage, uden derfor at bestille noget. Denne Mand er i sine beste Aar, skriver en skien Haand, har sund god Fornuft, er altid arbeidsom og nyttig, og har tient i mange Aar i dette Fag, saa de nye ansadte skal lære i mange Aar, før de faae den Erfarenhed i dette Fag, som denne besidder. Det var dog saare billigt,

at Publikum blev meddeelt en Liste paa dem, som bleve affatte med Aarsager, hvorfor man havde friegivet dem fra deres Tjeneste, og hvorfor de skal være det almindelige til Byrde, ja ønskeligt var det, om Kongen udgav en Lov, at den Præsident skulde have sin Tjeneste forbrudt uden mindste Pension, som forebragte nogen Tjenestgjørende i Civil eller Militair Sag, at afgaae, som var duelig og arbeidsom, og at ingen af disse skulde have Pension, uden høi Alderdom, eller vigtig Sygdom gjorde det til Pligt. Ligeledes at den Præsident skulde straffes paa $\frac{1}{2}$ Aars Gage, som foredrog nogen yngre Candidat for en ældre værdigere, da — da vilde Statskassen blive ligesaa rig, som den nu er forarmet. og Befordring stemme overeens med Statens Love til almindelig Tilfredshed.

Da disse mange nye Bestemmelser medtage nye Udgifter, som alle Forandringer i vore Collegier, der stige med forhøiet Gage, saa har vor Finansminister Hr. Geheimeraad v. Schimmelmann, som Præsæs for dette Collegium afstaaet

sin tilstaaede Gage. Det er meger ædelt handlet, at vilde tiene uden at lønnes derfor. — En hver Mand, som vilde giøre Staten dette Offer, vilde vinde megen fortient Roes, Luns allene en Schimmelman kan intet vinde, som Borgerne ansee for den danske Croesus. — Da de læste dette, raabte nogle, ja det troer jeg nok, at han ei vilde have der med, han fortjener nok med at sælge Sukker, at han behøver ei mere — han og hans Fader har faaet Penge nok af os, at de behøve ei flere. Man skulde troe, at det var en Urtelkræmmer, der saaledes kunde declamere, men det var dem, som bære de røde Huer, der sælge baade Sukker og Glæst, Bryn og Svovlsstikker. — Nu regnede de op, hvor mange Mile Landmanden kører paa hans Grund fra Altona hertil, hvor store Jordegodser han har i Danmark og i Indien, hvor mange Skibe, Pakhuse og Handelscompagnier han er Eiere af, hvilke prægtigere Palajer og Luststeder i Landet han har. I hvor mange Sag han er indkøbet i Staten, og har saa mange Bestillinger, at 7 kloge Mænd havde nok at bestille, der aldrig kan til
gavns

gavns blive forrættet af ham, der er saa distrait og tankeløs undertiden. Han er Statsminister, — han er Finantsminister — han er Præsæs for hele Deconomie- og Commerce-Collegio — han forestaaer den uudtømmelige Creditcasse — han har Postvæsenet — dets Pensions-Casse, og flere Fonds under sin Magt — alle Statens Metal-Varer flyde til ham, som til Hjertet, der ligesom dette uddeler sit Blod til Legemets Deele, saaledes uddeler han edfelt eller sparsommelig til Statens Medlemmer dette Metal. Regner man nu alle hans egne oeconomiske Forretninger — hans Regnskaber, at revidere, som Handelsmand, som Eiere af Grevskaber og hans Huushofmesters Huusholdnings-Regnskab hiemme, foruden de mange Opoffrelser af Tid til Cuur, Visiter, Assembler, Tractements, Cosmoedier, Landreiser, og meget mere, som forefalder i det menneskelige Liv, saa er det umueligt for den flittigste Mand i Verden, der var bebyrdet med saa mange Embeder, som vor Schimsmelman, at kunde efterkomme sine Pligter. Hr.

Steele

Steele og Hr. Rydes ere valgte til Secretairer, for at eftersee Hr. Pits giorte Udgifter.

Det er en Statsfeil, og Grunden til Danmarks Nedtrykkelse i Armoden, at de, som have Jordgodsene med deres store Forræt, tillige have de rigeste lønnede Embeder i Staten. Ikke allene er Jordegodset rigt nok, endog med megen Prioritet rigt nok til at underholde sin Eiere, uden at han behøver Statens Sold, men det ene forsømmes, naar det andet skal forrettes — altsaa skal Embedet forsømmes, naar Jordegodset og dets Agerdyrkning skal fremmes, eller dette forsømmes, naar hiint skal fremmes. Desuden nyde endeel dobbelt Rikdom og Velstand, naar en anden Deel af gode og oplyste Medborgere nedtrykkes i Armoden, og bliver et Formaal for Elendigheden. Men hvorledes dette skal kunde bestaae, at en Finantsminister er tillige Jordegodseiere, Handelsmand, Speculant, Borger med borgerlige Næringsveie, og kaager Sukker, og sælger Sukker og bestemmer dets Priser; og saa skal forestaae alle Casserne

— det kan hverken de Bersliqvise, eller de enfoldige Borgere begribe, som læser den offentlige Kets Domme, at den, som sælger Rosiner, maae allene sælge Risengryn, og at, dersom nogen anden køber et Fad Risengryn paa Børsen, og sælger det, saa skal han have sine Gryn forbrudt og falder i en stor Pengem llet, og fattig Folk vilde faae Gr den for godt Køb, der skal være dyrt for dem, ligesom Sukkeret; thi de skal  de Bark og drikke Malurtvand.

Nu beregne disse røde H er, hvad han har faaet i den Tid han har været Præsident i Deconomie- og Commerce-Collegio, som omtrent er $\frac{1}{2}$  d. Guld, og hvor meget han har faaet for sin Tjeneste i de andre Collegier, og hvad got han derfor har gjort. De finde, at han er lige saarig, som Kongen er fattig, og de kan ikke begribe, hvorledes dette gaaer til. De hører og lurer — der saa megen Giæld — her saa meget i Giæld, og denne uudsukkelig i Fredens gyldne mange Dage. De ville vide, hvorf re de ere skyldige, at betale den, og om Kongen eller

Finantsministeren har paadraget dem denne Gield og hvorfor? De høre, at vi skyldte mange Millioner til Hollænderne, og at vi ikke have en Schimmelman, men en Bernstorff at takke for den taalelige Afbetalingsmaade. Derfor elskede ham og med Omhed ønske sælles hans Hælbredelse, naar de fordre, at hiin skal affættes — de see, at nogen Gield afbetales, men de veed, at Livrente-Societeterne af 1747 og 1757 hæfte paa Staten, som Gield, at Eulecassen, Continer, Forsørnings-Instalter, Obligationer, af saa mangfoldige Slags her udgivne og i Altona, ere Laan af Borgerne og Kongens Gield. De ansee derfor al vor Betalning for palliativ Cure i Statslegemet. Ja hvor er Schimmelman forhadt iblant Nationen, fordi han har vidst at paalægge den saa mange Skatter i Fredens gyldne Dage, og ikke har vidst, at høre nogen Skat. Han kunde vel undskyldte sig med, at det er Kongen, som paalægger alle Skatter, og man kunde endog vide, hvem der i Finants Collegio udtænkte Planen, men vor Schimmelman, som forestillede den, maage underkastes Folkets Had.

Had. De vil vide vor Statscaffes Credit og Debit, om de kan hielpe den, og de vil vide, om vi gaae frem eller tilbage. De see nu paa nye de overordentlige bestemte Udgifter i Deconomie- og Commerce-Collegio, og det ved Præsidentens Hr. v. Schimmelmans Forestilling. — Præsidenterne skal affaffes — de ere unyttige Embedsmænd, til Byrde for Staten — Naar dem gives en Stoel i Statsraadet, saa koster hver Præsident 5000 Rdlr., hvortil 5000 Fattige maae udpræsses og ei kan blive frie, i hvor meget de bede, skrive, græde og lide Nød. Præsidenterne ere unyttige — man give Agt, hvad her skrives — man siger ikke, at de, som ere Præsidentere, ere unyttige Mænd; thi de have meget travlt, ere idelig sysselsatte og ville det Gode undertiden, og maaskee kan have lige saa gode statistiske Grundsetninger, som de lærde; men de have ei den menneskelige Kundskab, som vi, da de skal see igiennem de statistiske Brillen. De ere da selv ei unyttige, men de ere unyttige, som Præsidentere. — Enhver Deputered skalde hver sin Dag forestille de Ansøgende i Statsraadet

Det

det for Kongen, saa sparede Kongen sine 5000 Rdlr. for hver Præsident — ingen enkelt Mand falde under Publici Dom, og kunde blive et Formaals for dets Hævn, og got Folk kunde maaskee komme med under Betragtning, da man nu hverken anseer Collegii Beslutninger, eller paa Kongens Naade, men paa Præsidentens ene Billie. Om det er en herskende Feiltagelse blant Folket, overlades til Statsraadets Efters tanke.

Præsidenten i Deconomie- og Commerces Collegium Hr. Statsminister Schimmelman estergiver sin Løn, som Præsæs i dette Collegio og i alle Fag, og dog vil blive ved at tiene — Er det ikke meget roesværdigt? Fortiener ikke Redacteursens Tilbud, at vilde tiene for Intet i samme Collegio, som Assessor, indtil der bliver Bacance, i hvor mange surnumeraire Committee rede og Assessores det er beriget med, ikke samme Roes? Man veed, at han ikke er saa rig, som vor Schimmelman, altsaa er det meget patriotisk. Man seer og af dette Skrift, at han er ei

Wole S. 5 B. 2 S. 2 saa

faa dum i Statshuusholdningen, og at han vilde blive klogere, naar han kom ind i Archivet, som Admiralsens Søn Hr. Fontenay er sadt at ruge over med en feed Gage. — Ja det var Mad for Mognus. — Det vilde ret gotte Redactøren, kunde han komme herind, og høste Kundskaber, endog uden Løn.

Han vilde udbrede Lys over Handlingerne, og sætte Deconomie og Commerce Collegium i sit rette Lys, og er det ikke at tvivle om, at det i mange Tilfælde har giort meget got, skient Dunkelheden sætter det i saadan en mørk Skygge, og Borgerne raabe: Vi Danske maae skyde Pengene sammen, og Tydskerne, Franskmændene og Engelænderne skal løbe bort med dem, og alt det lægge de Præsidenten til Last. Blev jeg Assessor, og ei skulde gabe, men bestille noget, saa raabte jeg Veto, naar der kom tydske Projecter, om at opsluge Tønder Guld. Herefter skal jeg undersøge Commissionen, og skrive i Handelens Sag, for at blive anbefalet til Præsidenten.

denten i samme, naar han sporer Flid og Indsigt, og intet Hyllerie eller Skielmsstykker.

At han hidindtil ikke har bragt mig i Forslag, til at være Assessor i Sparssommeligheds-Selskabet, kan han nok undskyldes, da jeg ikke har søgt det, men Hr. Ravn, en yngre Student, havde jo heller ikke søgt det, hvorforsom berøver han Staten en haabesuld ung Læge, der kunde tiene sit Brød herved, og tillige gavne, da han har opofret sin Ungdoms Tid og Flid her til, og hvorfor skal det alle være Doctore, som skal være Assessores? Har dette Collegium saa mange Syge, at det idelig behøver Piller og Draaber? Og er det Deconomie i Statshusholdningen, at give et ungt Menneske 400 Rdlr. af deres Casse, som har selv 550 Rdlr. at leve af aarlig. Ja det er Moden og Brugten kan der svares, saaledes har det altid været Skik. — Man forestiller de rige til Statens Embeder og Pensioner. De fattige skal intet have — Dem forbigaaer man gandske — De forstaae ei at bruge dem. Vel er det sandt, at

jeg ikke i denne Tid har viist mig paa vore nobles Assemblees, for at giøre et Wist-Partie, ikke desto mindre er min Person ei gandske ubekiende for Hr. v. Schimmelman, at han gierne kunde have bragt mig i Forslag, til at trække 400 Rdlr. af Deconomie-Collegii sparsommelige Casse, og vil herpaa fortælle en lille Historie, som et Beviis herfor.

I Foraaret 1796 kom jeg op til hans Kongelige Høihed Kronprindsen; Da jeg kom sieldnere, end jeg pleiede at komme, og jeg havde intet at søge, men kom allene for at giøre min Opvarming, spurgte han nu: hvorledes jeg levede, hvortil jeg svarede, som han saae; thi mit Sygdoms-Mærke kunde ikke skjules — og hvoraf jeg levede? af Lusten og Vandet og lidt til ic. Han spurgte mig nu om Universitetets og fleres Forhold, hvorom han fik den rigtige uforsfattede Kundskab. Jeg siger altsaa — Hans Kongelige Høihed har saa ofte tilbudet mig, at hjælpe mig. Jeg tænkte at vilde søge en Pension af Finants-Cassen, saa tilstrækkelig,

at

at jeg deraf kunde leve, da jeg tilbød mig, at vilde betale den af mit Embeds Gage, for ikke at være Staten til Byrde, og Embede har Kongen ei alleneſte ſkylder mig, men endog lovet mig, og i diſſe Aar tilſendte mig ſkriftlige Forſikringer fra Cancelliet og fra flere Collegier, at jeg ſkulde bringes i Forſlag. Kronprindſen ſiger: Det var Synd andet, end at hielppe mig, han kiendte mig, ſom en meget flittig, indſigtsfuld og arbejdſom Mand. Han ſiger: at jeg ſkulde levere ham Anſøgningen, han vilde anbefale den.

Da man er langſom i de Kongelige Collegier med Expedition, og iſær i Finants-Collegio, og Tiden nærmer ſig, at han vilde reise til Tydſkland, gaaer jeg op til ham, og beder, at erindre Finantsministeren herom, da han ellers lettelig glemte det. Om Aftenen i mørke, ſom Kronprindſen reiſte om Morgenen, kom Budde, og bragte mig Finants-Collegii ſkionne Brev, underſkrevet med Schimmelmans egen Haand, at hans Majeſtæt allernaadigſt havde reſol-

været, at jeg slet intet skulde have,
 hverken i Gratification eller Pension.
 Det var ei Tid om Morgenen at gaae ud til
 Kronprindsen, at lade ham vide denne Finants-
 Compliment, da han skulde reise. Jeg maatte
 bie, indtil han kom tilbage, da jeg skrev ham
 det til, og anmærkede: at den, der vilde troe
 det om vor gode Konge, maatte have et Steen-
 Hierte. — Ingen troer det om vor Konge, som
 vore Ministre og Præsidentere sigel os — Jeg
 havde talet selv med Kongen — og vidste hans
 Willie — Jeg havde Kronprindsens positive
 Løfte — hvad skulde være Kongens høieste Unaade?
 naar dette skulde være Kongens allernaadigste
 Willie, at en god og brav Undersaat, som Kon-
 gen og Kronprindsen ynder, skulde døe af Hun-
 ger, og omkomme af Elendighed, og det vil vor
 rige Finantsminister forsikre ham — ja Pyt!
 sagde Veêr — om igien — om igien, siger
 man paa Exerceer-Pladsen. Jeg har nu i dette
 Foraar skrevet ind i det danske Cancellie, og be-
 det det anbefale mig til Finants-Collegium, det
 har fundet mig værdig dertil, og paa det bedste

anbefalet mig, og tilsendt Ansøgningen til Magistraten. Dets Præsident har kaldet mig op i Borgerraadet, og forelæst mig Loven om de Pension Søgendes Pligter. Disse ere efterkomne. Præsidenten har kaldet mig igien, og sagt — alt er got, og Ansøgningen er anbefalet. — Imidlertid er intet endnu hørt og seet, skjønt vi ere langt ud paa Sommeren. Man kan sagtens vide, at Finantsministeren kan ikke byde mig saa lidet, som de unge Studentere, 400 Rdlr., skjønt det er ret got, og 100 Rdlr. kan man ikke leie en Kielder for, og købe sig en Brødsforpe med Band for, saa han vil ret udtænke noget rart til mig. Imidlertid kan man sige: Imedens Græsset groer, døer. et got gammel dansk Ordsprog, som stødte Hr. Doctor Horneman paa Leveren, da han var vores Finantsminister ved Høiskolen.

Jeg har talet med adskillige af mine Venner, som ere i Collegierne og i Finants-Collegio, og spurgt; hvor man kunde være saa ubillig i dette Collegio? De have fremkommet med en

liden Undskyldning, og sagt: at dette Collegium
 betaler egentlig til Embedsmænd, og Post-Cas-
 sen til andre; Men nu har ei allene Cancelliet
 kvalificeret mig, men det er og urigtig; Thi
 kvartaliter har jeg faaet en Liste paa dem, som
 i Finants-Collegio faae baade Pension og Gra-
 tification, ofte Fruentimmer deriblant uden
 mindste statistisk Præg, Enker blant disse af for-
 skjellig Betydning, hvilke, fordi de have kun
 400 Rdlr. af Enke-Cassen og endeel 1000 Rdlr.
 Eiendom, faae 1 à 200 Rdlr. Tillæg. End-
 skjønt man er virkelig mere sparsom hermed, end
 tilforn, saa skal en Liste paa alt dette ved en an-
 den Leilighed blive trykt til vor Finantsministers
 Vre. En offentlig Skribent maae intet lade
 undgaae sin Opmærksomhed — han maae være
 indlemmet i de hemmeligste Kredse — han maae
 have dem til fortroelige Personer, som ere dag-
 ligen om Kongen — han maae læse de fleste
 udenlandske Ministres tilsendte Depecher, han
 maae vide de indenlandske Ministres Referater
 og Grunde, og have disse sig noget forbeholden,
 saa maae han i det mindste have Secretairerne

paa sin Side, skal han optage Sløret og beskue
 Politiken i sin Ekienhed, eller Hæslighed. —
 Ulykke for Kongerne, at Ministerne og Præs-
 denterne bleve saa selvraadige. — Kongen i Frank-
 rige var god, men maatte bøde med sit Liv for
 sin Tiltroe til sine Ministre og Præsidentere, der
 gjorde Stats-Bestyrrelsen til et Edderkoppes-
 Spind, for at fange og fortære den uskyldigste
 Deel af Menneskeslægten. — Kongen af Eng-
 land er god, og man skyder ind i Bognen til
 ham, for at dræbe ham for hans Tiltroe til sine
 Ministre. — Ludvig er dræbt — Georg er i
 Fare. — Man raaber overalt — Ministrene
 skal affaffes — en Fox, en Gerney, en Grey,
 en Greve af Moira, en Hertug af Bedford,
 Lorder og flere Grever gaae ind til Kongen og
 fordre: Ministrene skal affediges, ja hele Classer
 af Folke-Classer fordre det samme, og Kongen
 er i yderste Forlegenhed. — Kan Pitt slippe der-
 fra, uden at miste sit Hoved, isald Freden ude-
 bliver, saa er han lykkelig, da han har misbrugt
 sine store Talenter, til at udgyde Menneskeblod
 og svække Statens Finantskræfter. Man læse

the Morning cronicle dette vigtige Tidskrift i England! Ingen dansk Skribent er dennes Forfatter lig i Frihed, Patriotisme og Lands Cultur, og man mynstre dette og Redacteurs Skrift, om noget af disse er en Frugt af Pressefriheden eller Pressefrækheden som Hr. Professor Schlegel har undersøgt, der er indført i Ustrea i 4de Hefte paa 9 Ark og aftrykt særskildt. Trykkefriheden er Kongernes Bærg om deres Throner, jo mere den fremmes, jo flere af Ministrenes Forbindelser og Rænker komme for Lyset, og jo nærmere er det undertrykte, og fornærmede Folk ved sin Ret. — Ja Trykkefrihed! Du fremleder Kongerne af de Irgange, som deres Præsidentere saa ofte have afført dem paa. — For Dit hellige Alter skal Ministrene nedknæle, og velsigne den Gud, som lod Lysstraalen skinne for deres Forstand! — Trykkefriheden er saa elsket i Danmark, at det er vor Christians og hans gode Undersaatters vigtige Klenodie. Hr. Birkner, Capellan i Corsøer, viser ikke saasnart dens Fordele, for

1500 Exemplarer ere affatte, og Bogen paa nye
maa oplægges.

Mange gode Danske og Norske have agtet,
at give ham en hædrende Medaille for sine Tænke-
Togter af 2000 Rdlr. Værdie; men de gjøre
bedre, at de tilsendte ham en Guld-Medaille af
100 Rdlr. Værdie og de 1900 Rdlr. i Penge,
som kan komme ham til Nytte, naar han bliver
Sognepræst.

Nu ville vi forlade de oeconomiske Under-
søgelser og tage sat paa Handelen, da Redacteu-
ren derved haaber, at anbefale sig hos Præsidi-
denten i Deconomie og Commerce Collegio, til
at blive Assessor. Den Ostindiske Handels Be-
gyndelse, Hindringer og Fremgang skal vises.

Men førend jeg begynder herpaa foranles
diger en Discours, som jeg i Aftes hørte iblant
mange Borgere og som jeg ofte har hørt i denne
Vinter, men troede nu at være glemt, at an-
mærke følgende i Handelens Bei.

Kornets Udsørsel blev forbudet i forrige Aar — man vidste at det skulde blive tilladt, at udføres igien. — Man opkøbte alt Kornet fra Folket paa Skibene og paa Torvet, og gjorde Brødet dyrt, saare dyrt — Kornpugerne blev budet 9 Rdlr. for Td. af Hveden og 5 Rdlr. for Td. af Rug — man vidste, at Folket var forhungret, at de krigsførende Magter manglede Tilførsel, at Paris og London ligeledes, og nu Kornpugerne haabede, ret at udsuge, gjør den vittige Pitt en Finantsoperation i London, og faaer Regjeringen til at udsætte en vigtig Præmie for hver Td. Korns Indførsel. Kornpugerne aabne deres Pakhuse, — Skibe strømme til London, og Staden havde ei Pakhuse nok til at rumme alt det Korn, som blev tilført — Priserne faldt, og adskillige Grosserer, som havde udsendt deres Korn, maatte spille Banqueroute paa nogle Td. Guld. Derimod var der en kongelig Embedsmand, som tiener for 2000 Rdlr. Gage i Handelens Sag, og bestiller slet intet derfor, som havde prægtig Logis og Hauge desuden frie, som ei kan faaes for 500 Rdlr. i Veie

desuden frit Brænde, Pakhuse, og flere Agrements. Denne siges, at opkøbe 70000 Td. Hvede og Rug, for at udhungre Staden. Han vilde sælge alt dette, for at berige sig selv, lige som sine 100000 Orhoveder Wiin, som han havde indhandlet i Frankerige for det tilsendte Korn — ham blev tilbudet 9 Rdlr. for 1 Td. Hvede, men han vilde have mere. — Han lod Kornet ei kaste, for den Mængde, som han havde, saa gik der Orm i det. Td. af Hveden blev solgt for 17 Mk., for hvilken der var budet 9 Rdlr. Man siger, at det blev smugt paa Kongens Regning. Bedrageren bliver ophøiet for hans Patriotisme, da han havde indkøbt det for at forekomme dyr Tid i Staden, Kongen maae lide Tabet af 7 Td. Guld, og Fordelen gaaer i dennes Lomme. Redacteuren har forsikret Borgerne, at det var umueligt. Hverken Kongen eller Kronprindsen ere saa ødsle, og de lade dem ikke narre — narre eller bedrage — gjør ikke enhver, hvad han vil. — Det kommer kun an paa Forestillingen. Ingen af disse kiende Udsigterne, af Handelen, og dens Speculationer.

ner. Man seer, hvilke Bedragerier Kammerherre Bülow i Pengesager udevede mod Kongen, som Borgerne kalde Berel Bülow, og man har mange flere Exempler. De fortælle om samme Embedsmand, at han i Begyndelsen af den franske Krig fik Commission, at købe Caffebønner i Frankerige. Han gjorde en stor Coup, fik hele Skibsladninger hjem, beholdte dem selv, og da det er antaget, at Kongen allene skulde sælge Caffebønner, saa satte han ham i den yderste Forlegenhed, og de antage det som en Marsag, at Caffeen er bleven saa dyr: det være nu Digt eller Sandhed. — Det nærer Grol og søder Had til dem, der maaskee ikke kunde fortiene det. De sige, at de i Handelscompagnierne tage store Summer anviste af Finantscassen og bruge dem til deres egen Handling, og dersom Finantscassens Udgifter bleve fremlagt for Publico, saa vilde det gaae med denne, som med den røde Bog i Paris, og jeg vilde da ei være Finantsminister, men jeg vilde strax tage min Afssked.

For at forekomme, at Priserne ikke skulde
 stige for høit paa Kornet og Brændet, saa skulde
 et vist Dplag gøres af begge Deele. — Dette
 behøvede man ei, at gjøre af Patriotisme, men
 for Fordeel. Dette behøvede ei heller, at koste
 Kongen 7 Ed. Guld. Naar Kongen vilde cre-
 ditere mig 1 Ed. Guld til hver slags paa 3 Maas
 neder, saa skulde jeg bestemme Priserne herfor
 ligesaa rigtig, som de i Banquen bestemme
 Coursen paa Mynt og Sedler, og naar jeg kuns
 kunde faae 50000 Rdlr., hvoraf jeg indkøbte for
 det halve Brænde, og for det halve Korn, og
 denne Handel aarlig fortsat, skulde gjøre mig
 ligesaa rig, som en Schimmelman, uden at eie
 Grevskaber eller Sukker = Plantager. — Jeg
 behøvede da ei, at søge om Pension, at blive
 anbefalet af Kongen og Kronprindsen, og faae
 Gien svar fra Finansministeren, at jeg end ikke
 skal have $\frac{1}{2}$ R. at leve af, og da havde jeg endnu
 ei vedrørt ved de politiske Sandheder. Man
 har betroet saa mangen Skielm hele Ed. Guld,
 som har løbet bort med dem, og hverken har be-
 talt Capital eller Renter, at man sagtens kunde
 betro

betroe en ærlig Mand det mindre, saa meget desto mere, da man har Hypothek for Pengene, og kan faae dem betalt inden 3 à 6 Maaneder tilbage, da man seer, at Creditcassen faaer sit Laan hverken paa 3 eller 9 Aar tilbage, ja ikke engang Renterne, og het kunde med et lidet Laan Staden ei gavnes allene, men Laaneren berige sig.

En offentlig Undersøgelse burde have Sted, i Hensigt til dette ommeldte Korn- Bedragerie, og et offentlig Regnskab burde quartaliter trykkes om Finantscassens Indtægter og Udgifter. Borgen vilde got betale sig, og være Kongen og hans Undersaatterne til megen Nytte. Maaskee at denne Fordoms-Tanke derved kunde udryddes, som falder denne rige lønnede Handelsmand saa meget til Last, og skulde han findes skyldig og flere med ham i saa stort et Stats- Bedragerie, saa fortiente de offentlig Haan og Straf.

Borgerne lægge Raadmanden Hr. Baahd det saa meget til Last, at han vil sælge Brænde,

da de give ham 1000 Rdlr. i Løn, som deres Raadmand, men hvor langt skammeligere er ei denne Handel med Kornets Indkjøb, Oplag og Salg, og hvor tyvagtigt, om det er gaaet paa Statens Regning? Man siger nu, at denne løsnede Kiebsmand skal opheies til Rigs greve for sine ædle Handlinger. Denne Ære koster kun 1000 Rdlr. Caffebønner eller 2000 Rdlr. Hvede. Det var en Historie — 99 har jeg nu tilbage og kunde vel faae 1001, og indføre i en Bog, som man kunde kalde 1001 Nat. Nu ville vi see, hvad de først ville giøre ved denne, og om den skal faa passere.

Imidlertid maatte jeg veilede de uvidende Borgere i dette politiske Fag efter de usuldkomne Kundskaber, som jeg herom har forhvervet mig. Hverken Kongen eller Kronprindsen har ladet betale til den Kiebsmand 7 Rdlr. Guld, som lod sit Korn fordærves, fordi han ei lod det kaste. 7 Rdlr. Guld sidder ei hos dem saa let, der i Decouomien følger Friderich den fjerdes og Christian den fjerdes Grundsetninger. Finantsmi-

nister

Ædle S. 5 B. 2 S. M

nisteren har heller ikke gjort dette Forflag, vilde han være lige saa sparsom med de ødsle Pensioner, som han bringer i Forflag for de Rige, og seet samme reglementeret for hvert Collegium og dets Departements, saa var der intet, der kunde falde ham til Last, uagtet han havde været for karrig imod mig, tværtimod Kongens og Kronprindsens og min egen Willie — dog denne politiske Synd kunde man tilgive ham, naar han gjorde Bedring.

At Kornet, især Hveden blev opkøbt fra Borgerne i Staden, er rigtig nok; at det var en lønnet Embedsmand paa et kongelig Handels Compagnie, der opkøbte det, er ligeledes rigtig, men det var for fransk Regning han købte 70000 Rd. Hvede. Dette skulde udføres. Derfor blev Brødet saa dyrt hos Bagerne. Til sidst kunde de hverken faae Hvede eller Rug, at købe, uagtet Udførselens Forbud. De Franske behøvede ikke dette Forprang. Deres Armeer og store Stæder fik ei allene Trangen afhiulpen, man bleve rigelig forsynede. Pits Finantsope-
ration

ration virkede selv til Forraad for Frankriges vestlige Sæsteder. Skibene, som i Maret 1796 ei kunde blive udloste i London, kom til disse Steder med deres Hvede, og for langt lettere Priser kunde de købe den, end den havde kostet her, efter den kongelige Embedsmands Anmeldelse, som deres Commissionair. De 70000 Td. Hvede skulde nu sælges. — At Ormene var gaaet i den, og at den var noget fordærvet, var Commissionairens Skyld, hvorfor vilde han spare Kastepeugene, da den 2 gange om Ugen og 3 gange i Barmen burde fastes? Om Commissionairen vilde nu have 1 Rdlr. af Londen i Provision, saa kunde han have 1 kongeligt Palais med Meubler til Profit, og 10000 Rdlr. oven i Kjøbet. — Om han for Pakhuusleie og Transport fik 1 Rdlr. for Td., saa havde han til nok et Palais, men da han, som Commissionair, købte næsten den hele Qvantitet for 16 Ml. Td. og selv har skrevet 8 à 9 Rdlr. for Td., saa kan man læt indsee, at han kunde købe alle 4 Palaisier og Amaliegaden ved denne Commission. De 70000 Td. Hvede skulde sælges. En

Brændeviinsmand købte deraf 500 Td. for 27 Mk. Td. derpaa blev nogles Bud 24 Mk., 18, 17 Mk. og tilsidst 16 Mk., og for denne Sum anseer de andre Købmænd, at han har beholdt 68000 Td. Vist nok er det, at, da de andre Grosserere i Kornhandelen gjorde Banqueroutte, saa vorede denne kongelige Embedsmand i Rigdom, da vi have seet det vigtige Købmandskab han har gjort, og de vigtige Eiendomme han har erhvervet sig, og i Almindelighed bliver en kongelig Embedsmand sjælden saa rig, naar han ei gaaer extra.

Man vilde og tilegne ham Lasten med Caffee-Handelen og dens dyre Priser, og heri gjør man ham Uret. Han er saa uskyldig i den hele Handel, som et Barn. Han har ikke opløst dem fra Kongen, i Frankerige eller i Martinique, da det, er det Vestindiske Compagniets Handels-Sag.

Dette kongelige Handelscompagnie synes af alle de kongelige Handelscompagnier, at være det beste, skjønt det er unægteligt, at intet sligt

Hau

Handelscompagnie kan gavne Staten, men derimod skader enhver handlende Borger. Det Bestindiske Compagnie indløste Kongen Actier, for 13 Rd. Guld, og saa meget behøvedes ei til en Caffebonne. Heraf er betalt aarlig 120000 Rdlr.; Jeg husker ei om det er i 13 Aar. I 18 Aar skulde Gielden være betalt for Huset, Skibene og alt. Om det er vist, tør jeg ei bekræfte.

Paa St. Thomas skal den anden Deel af Compagniet være. Caffeen har Compagniet Toldfrie, imod det betaler aarlig 20000 Rdlr. Da det kan have 3 à 4 Millioner Pd. liggendes paa dets Pakhuus, saa kan man snart regne, hvor mange Pd. det har frie for Told, naar man veed dets Afgift. De kiober derfor Caffe-Bønnerne her i Staden af Skipperne og paa Auctiøner paa Børsen, isteden for de burde forskrive dem udenlands fra, da denne Frugtes Dyrkning paa vore vestindiske Lande er utilstrækkelig, til at forsyne Kiobenhavn allene, end sigte hele Danmark. Følgerne heraf ere, at 1 Pd. af middel

maadig Sort koster her 40 ß . og i Provindserne 48 til 52 ß . da man tilforn kunde overalt i Provindserne købe et Pd. vestindiske Bønner for 14, 16   18 ß . Man kan sagtens vide, at, naar 12 ß . skulde betales i Told, at 2 ß . for Pd. for Indkøbet, Fragt og Købmandens Profit kunde ei være tilstrækkelig, dersom dennes Belsmag ei kunde giøre Toldens Fordringer til intet.

Den væsentlige Grund til Caffeens og Sulferr rets høie Priser er, foruden de ovenanførte Aarsager, Krigen imellem de handlende europæiske Nationer, Plantagernes Udsl ngelse p a Martinique, St. Domingo og flere Stæder, de Sortes Opstand med videre, foruden enkelte Staters politiske Indretninger i Handelens Veie. — Bliver Freden først tilveiebragt, og dette lavstammede Tr e kan dyrkes i Fred saa vel som Sulferr ret, og Handelens Gang i de statistiske Indretninger ei skulde blive spærret, saa vil snare Priserne falde p a disse Handelsvare, ligesom p a Kornet, der i et Aars Tid sælges nu hos os $\frac{1}{3}$ ringere. Allene ved Freden med Osterrige,

rige,

rige, har Prisen faldet saaledes paa Sukkeret i Frankerige, at 40 Sukkerhandlere i Paris, som have indkøbt disse Vare for dyrt, have spillet Banqueroutte, og hvor vil de ikke falde, bliver Freden stiftet imellem Frankerige, Holland, England og Portugal?

Imidlertid er det urimeligt, at der hos os skal lønnes 4 Directeurer for en Caffe-Bønne, hvis Lønning falder denne Handel til Last, foruden saa mange andre Tienestgiørende. En eneste Mand, som Administrateur, var nok til denne Bønne. Ham kunde gives en vis Løn, og selv kunde han holde 2 Karle til at veie dem. Alle de andre Indkomster, om man ikke vilde inddrage dem i Statens Caffe, kunde anvendes til de Fattiges Forsorg, saa handlede man langt bedre, end nu, da man anvender dem til endeel rige Mænd, som behøve det ei, og ei har noget at bestille derfor. De Resolutioner de affatte, og de Forestillinger de giøre, kunde jeg allene giøre fra mit Kammer, ja jeg kunde forskrive alle de Caffebønner, som vi kunde forbruge, fra

Levantet, Ostindien, og fra de vestindiske Eilande, især naar jeg havde en Fond af 10 til 20 Td. Guld, som dette Compagnie har under Hænder.

Den redelige Mand, som tiener ved dette Compagnie, give Publicum en rigtig og nøiagtig Efterretning om dets Stiftelse, Indretning og Fremgang. Af alle kongelige Compagnier er dette uden Tvivl det beste. Han har hverken Marsag, at frygte eller skamme sig, ved at giøre Publiciteten det Offer, som han skylder den, som en kongelig Embedsmand, der skal vaage over Kongens Beste, og befordre Statens Fremgang i sit Fag.

Troskab i hans Handling og Oprigtighed i hans Foredrag være hans Løsen!!!

Vi ville imidlertid forlade den vestindiske Handling, og tage fat igien paa den ostindiske, for at kiende dets Compagnie i sin Begyndelse og Fremvert, og da Befordringen egentlig grunder sig

sig paa Præstidenternes Forslag, og disse ofte ere meget glemfomme, saa ville det være saa meget desto større en Feil, at holde Riid for sin Arm og sætte sin Tillid til dem, som ikke sørge for hver enkel Medlem i Staten, men allene giøre Forslag i deres Birkelreds, med mindre overordentlige Tilfælde skulde give dem et Bink. Redacturen fremsætter da en Plan til sin Forsorg, som Interessenterne ikke vil finde ubillig, der ville anlægge Colonier paa vore lykkelige Der.

1) Disse, som skrive sig for Actier til disse Coloniers Anlæg, skal være forpligtede, at tegne sig tillige for 1 Exemplar af de ædle og de uædle Handlinger, saa længe det fortsættes og det skal fortsættes, saa længe Colonien er til, da ikke allene enhver ædel Borger skal nævnes i de gode Borgeres ædle Handlinger som have tegnet sig til denne Colonies Stiftelse, for at besørge Medborgeres Bindskibelighed og ophjælpe de Fattige ved Agerdyrknings Fremme, uagtet de selv søge deres Fordeele, som Agerdyrkingen og Handelen kan give, men og et nøyagtig Regn-

Skab skal fremsættes i dette Skrift om denne Co-
 lonies Anlæg, Fremvert, Udgift og Fordeel, og
 Aarlig et nøiagtig Regnskab fremsættes i samme,
 for at give Interessenterne Underretning om Sels-
 kabets Bestyrelse og Fremgang, som aldrig er
 skeet i de kongelige Handels-Selskaber, der har
 været Aarsag, at baade Kongen og Interessen-
 terne have været et Formaal for Bedragerie, og
 først bag efter, naar Pengene have været forødt,
 har man begyndt at skrive, for at fremsætte sine
 Undskyldninger. Derfor skal hver Interessent
 have sit Exemplar, som skal give ham Efterret-
 ning om hans Selskabs Tilværelse, Bestyrelse
 og Virkekreds, og flere end 1 Exemplar skal
 han ikke være forpligtet, at imodtage, i hvor
 mange Actier han end tegner sig for.

Redacteuren faaer derved det Tab oprettet,
 som han idelig lider ved sine Belynderes Død,
 især Dronningens, der betalte for hver Bind
 40 Rdlr., hvilket han ikke kan vinde tilbage,
 ved at udvikle den gamle Historie om Ildbran-
 den, og om onde Borgeres Sierrighed og Udsus-
 gelse

gelse ved Opfigelse og høi paalagt Huusleie i Gl. debrandens første Periode, som nu ei kan vedligeholde Læseres Videlyst. Redacturen kunde ellers udgive et Hæfte, hver Uge, saa længe han levede, og paa det mindre Oplag, som han nu besørger, kunde han hver Uge fortjene, Forslagsomkostningerne fraregnede, 80 Rdlr., naar de Exemplarer bleve affatte, som blive trykte — men nu han taber alt for meget paa hvert Hestes Udgave, udgiver han kunns faae. Han tvivler ikke om, at det jo vil for Fremtiden interessere hver Fædrelands Ven, som heri kan læse Denne Colonies Fremvert.

2) Bestyrelsen, Contoiret, Directionen og alt det, som stort er, der medtager 1000 Rdlr., ja 20. Guld, skal slet intet koste Selskabet noget, da den givne Fond skal anvendes allene til sin Bestemmelse, til Coloniens Anlæg og Fremvert. Den eneste Udgift skal være 1 Rdlr. for hver Acties udstædte Police til Redacturen.

Denne vilde være en rig Lønning at begynde med. Man ser, at Bogholderen ved Meubel Forsikrings Selskabet, som havde subscriberet for endeel Ed. Guld før Ildbranden, fik efter Ildbranden, før han gjorde det sidste Lustspring, Betalning for 1500 Policer, 4 Mk. for hver, som vare over 100 Rdlr., foruden de forrige udstødte.

Paa alle Kjøbmands Contoirs kan Subscription modtages, men Policen udstædes af Redacturen, som Selskabets Secretair, og tager Banquerecipisen for de indskudte Capitaler. Indskud modtages saa længe, indtil Colonien faaer Fasthed, Bygninger, Plantage, fast Eiendom, og Interessenterne erklære, at ingen flere Penge kan imodtages.

Det hele bestyres her i Europa, Correspondencen, Bogholderiet, og Skibenes Equiperung af Redacturen uden nogen Løn.

Ligeledes bestyres Colonien, dens Anlæg, og det hele i Asien af Hr. Capitain Møller uden
 nogen

nogen Løn. Men til Opmuntring for disse 2de, skal $\frac{1}{5}$ Deel af Fordelene i de første 5 Aar, $\frac{1}{10}$ Deel i de følgende 10 Aar, og $\frac{1}{50}$ Deel af Fordelene i Coloniens øvrige Tidsalders Tilværelse deles lige imellem Bestyreren og Secretairen, hvilke Fordelse endog skal tilfalde deres Ursvinger, Svoger eller Paarørende, efter dem, om nogen vil imodtage deres Tieneste, og hvilke Rigdomme ville vi da ei samle? — Deconomie og Commerce-Collegium, ja Finants-Collegium vilde faae mere Respect for os, end de nu have, og Banquerne selv vilde handle efter vor Indflydelse og Medvirkning.

Skulde det i de følgende Aar ansees nødvendigt af Interessenterne, at vælge af dem selv Directeurer, Administrateurer, Bogholdere, Skrivere, Bud, Portner, Natte- og Dagvægter med videre, saa følge de den fastsatte Plan, at give dem Lønningen af de vundne Fordelse, naar $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{50}$ Deel først deraf vare dragne, men de vogte dem for, at lønne slige Herrer af den givne Fond, da de vist vil gjøre Banque-

route,

route, som de kongelige Handels Compagnier have giort eller ved deres Fortsættelse faae en Deficit af endeel Rd. Guld.

Actiernes Bestemmelse, om det bliver 100 Rdlr. eller 500 Rdlr. skal hvile, indtil jeg har talet med mine Venner herom, som begynde det første Indskud, førend det forelægges Publicum, hellere vil jeg tilraade 100 Rdlr. end høiere, da saa mange desto flere kunde deeltage i Gevinsten, og foruden deres Renter modtage deres Indskud fordoblet, hvad enten de indsætte 100 eller flere tusinde Rigsdaler.

Læserne seer nu, hvilken herlig Plan, der er fremsat for dem saa vel til en nye dansk Colonie, som til et rigt Handelselskab, hvor Proponenten ikke har glemt sig selv, ligesom alle andre i Staten, der giøre Projecter, udkaste Planer, oprette Selskaber, stifte Casser, giøre Embedsmænd, og især laane Penge af Deconomie- og Commerce-Collegio, eller af Creditcasen hertil, og agte aldrig at betale samme. —

Læserne erfare dog tillige, at disse plukke først af Capitalen, men at Redacturen tager sidst af det den har vundet. Dpofrer han for denne Sold sin Tieneste til dette Handels Selskab, ifald det finder Publici Biesald, saa kan han ikke stæde Kongen sin Tieneste, som Assessor i Deconomie- og Commerce-Collegio — lad os nu see, hvad disse 3 Studentere, som vist nok have Indsigter og Evne til at tænke, kunde udrette i Deconomien og i Commercen, og hvad de kan udrette i Statshuusholdningen og i dens Handel, om de kan udfinde, at udvide denne og indskranke hiin til Statens Fordeel, og hver for sig kan anvise saa god en Colonie at anlægge, og saa got et Handels-Selskab at stifte, som Redacturen, saa blive de først saa nyttige og duelige og brugbare, som han længe har været. Han roser sig ei fremfor disse sine agtede Medstudeerte: (thi han har jo offentlig tilstaaet sine Skrøbeligheder) men han taler om dette herlige Handels Compagnie, hvis lige Danmark endnu ei har haft. Skulde disse Herrer Studentere være Assessorer uden Stemmeret, og være ørkesløse

Lil.

Tilskuere, som de agtværdige Stokkemænd ere i den offentlige Ret, og Kongen vil tillade Redacturen, at bruge dem i Deconomiens og Handelsens Sag paa Litteraturens Begne, saa skulde han anvise dem, at uddrage af dette Collegii Archiv de sande Efterretninger om de kongelige Handels Compagnier, og give dem alle 3 nok at bestille, til at udvikle for ham den rigtige Statshuusholdning og Handel, og udarbejde et og andet opgivet Emne, didhenhørende, saa de skulde ikke fortære deres 400 Rdlr. i Ladhed, og vi skulde saae langt andre Kundskaber herom, end vi læse i det eneste Skrift, som skrives i Deconomie- og Commerce-Collegio, som kaldes Efterretninger om den inden- og udenlandske Handel, Skibsfart, Fabrike og Manufactur-Væsen, samt om Agerdyrkningen og Deconomien i Almindelighed. Dette Skrift tilbageholder alt det, som vi herom burde vide, og indeholder intet uden et Udtog af Avisen og af Brev-Rapporten.

Nu vilde vi lade den speculative Handel fare indtil videre, ei tvivlende om, at jo enhver god Borger vil understøtte denne opgivne Idée med sin Formue, som dertil har Leilighed, i den gode Hensigt, at gavne sit Fædreland ved at nedsætte Sukkeret, Caffeen og Specerierne i sine høie Priser, der er en Tyv i hver Mand's Huusholdning, og ved at udbræde Næringsveie og give Brød til mange fattige gode danske og norske Familier, men tillige kan han selv have det Haab, at han i Forhold til sit Indskud kan berige sig selv og sin Familie, og da her er viist, hvor skadeligt det vilde blive, om det blev et kongeligt Handelscompagnie, saa vilde det dog meget gavne, om Kongen og hver især af den kongelige Familie gjorde et Indskud efter Behag, og i Følge heraf modtog sit Lidbytte, som Interessent.

Om Kongen af særskildt Godhed vilde give dette Selskab de gamle Skibe til sin Tjeneste, naar de skulde ophugges, og at Selskabet igiær vilde give ham nye Skibe for samme, som skulde

blive langt varigere, end de nye Skibe, som bygges paa Holmen, og skulde løbe af Stabelen, saa var Kongen meget herved tient. Redactøren ønsker at Christian den 7de maatte gjøre Begyndelsen til denne Prøve, da den nu skal ophugges.

Denne liden Tjeneste mod Colonien og dens Stiftere vil være meget vigtig, og gavne Kongen selv endnu meest, da han kan faae sit Skib nye igien, uden nogen Udgift for Bygnings Materialierne, som her bekommes.

Naar man henseer til den ostindiske Handels Begyndelse, og dette Handelscompagnies Stiftelse, som er i private Folkes Hænder, og hvis Fordeele komme ei i Kongens Casse, saa opofrede salig Kong Christian den 4de, i saa mange Maader en oeconomist og god Regent, saa mange Millioner til de indiske Konger og til 22 Krigsskibes Udsendelse til Ostindien foruden mange mindre Skibe, saa at naar man regner alle disse Folkes Kost og Lønning og de med-

givne

givne Foræringer, saa høster Kongen af det asiatiske Compagnies Decroi, der giver dettes Interessentere Monopol, Forret og ene Handel, især paa China, ei 1 pro Cento, af den hele anvendte Capital, og alt dette udgav denne gode Konge, ei for at berige sig selv, men for at berige sine Undersaattere i denne nye aabnede Handels Vei og gjøre dem lykkelige.

Maaskee det kunde ikke her være af Veien, at underholde Læserne og især Interessentene til denne Colonies Anlæg og dens nye Handelsvei, om man kortelig fremsatte Begyndelsen af den ostindiske Handels Historie. — Det vilde maaskee more dem mere, end Numeldelser om Huusleies Paalæg, og Opsigelse, og om de Ufdødes Tab uden nogen tilføiet Biographie eller Carac-tistil.

Dette Dieblif giver mig endnu Anledning, at yttre en Tanke, førend jeg efterforsker den ostindiske Handel i sine Veie, som er foranlediget ved endeel i disse Dage indkomne Breve.

Adskillige Landmænd i Provindserne have fundet sig saa fornøiede ved det foregaaende Hestes Udgave om Bøndernes festlige Optog ved en Jorddrotts Ankomst til sit Gods og Redacteurs vedsatte Jæder paa de 3 første Ark af dette Binds første Heste, at de have anmodet ham om, at gjøre et nyt Dplag af samme særskildt.

Fra adskillige ere allerede saa mange Penge indsendte, at Forlaget kan bestrides deraf, og det er ikke at tvivle om, at jo dette historiske er en Yndlings Materie for Bønderne og deres Familier ved Krænkerup og i flere Egne i Lolland, især da de kan læse deres Vise paa Præent, da de reed Sommer i Bye, og man veed tilforn, at den Vise, som de tilforn sang, maatte læres mundtlig fra Slægt til Slægt med megen Møie igiennem mange Generationer, som ingen nye Poet havde frembragt i deres Kreds, saa er det ikke, at tvivle om, at jo flere vil gjøre sig Umage, at faae det. Forfatteren maae altsaa gjøre et nyt Dplag. Havde han formodet dette, saa havde han kundet spare meget, ved at lade
det

det aftrykke ved første Oplag. Han kunde i det mindste have sparet til en Maanedes Udgifter her ved, og det kunde og være got, da Høiskolen ruger over sine 5 Rd. Guld til Studenterne, og kan intet give til en af dem, og Finantscassen har slet intet at give, ei 1 Skilling, da den pincer af den Fattigste, Syge og meest Nødslidende Skatter til dens Extra-Udgifter.

Indsigtsfulde Læsere kunde nok indsee, at en Afhandling, passende for forskjellige Læsere i dette Skrift, var upassende for Bondestanden særskildt. De, som kiende Land-Livet og dets Pligter, indsee, at meget er endnu tilbage, som vi have i Gjemme til denne agtværdige Stand. Da Redacturen er valgt til Secretair i det kongelige danske og norske Land-Oplysnings Selskab, saa har han i 7 Aar ventet paa sine Directeurs givne Forholds Ordre.

Man maae forundre sig over, hvorfor vor afdøde Professor Treschow, en Mand, som ikke var en Fiende af Kundskab, som selv havde sub-

scriberet sig til aarlig Biedrag i Penge til dette Selskab, og som i sine udgivne Skrifter viser sig, som en Ven af Oplysningen, at han i 7 Aar vilde undertrykke den nyttige Oplysning, som Landmanden og den ringe Borger havde fornødent. Den anden Directeur arbejder i lige saa mange Aar paa Planen, og lever endnu, som gjør sig dybt gieldbunden hos det forventende Publicum. Den første Directeur er fast i sin patriotiske Hensigt, at ville gavne i dette Fag, og har ikke den Menneskeskrngt, som svage Siæle yttre endog ved deres gode Handlinger, især for Stormanden, naar han er Boldsmand og Undertrykker, Videnskabs Fiende, og deres Dyrkeres Undertrykkere. — Det skal forlange Redacturen, at vide, hvor længe denne Plan behøver Tid til at udarbeides.

Bed at lade disse hans ufuldkomne Tanker paa nye trykke i Landvæsenets Fag, formoder han, at der kunde komme langt flere herester i Handels Fag og gjøre samme Fordring, og at hver Interessent i det ostindiske Compagnie, naar han

Han erfarer, at dette Compagniets Tilstand i sine Finantser udvikles, at de da vilde gjøre For- dring paa sit Exemplar, som de aldrig i sin Tid kan faae, naar de ei i Tide regne sig, som Sub- scribent, hvorefter man kan bestemme Oplagers Størrelse; thi skulde disse Hester om Handelen oplægges paa nye, vilde et par hundrede Rigs- daler herved blive spildte, eller mere udgivne, som kunde give Redacteuren Kræfter til de føl- gende Hesters Forlag. De Handlende, som der- for vilde have dette Skrift, vilde derfor i tide mælde dem, og lade deres Navne antegne hos Boghandlerne, før man begynder paa den ostin- disse Handling.

Imidlertid maae vi forsøge herpaa, og undersøge denne Handels Begrundelse, kiende dens første Forsøg og Modgang, og spore i det hele Kong Christian den Fierdes Stræbsomhed, Flid og Betosning, for at gjøre denne Handel virksom. Det hele finder man i Admiral Gied- des Dag-Bog, som blev sendt derhen, som Ges- sandt. Hoved-Anslaget til denne Handels Be-

gyndelse, var i Begyndelsen paa Fyrstendoms-
 met Tanjour, hvilket en Mand, navnlig Koe-
 landt Krappe opgav. Denne blev 3 Maaneder,
 før Ove Giedde og Hollenderen Boshouvers
 sendt derhen med en enlig Jagt, navnlig Dree-
 fund. Men da Underhandlingen med Hr. Bos-
 houvers havde Den Ceilon især til Formaal for
 den danske Handel, som modtog Hr. Krappe Dre-
 dre, at sætte sin Cours derhen og underrette
 Keiseren om en dansk Gesandts Ankomst. Kon-
 gen anmærkede i sin Calendar, dette Skibs Af-
 seiling med disse Ord: Den 18 August 1618
 seilede vor Jagt fra Cronborg til Ost-
 indien til Kongeriget Ceilon — Gud
 i Himmelen give Lykke dertil og led-
 sage den!

399 Dette Skibs Reise var indtil sin Ankomst
 meget lykkelig. Hr. Krappe kom før Admiralen
 Ove Giedde en god Tid tilforn til Ceilon, og
 overbragte Keiseren den behagelige Efterretning
 om en forventende ankommende Flaade. — Men
 snart derpaa blev han ulykkelig, i Følge sin

Uforsigtighed, endskjønt han undskyldte sig paa Mangel af tilstrækkelig Instrux. Det var den Tid en Mode, strax, at give sig til Orlogs, og ved første Leilighed strax, at staaes, hvor Handelen skulde begyndes; men det var ikke Kong Christian den Fierdes Willie, at forholde sig fiendtlig imod nogen europæisk Nation i Ostindien, uden Aarsag. Selv stod han i god Forstaaelse med Kongen af Spanien og Portugal, Philip den Tredie.

Endskjønt dette Tog til Ceilon var Portugiserne til Skade, der havde Handelen allene paa Ceilon, ligesom det asiatiske Compagnie havde den paa China. Hr. Krappe undskyldte sig med, at han uden videre Instrux var adresseret til Keiseren paa Ceilon: og da denne ei kunde lide Portugiserne, der vare saa begierlige og forurettede saa ofte, gav han ham i Commission: at begynde Fiendtlighederne mod dem. Han erobrede strax 5 ladte Fartøier, som bleve kaldte Champagne. Men Portugiserne forstode Uretten, og da de vare mægtige i denne Egn, overfaldte

de hans Skib Drefund, i Havnem Karchall i Fyrstentømmet Tanjour. Skibet strandede og Monsieur Krappe kom med 12 Mand i Land. Portugiserne sloge de andre ihjel eller fastede dem i Jern, og 2 af dem hængte de ved Kaaen, som Søe-Røvere. Naichen af Tanjour, der tilforn synes, at have kiendt Hr. Krappe, gav ham og de 12, som havde reddet sig med Flugten, Beskyttelse, indtil vor Admiral Dve Gieddes Ankomst, og anviste ham Landsbyen Tranquebar, (som vi nu har ombrygt og indrettet til en Fæstning), af hvis Indkomst han kunde med sine Folk leve, og finde Opreisning for deres tilgodehavende Gage paa Jagten Drefund.

Saa uslykkelig gif det med dette Skib, som skulde være Flaadens Avantgarde, eller rettere Forløbere. Denne Flaade skulde ei allene bestaae i Handels eller Compagnie Skibe, som Dve Giedde i sit Manuscript kaldte Borger Skibe, men Kongen udrustede strax paa sin egen Bekostning de Krigsskibe Elephanten og David, efterdi han havde lovet Keiseren

paa

paa Ceilon en Hielp af 300 Soldater og Ammunition. Denne Udrustning faldt det oprettede ostindiske Compagnie slet ikke til Last, saa meget det endog var det til Fordeel. Kongen gjorde dette, og gav meget mere, som vi siden skal læse, og dette veileder mig til den Tanke, at Kongen saa meget villigere subscriberer til denne Colonie, og dens Handel, da det ikke skal koste ham noget, men give ham Fordele, og tilstaae den de gamle Krigsskibe, naar den vil give ham nye igien, uden nogen Befostning.

Kongen haabede, at blive holdt skadesløs ved den Tractat, som han sluttede med Reiseren paa Ceilon ved Hollænderen Boshouvers, og Dve Giedde, som kongelig Befalingsmand skulde paa denne De giøre Forskiel mellem Kongens og Compagniets Interesse.

Begge Compagnie's Skibene, som seilede med Krigsskibene, hedde Christian og Kiøbenhavn. Med disse fulgte en hollandsk Fløite, som skulde tiene til Proviant, og Avis skib. Dette fulgte

fulgte dem til det gode Haabs Forbiørg og blev derfra skicket tilbage til Kiøbenhavn og Provisanten ladet i Skibet Patientia, som vore Skibe tog fra en Fribytter i Søn.

Det ostindiske Compagnies Omkostninger ved de 3 første Skibes Udrustning, beløbe sig til 154422 Rdlr. Mærkeligt er det, at man sendte den Tid spanske Styk von Achten til Ostindien, og endnu mærkværdigere, at man hentedem ei fra Cadix, som vi nu bruge, men de bleve tagne af Skatlammeret.

Nu tvivler man om, at deri findes Styk von Achten, Piaster, eller hollandske Ducater. Folk troer, at der ligger Mængde af dem i Balleken ved Baudet under Rosenborgs Slot, men jeg vil dog ikke tilraade nogen, at søge efter dem, før vor Finantsminister opgiver, hvor han har forvaret dem til overordentlige Stats Udgifter.

De rede Penge, som de toge med dem i disse Styk von Achten, beløbe sig til 31500 Rdlr.,

og desforuden i Vare for 11215 Rdlr. til at drive Handel med. Iblant disse var en Mængde Blye og Tin. Til denne Udrustning maae man anmærke, hvad Kongen gav desuden, som han har indskrevet i sin Calendar: den 30 Junii 1618 gav jeg Ellen Marsvin 3537 $\frac{1}{2}$ Daler for 283 Oxer, som bleve slagtede til den ostindiske Skibsfart.

Derfom alle Læserne vide ei, hvem Ellen Marsvin var, saa maae vi legge Merke til, at det var hans Gemahlindes Christine Munks Moder. Hun maae have haft gode Jordegodsfer siden hun havde saa mange Oxer tilovers, som vore Dronninger og vore Prindsesser i lang Tid ei have eiet, hvormed de i en Hast kunde nedsætte de dyre Priser, som vi nu lide paa Oxerkiødet her i Staden.

Hr. Ove Giedde blev Admiral paa denne Krigsflaade, endskiønt han var kuns 24 Aar gammel og havde ingen synderlig Erfarenhed i Søesvæsenet. Dette er ikke saa meget, at undre

dre over, da man sielden bringer Kongen de Personer i Forslag, som ere duelige til Tienesten. Man kan ei heller rage det i den egentlige Forstand, at han var opheiet til Admirals Rang, da ham kuns blev givet denne Tittel, for saa vidt han var den første paa denne Flaade, der havde den øverste Commando, da den, som var paa det største og fornemste Skib endog paa en liden Flaade, blev i Almindelighed kaldet Admiral. Hans egentlige Tittel var Commandeur. Endog denne var høi nok for en ung og uerfaren Mand. Hvad enten han kaldtes Commandeur, eller Admiral, brød hverken Naichen af Tansjour eller Keiseren af Ceilon sig om, da de forstode sig ei paa Betydningen, eller Virkningen af disse Benævnelser, som de europæiske Konger gave deres første Befalingsmænd til Søes, men for de handlende Nationer fra Europa gav denne Tittel i denne Tidsalder mere Respect, da hvert Krigsskib strax hilsede med det glatte Laug, og hvor Admiralerne kom frem, lode de sig høre med Kanonernes buldrende Torden. Siden efter bleve Admiralerne mere søielige, og vandt

først

først Afgtelse, naar de ved deres Mod havde for-
 hørvet dem en betydelig Seier, og nu i vore
 Dage, da Folket minder dem om deres Ret, og
 Matroserne paa Europæ sterste og mægtigste
 Flaader hæfter Strikker paa Stormasten, for
 at hænge dem, og kaster den modigste Admiral
 Gardner med sine Officerer i Land fra den engels-
 ske Flaade, og fængsler en Colpois, som tileg-
 ner sig den gamle Hævd af en Admirals Ret,
 nu skal Admiralen være meget god, retfærdig og
 tapper, før han vinder en Borgers Afgtelse.

Hr. Thygge Styge havde Commando over
 Landsfolkene paa disse Skibe, og de Høistcomman-
 derende efter denne var Erich Grubbe og Niels
 Rosenkrantz, begge af gode danske Familier.

Der vare og en Visitator paa denne Flaade,
 som havde et vigtigt og anseelig Embede og førte
 Opsigten over Levnets, Midlerne og over de
 Vare, som bleve indkøbte. Det er det samme
 som en Supercargo i vore Dage, men denne
 har egentlig med Handelen allene at bestille.

Ligeledes var der en Fiscal, som havde med Ret-
 tens Pleie, at bestille. Visitatoren var Her-
 man Didrichsøn Rosenkrantz, ei af vore danske
 Familier, men en Hollænder af Fødselen. Der-
 som det endnu skulde agtes fornøden, at lægge
 Wind i Opdragelsen paa Heraldikken, som blev
 affordret af mig i min Ungdom, da jeg maatte
 nøie forklare Familiernes Waaben og deres Her-
 komst, saa vilde Lærerne nøie give Agt hvorfra
 vore Rosenkrantz nedstamme. Folk i Almin-
 delighed kalde dem de kloge eller gale Rosenkran-
 zer. Om det har Hensyn til hines danskes
 Herkomst, eller til disses hollandske, eller til
 nøgles gode og andres flette Deconomie i Stats
 Huusholdningen eller i deres private, vil jeg her
 ikke undersøge. Den hollandske Rosenkrantz
 maatte først giøre et Indskud i Compagniets
 Cassé, før han blev antaget til Visitator, og
 betalte ham 3150 Rdlr., som den Tid var me-
 get, thi nu giver ofte en Regimentsquartierme-
 ster dobbelt saa meget til en anden, som vil af-
 staae sliig Tieneste til ham. Denne Rosenkrantz
 var fra Rotterdam. Han giorde Admiralen

mange

mange Bryderier, og holdt med sin Landsmand Boshouvers. Fiscalens Navn var Ewert Samet, som siden blev kaldet Smith, fra hvilken nogle af de Smith'er nedstamme. Denne var og en Hollænder. Endnu vare 2de anseelige Hollændere Peter von Zanten og Amelin von Ossden. Peter von Zanten var ingen dum Mand. Han var erfaren og hans Raad var i Førstningen meget agtet, men Admiralen behandlede ham siden meget strengt, som Boshouvers Medvider, og det var meget til vor Handels Skade, at den i Flaaden blev bestyret af Hollændere.

Denne Flaades Udløb med disse Bestyrende har Kongen anmærket i sin Calender: den 16de November 1618 tog den Ceilonske Gesandt Afsted. Den 29de November seilede vor indiske Flaade af Sundet. Gud give den Lykke! Efter Kongens Befalning skulde denne Flaade først indløbe under Den Wig under Engeland. Den kom derhen den 17de December, og seilede ei derfra før den 23de Januarii 1619, da den ventede efter Hans

delsflibet Christian, som Stormen havde drevet til Norge. Den 17de Februarii kom de under det grønne Forbjerg, hvor Admiralen formodede at træffe Sø-Røvere. Den 19de traf han og paa nogle og gav sig strax i Kast med dem. Efter en kort Fægtning erobrede han 2 Skibe og jog det 3die paa Stranden, som de Sorte strax stak Ild paa. De 2de tagne Skibe hedde den gyldne Løve og Jægeren. Capitainens Navn paa den første var Samuel Fischer. Mandflabet vare Franske. Meget maae man forundre sig over, at Ove Giedde, som i en fredelig Hensigt udseilede, for at oprette et Handels-Selskab, at han strax vilde indlade sig i Trefninger, som han kunde undgaae, der medførte Tidsspilde, og var Handels-Selskabet til Skades; men det var den Tid Moden — hvor en Admiral kom frem eller en Commandeur — der skulde slaaes, ligesom det endnu er Moden iblant Matroserne. Saasnart de komme i Land fra Skibene til Toldboden, saa skal de baxes, endog i Land. Vagters Paasyn. Ventelig har denne unge Admiral, som havde Sømands-Mod, syntes

at disse Skibe gjorde Mine mod den hollandske Fløite, som han sendte foran, for at undersøge Nøhden, hvor han vilde sætte sig for Anker, og derfor bragte lukkede sine Kanon-Vorte op, og givet dem det glatte Lag efter det almindelige Ordsprog: truer du, saa slaaer jeg.

Efter Skik og Brug skulde disse Priser være sendte til Kiøbenhavn, og først være erklæret for retmæssige Priser af Admiralitetet efter Krigsretten, Handels Tractaterne og Staternes Forening og antagne Grundføringer, og Skibene enten været erklærede for lovlige Priser, isald deres Føerere vare overbeviste om, at være Søerøvere, eller friegivne igien. Dette var den unge Admirals Mening; Men de øvrige Medlemmer af det brede Raad (saaledes blev det store Skibs Raad kaldet, som bestod af Befalingsmændene og de fornemste Handels-Betiente, ligesom det store Raad iblant os nu kaldes Statsraadet) fandt for got, at tage begge Skibene med sig til Ostindien til Compagniets Tjeneste. Admirals Raad havde været best,

D 2

som

som vi siden skal erfare. Thi denne Handelsmaade stødte den franske Konge saaledes paa Leveren, at han truede med Giengieldelse. Det var lige saa farlig den Tid at indlade sig med de Franske i Krig til Søes, som nu til Lands. De vare altid tapre, mægtige og stærke. Han betragtede Sagen, som en Fornærmelse mod sig, da de fleste Fangne vare Franskmænd. Man havde undgaaet dette, naar en offentlig Ret havde undersøgt Sagen, og havde befundet dem skyldige i Søeroverie. Nu bleve disse tagne Skibe besadte med danske Officerer og Baadsfolk, og kaldet Patientia og Jagten. Deres Gods blev fordeelt paa de danske Skibe, og det fangne Mandskab stulket under det danske Mandskab. Samuel Fischer, Capitainen, som søgte, at undkomme, blev dømt af det brede Raad til døde, og endskjønt Livet blev ham skænket, blev han dog efter den Tids Alders Undersøgelsesmaade, piinlig forhørt, indtil han tilstod sine Søeroverier.

Strax efter denne lykkelige tilsyneladende Begivenhed mødte Flaaden et nyt Uheld. Den vilde indtage Forfriskninger, og troede tillige, at have Mangel paa Vand, skjønt de endnu havde en tilstrækkelig Forraad.

Desaarsag løb Flaaden, ikke uden Fare, ind i Puerto de Dallis, eller Portedali, som ligger Sydlig fra det grønne Forbjerg og Den Gorée. Kongen i Landet tillod det gjerne for Betalning. Men den Gesandt, som han tilsendte dem, og andre af Landets Indbyggere opførte sig uskikkeligen paa Skibene, og bleve anholdte den 9de Martii. Admiralen lod Kongen dette vide, og anmeldte, at hans Undersaattere saa længe bleve holdte i Arrest, indtil de havde indtaget det betalte Vand og Brænde. Den 11te Martii vilde han lade Vandet hente, og besaae selv Leiligheden. Han fandt en Kilde 100 Skrit fra Stranden, som han valgte til Sikkerhed, skjønt den indeholdt Brakvand og var saltagtig. 1000 Skrit derfra var en Kilde, med sød færsst Vand, som de Officerer, som han

D 3

tog

tog med sig i Land, helst enffede. Admiralen
 soiede dem, da de under Forventning af et Ans-
 greb af Indbyggerne vilde holde god Vagt.
 Til at bedække den bestemte Commando for Overs-
 fald, afdeelte han den i 3 forskiellige Deele fra
 Stranden til Kilden, som i Nødværge skulde
 komme hinanden til Hielp. Han soer derpaa ud
 til Skibet igien. Disse fulgte ei hans Befals-
 ning. Folkene forlode deres Post, nedlagde
 deres Gevær, og gik ud i Søen, at bade sig.
 De Sorte komme ud af Buskene, angrebe dem
 pludselig, uden at de andre kunde komme dem
 til Hielp fra Skibene. De mistede 31 Mand
 af Døde og Fangne. Dog har Flaaden til for-
 skiellige Tider faaet 11 Mand af deres tabte
 Fangne tilbage.

For at hævne dette Forliit, søgte Admira-
 len, at gjøre Vandgang med alle de store Skibs
 Baade som vare vel bemandede; Men ved det
 stærke Sæe.Bræanning ved denne Kyst havde han
 nær med alle sine Folk omkommet. De hand-
 lende Europæer vare ei saa erfarne ved disse Søes
 Lyster,

Kyster, som de nu ere. De seile aldrig ind til Landet med deres egne Baade, men de Sorte føre dem ind og ud i deres Canoër, som ere udhulede Træer, som ei kan sønderbrydes, hvilke de styre paa Søe. Brenningen i sin rette Tids Punct, at den sætter dem høit op paa Land, og drager dem ikke tilbage. Admiralen seilede derfor tilbage til det grønne Forbjerg, for at indtage Vand der, hvortil en der boende Portugiser hialp ham. Til Kongen af Senegal, under hvis Land han nu var, overgav han den anholdte Alcair von Portedali, som var en Dyrigheds Person fra Portedali noget indre i Kysten af Africa paa hiin Side af Den Gorée, og ikke langt fra dette grønne Forbjerg, imod, at han igien skulde udverle ham de Folk, som han havde mistet. Han gav og Portugiseren Foræringer, at han skulde modtage de efterladte fangne og begegne dem vel.

Begge disse Mødender forsinkede Flaaden meget. Den gik først den 8 April til Seils, efterat den havde opholdt sig i denne Egn i 7

Uger. Ved Afreisen blev Avisfibet, den hollandſke Floite ſkicket til Kiøbenhavn, og de Eſterretninger, ſom den medbragte, bleve udgivet offentlig.

Da de formodede, at være i Nærheden af det gode Haabs Forbjerg, lod Admiralen Hans Lindenowen, med et af de erobrede Skibe ſeile foran paa Eſterforſkning. Derved blev dette Skib forliſt. Det tabte de andre Skibe af Sigte, og kom ſørſt længe efter diſſe den 27de Julii i Taffelbai. Admiralen laae allerede her paa Keden med Flaaden den 8 Julii, hvor 8 engelliſke Krigs Skibe laae for Anker. Det var Kanonernes Torden, der ſkulde forkynde Handels Fremgang, og Krigsſkibe maatte idelig ledsage Handels Skibene. Miſtillid opvoktes imellem det danſke og engelliſke Folk. Den danſke Befalningsmand blev befalet ombord paa det engelliſke Admiral Skib. Han nægtede, at adlyde. Han ſkikkede derefter ſit kongelige Paſ til ham, og nu bevættede de hinanden giensidige ja de Breve, ſom bleve ſkikkede til Kiøbenhavn

kan ikke noksont rose Engælndernes Tienstfærdighed. Admirals Skib Elephanten, blev uden hans Forevidende forbedret og digtet af Engælnderne. Endeel af den engelske Flaade var bestemt til Gussurat, og den anden Deel til Europa. Med den sidste skrev de hollandske Kjøbmænd Herman Rosencrank og Peter von Zanthen hemmelig Breve til Kiøbenhavn, samt den Ceiloniske Gesants Betient, og indgave Klager over Admiralen Dwe Giedde og de andre adelige Officeerer. De anmeldte deri, at Flaaden var i slet Stand, og at de allerede havde mistet 200 Mand, hvilket Admiralen selv tilstaaer, naar man efterlæser hans Journal. Saa tidlig Misforstand imellem de Tienstgiørende spaaede ei got — 200 Mand mistede, og endnu ei kommet længere, end den halve Wei, var en slet Forvarsel. I disse Breve bruge Hollænderne disse lystige Udtrykke, at Capitainerne i Skibene vare, som de fleste af deres Slags, kuns til Baglast. Kjøbmænd og Søemand af Profession skillede sig bedre til saadan en Commando, meente Hollænderne. Der blev og givet det

Raad i Hensigt til Engælndernes Tienstfærdighed og Benskab, at man skulde iværksætte en Forening imellem det danske og engelske Compagnie, saa vilde Fordelene blive desto større. — Et Raad, som uden Tvivl havde beriget vor Nation; thi da vare der rørte Bande, at fiske i. Engælnderne begyndte den Tid sin indiske Handel — hvor vigtig en Fremgang have de ikke gjort frem for os? hvilke Rigdomme have de ikke vundet, som have gjort deres Handel saa blomstrende? og nu eie de, de rigeste og skønneste Lande i Ostindien af en Landstrækning, som de meest dyrkede Lande i Europa indeholde.

Kort før Afreisen fra Cap blev den ommeldte Capitain Samuel Fischer hængt, fordi han havde opmuntret nogle af sine Franskmænd, at forlade de danske Skibe. Denne Handelsmaade var vel streng. En modig og erfaren Capitain har slet ikke Lust, til at hænges, og hvem der byder ham slikt, viser ham al for megen Grovhed. Intet var naturligere for de tvungne Fanguer, end at søge Frihed: At deres

Capitain

Capitain tilraadede dem hertil, var meget rimelig. Han stiftede intet Oprør, og disse saa vare saaledes fordeelte iblant de Danske, at de intet kunde skade dem. Franskmændene løbe desuden sin Vej efterhaanden, naar de komme i Land, eller fandt Leilighed dertil paa Ceilon, eller i Ostindien, endskjønt de vidste, at man havde gjort dem samme Compliment, som deres Capitain, om de havde faaet fat paa dem igien. Hvorfore vor Admiral var saa stræng mod denne Capitain, og ophøiede ham til Naaen for sin Mening, var fordi de Franske havde aflagt Trofskabs-Eed; men hvorvidt er en afvunget Eed forpligtende? Man seer alle polerte Folkeslægter sværge Trofskabs-Eed til Seierherren, Erobreren og Tyrannen, og sværger om igien, naar en anden har overvundet denne.

Flaaden udhvilede sig her i 4 Uger, og bragte sine Syge i Land i Tælte. Den 5 August gif den igien under Seil. Denne Reise var endnu mere langsom end den forbiegangne af Mangel paa Kiendskab til Kysterne og af Man-
gel

gel paa Wind. I September vidste de ei, hvor de vare. De befandt sig under Landet Mosambique, og da de vovede sig til Kysten, mistede de her 6 Mand. Fra 6 October til 10 November opholdt den sig ved de comorriske Øer, og meest ved Anjuan og Majotto, hvor de indtoge Cocos, Nødder og andre Forfriskninger. Den 26 Februarii vare de endnu under den africaniske Kyst, og efter deres Bestik, som Admiralen anmærker i sin Journal, havde de seilet 289 Mile. Denne Deel, som Admiralen ei vidste at benævne, var den nordlige Deel af Zanguebar. De lagde her til Lands, indtog Band, og gik 11 Dage derefter igien til Seils den 8 Martii: De vare i saadan Uvisshed, at de seilede efter ethvert Skib, som de fik i Sigte, for at spørge om Veien og hvor de vare. Denne lange Seilads fra 10 November til 26 Februarii, i saa kort en Afstand fra de comorriske Øer til det nordlige Zanguebar, var en Følge af deres Uvidenhed og den herstende Monson. Ligesom Israëls Børn, da de fra Africa skulde gaae ind i Asien, dreve hid og did i Ørkenerne, saaledes gik det vor

Dansk

Danske, da de skulde sætte Coursen fra Africa til Asien, skient de havde Compasset inden Skibs Borde, som viste dem Nord og Syd, og de vidste, at de skulde seile Nord agter ud, og seile sydlig Cours. Skibene dreve hid og did, og vare snart nordlig, snart sydlig for Linien. Den 19 Martii var de ved en Klippe nær ved Socotora, og endskient de ingen Forfriskninger kunde her faae, hverken af Vand, Brænde eller noget, uden Bukke, saa opholdt de sig dog her ved denne Klippe under Bunkenlandet til den 29 Martii, og da Provianten begyndte at mangle, blev Herman Rosenkrantz beordret, imod Fiscas lens Tiltale, at overlevere sit Regnskab paa hvad han havde udleveret til Flaaden. Ligeledes skulde Peder Nielsen levere rigtig Copie af hvad, der var bleven forbrugt paa Flaaden. I øvrigt blev besluttet, at alle Præsidenterne og Skibsraadene skulde holde nøie over Artiklerne og de brede Raads Forordninger.

Den 29 Martii seilede den fra Suur Klippepen, og ankom Dagen efter til Delandet Socotora,
som

som Hr. Capitain Niebuhe i sin Reise-Beskrivelse kalder Socatra.

Skibet Kiøbenhavn seilede fra Flaaden mod Ordre og ind i denne Bugt. Capitainen berettede, at han havde været i Land med Baaden, talet med Indvaanerne og erfaret, at her kunde Forfriskninger bekommes, men da denne havde udgivet vor Flaade for engelske Skibe, og de kunde henseile til Havnen, hvor Kongen boede, uden de vilde vente i 4 Dage efter Forholds Ordre, da Kongen vilde skrive dem et Brev til, saa blev Admiralen sadt i nye Forlegenhed, da han frygtede for Uleilighed af dette Bedragerie, at de havde givet sig ud for Engelsmænd, da her boede engelske Kiøbmænd i Landet. Det brede Raad maatte først sammenskaldes, efter hvis Besturning han vilde løbe ind under Landet med Flaaden, men man kan af Journalen ikke spore, hvad han har forerettet paa Socotora, eller om han virkelig har været der; Men Hr. Erich Grubbe, næstcommanderende over Soldaterne, har formodentlig været paa

Skibet

Skibet Kjøbenhavn, har været der, og slutter Handels Forening. Dog finder man ikke, at den er kommet Compagniet til Nytte.

Socotora har siden Europæerne besejlede det, ei tilhørte den africaniske Regiering. Den staaer for nærværende under Seck af Kescin i den arabiske Provinds Hadramaut. Den 4de April gjorde Admiralen i Nærheden af denne Ø et uventet Bytte. Et Skib, som vilde løbe ind i det røde Hav, og ventelig har været et Arabisk eller Indisk, frygtede sig for disse Seilere — for at seile hurtigere, kastede det sine Bomulds Sække og Gods Om bord, og siden, da Folkene forlode Skibet, og satte sig i Sluppen, toge de Godsset og opbrændte Skibet; men hvo havde givet dem Ret til at forfølge dette Handels Skib? Af hvad Grund kunde Admiralen give Skibet Patientia Ordre, at fyre paa det? Hvorfor skulde de opbrænde det, fordi de ei kunde tage det med sig? Var denne en rigtig Maade, at begynde Handelen paa eller var det ei mere, at udøve Søe - Røveri? Dette Skib var

var Flaadens Jæger. — Den skulde befale Skibene, at komme til Admiralen — vægrede nogen sig, i hvo det end var, af de europæiske Skibe, skulde det aabne sine Kanon-Porte, og give dem det glatte Lag, saaledes vilde vor unge Admiral være Herre over alle Skibe i Søen. — Det danske Flag maatte frygtes, men blev tillige ikke yndet.

Beriget med dette Bytte, fortsatte den Coursen, indtil de naaede den 10 Maji den malabariske Kyst. Her saa de en Fregat med et Skønte Seil, hvorefter Admiralen lod et Stykke fyre og efter en anden fyrede Patientia nogle Stykker, men disse behagede ei disse danske graae Verter, saa de seilede fra dem. Endelig naaede den det forjættede Land Ceilon den 18 Maji 1620 og kastede Anker i Panya paa den østre Side mod Syden af Ceilon.

Det forønskete Ceilon var endelig opnaaet — Krigs- og Handels-Skibene stode for deres Anker; men Admiralen fandt, saasnart han kom
her,

herhid, at hans bedste Haab var tilintetgjort og Handelen forpurret. Han erfarede, at Boshouvers var død, og at Roland Krappe, en af det ostindiske Compagniets Directeurer havde mistet sit Skib og befandt sig med det lidet Mandskab, som havde reddet sig ved Flugten i trængende Omstændigheder. Heri var han selv Skyld, da han begyndte sin første Handel under dette Land med Krig imod Portugiserne, og uden at disse havde i mindste Maade fortørnet ham, borttog han, som en Sæ-Røver, deres Champagner. Disse vare mindre Handelskibe, tienlige, at seile omkring Landets Kyster og i dens Bugter, ligesom vores smaae Jagter, Slupper, Galeasser og Brigger, der ikke behøve saa megen Mandskab, som en Ostindiefarer, og stikke ei saa dybt med sin Kiøl, for at flyde over de lavere Grunde. Admiralen erfarede tillige, at denne saa nævnte Keiser af Ceilon, var ei den mægtige Herre, som man havde givet ham ud for i Danmark, at skulde være. — Ja endnu mere i Følge Hr. Krappes Forhold maatte han offentlig begynde Fiendskighederne mod Portugiserne, skient vor Konge

var en Ven af Kongen af Portugal og Spanien, fordi disse havde taget det danske Skib fra Monsieur Krappe, og hængt nogle af disse Søerøvere.

Admiralens første Bestræbelse var at see, hvad han hos Keiseren kunde udrette, og dernæst maatte han søge, at faae Krappe i Tale, som var en erfaren Mand i Landet. En for ham ubekendt Ceilonst Herre, Kongen af Madonna satte vor Admiral paa nye i Forlegenhed. Denne var ingen Ven af Keiseren, og gjorde ham tillige skienne Handels Tilbud. Admiralen forholdt sig nøie efter sin Instrux, og henvisste ham til Keiseren. Denne hævede selv Uleiligheden, da han af Frygt for Portugiserne forenede sig med sin Contrapart og Medbeiler Kongen af Madonna, og lod ham være Mellemægler imellem sig og Admiralen.

Admiralen skrev den 26 Maji 1620 et Brev til Keiseren, at han var ankommet med 5 velbemandede Skibe til hans Bistand. Han vilde selv begive sig hen til ham, naar først den

accordeerte Sum var ham udbetalt med 94449 Rdr. Herpaa seilede han fra Panva til Trinquinamale, som ligger ved Indløbet af den forbieløbende Flod ved Candy imellem Kongerigerne Trinquinamale og Cotiaran. Han benyttede sig af begge Kongerne, til nærmere Underhandling med Keiseren, som var Konge af Candy. Dog kunde han endnu ei faae Tilladelse, at lade sine Folk reise op i Candy, da Keiseren havde forbudet det.

Først den 24 Junii erholdt Admiralen egenhændig Brev fra Keiseren ved 2 Deputerete, nemlig en Secretair, der talede Portugisisk, og en Modellar, der var en Adelsmand ved det Ceilonske Hof. Men da det keiserlige Brev ikke vedrørte den forlangte Gotgiørelse, saa foreviste Admiralen Gesandten Originalen af den Contract, som var sluttet med Boshouvers og sin givne Fuldmagt, som denne erklærede for falske. Admiralen skikkede den følgende Dag Melchior Bødiker, som kunde tale Portugisisk og en Be-tient af den afdøde Boshouvers til Candy, for

forestille Keiseren Indhold af Tractaten. Hin var Soldat og denne Betient og bleve nu Gesandtere til et keiserlig Hof. Strax derpaa blev det ham tilladt, at sende 2 danske Officerer i Selskab med den ceiloniske Secretair til Candy, Keiserens Residentsstad. Lieutenant Henrich Hæs og Styrmand Jan Petersen, som de troeste Folk, bleve hertil vagte. De seilede fra Trinquinamale Bai den 28 Junii, og komme den 8 Julii til Candy. Dem blev strax givet Audients, og en nye Skrivelse fra Admiralen overleverede de med et Udtog af den Tractat, som var sluttet i Kiøbenhavn.

Den 10 Julii bleve de igien tilfagde; Keiseren forsikkrede (hvilken de i deres Rapport alene næste benævne ved Konge af Candy), at han ikke har givet sin Ambassadeur anden Fuldmagt, til at slutte nogen anden Tractat, end, som han havde sluttet den med Hollænderne, og paa samme Maade med alle andre europæiske Nationer. Han kiender ikke en eneste Punct i Tractaten, uden den om den christelige Religion, som han har

har bevilget. Naar vi læse Baldei Skrifter, som forlød Ceilon 1665, altsaa 45 Aar efter denne Tids Punct, saa beskriver han en stor Mængde Kirker, som Hollænderne havde ladet bygge i dette Land, og viser, at en stor Deel af de Cingalesiske Undersaattere vare Christne. Keiseren forsikrer, at hans Ambassadeur har ikke anmeldt ham i de fra Krappe modtagne Breve om de besværlige Artikler, især om de store Omkostninger, som Flaadens Udrustning fordrede, men alleneste glædet ham ved Esterretning om dens forventende Komme og medbringende Hielp. Han vilde i øvrigt nødig miste Kongens af Danmarks Venjskab. Han var villig til at indgaae en Forening med ham, og affærdige et Gesandtskab til Danmark. Herpaa spurgte Keiseren om han denne Gang skulde betale denne Flaades Udrustning, om der da altid var saa mange Omkostninger forbundet med de Danskes Hielp? Han lod Admiralen og de danske Officerer forsikre sit Venjskab, og bad dem, at anbefale sig hos Kongen af Danmark; da han i det som var

skæet, var uskyldig, og medgav dem 2de Breve, et til Kongen af Danmark, og et til Admiralen.

Man seer heraf, at denne Keiser har været en skikkelig Mand og et got Menneſke. Vi kan troe ham paa hans Ord, og formode, at Hollænderne, Boshouvers og Krappe, som vare Directeurer af vort ostindiske Compagnie og Medinteressentere vilde skyde Papegeien af ved opdigtede og paanødede Handelstractater. Vor Handels Compagnie kaldes derfor Compagnierne det forenede Ostindiske og det Ceilonske Compagnie. Keiseren var fredelig, tillod den christelige Religion i sit Land og var ordholden. Han havde Magten og var seielig. Hans Regiering var monarkisk, og han nedslammede med sin Familie fra China, som havde næsten guddommelig Tilbedelse og Agtelse; Men til denne Tid i Begyndelsen af det 16 Seculo, da Portugiserne lode sig see for hans Ryster, har en Usurpateur efter den anden fortrent de resmaslige Arvinger, og en opløst sig til Konge efter den anden over endeel af Landet. Keiserens

Navn

Navn var Generadt Abdassin. Just i hans Regierings Tid var en Madonna, en Oberherre af chinesisk Herkomst, som havde fortrinlig Agtelse af Landets Indbyggere. Denne blev kaldt Madonna ventelig af Portugiserne i Hensigt til sin Stilling i denne Stat. Denne var, som en Oberkonge, der sendte vor Admiral 2 Gesandtere den 10 Junii og tilbød ham de halve af sine Lande, da han kunde nedsætte sig, hvor han vilde og anlægge sine Colonier. Denne Madonna synes i sin Rang at være fornemmere, end Keiseren, da han kaldes den store Madonna, og vore danske vise ham megen Uresnygt. Keiseren, som var Konge af Candia, og hvis Magt var meget svækket af Portugiserne, synes paa Ceilon ei at have eiet mere, end den Deel, som kaldes Trinquinamale. Da han erfarede, at Portugiserne nærmede sig til hans Lande i ien, saa søgte han endog Beskyttelse hos vores Admiral paa en liden De, som var bedækket af de danske Skibe. Han gjorde endog dette Tilbud, at hans hele Keiserdom var til Kongens af Danmarks Tjeneste og Eiendom, da 4 eller 5 Pladse

paa Ceilon vare nok for ham, — saa rige kunde vi og blive. — Nu ville vi forlade alle disse skionne Tilbud og give Agt paa vore 2de Deputyterede, Lieutenanten og Styrmanden.

Disse komme tilbage med deres meddeelte Breve, i Selskab med den ceilonske Secretair den 29 Julii i Trinquinamale Bug, og overbragte deres Creditiver. Admiralen var just syg, saa han lod samme Dag det brede Raad sammenkaldes, for at udforske dets Mening i disse mislige Anliggender. Medlemmerne af denne Forsamling svarede, at de vidste ikke, at give andet Raad, og kunde ikke videre indlade sig heri, end at han fulgte sin Instrux. Admiralen paastod, at det skulde tilkiendegive sin Mening, ellers var han nødt til, at indsætte andre i deres Sted i det brede Raad. De forsamlede sig da igien, og af Uvillie mod ham besluttede, at han selv kunde reise til Candy, og gjøre Handels Tractaterne med Keiseren saa got som mueligt. Om en ung Søe-Officeer kunde indsee et heelt Handels Compagnies Forbindelighed

heder

heder og Fordelse, overlades her til dets Interessenters Estertanke. Han besluttede at reise. Den ceilonske Secretair gjorde ham imidlertid følgende Forslag: De Danske maatte bygge to Fæstninger paa Ceilon og i Hovedstaden Candy have et Pakhuus. Den ene Fæstning skulde anlægges i Trinquinamale-Bugten, og dertil vilde Keiseren være dem behjælpelig. Han vilde og forunde de Danske Handelen frem for andre Nationer. Tilbudet var meget got; men vor unge Krigere paastod med Trudsel paa Tractatens punctlige Opfyldelse med Boshouvers. Han gik nu først med Skibene Elephanten og Patientia fra Bugten af Trinquinamale til Matecalou i Kongeriget Paligamme, da der tildeels var mere Forraad for hans Skibe, deels fordi Landveien til Candy var baade kortere og bedre.

Den 8 August begav han sig herfra paa Reisen til Lands, i Selskab af den ceilonske Secretair, og ovenmeldte Lieutenant Hæff, Peter von Zanten og flere. — Martin Finche var antaget til Tolk i det portugisiske Sprog. Denne

Bei, som omtrent kunde være 20 Mile, falde endda besværlig nok, da Indbyggerne løbe af Frygt af deres Huse, og de manglede Levnets Midler. Admiralen kom ikke til Candy. Keiseren reiste ham i Nøde i Benthanen, Hovedstaden i et Fyrstendom. Keiseren vilde forekomme Admiralen, og ei modtage ham i sin Residensstad, som var ødelagt af Portugiserne i Kri-gen. Udskillige af de danske Medreisende maatte for Svaghed blive paa paa Beien, og nogle laae Dødsyge i Benthanen, da Admiralen reiste tilbage.

Sammenkomsten imellem Keiseren og Admiralen skeedte uden synderlig Praagt, uden at han blev ført til ham under Musique. Han holdt en Tale til Keiseren paa indsk, som han forstod lige saa lidet som paa dansk, saa Tolken maatte oversætte den paa Portugisisk. Keiseren svarede, at han ikke kunde begribe, hvorledes hans Ambassadeur kunde slutte saadan en Contract. Admiralen tilbød sig, endnu nøiere at oplyse den, hvilket og skeedte samme Aften.

Admiralen brugte høie Titler ved sin Audience hos Keiseren og kaldte ham den gyldne Soel. Keiseren loe over denne Tittel og lod spørge, hvad den gyldne Soel skulde betyde, og om de vilde giøre ham til Ordensmester for somme. Admiralen studsede herover, og spurgde, om han skulde udlette denne Tittel af Tractaten, men den keiserlige Secretair gav dette naive Giensoar: Den maatte nu gierne blive staaendes, da den gjorde hverken ont eller got.

I den følgende Audience paaastod Admiralen stedse paa den Boshouverske Tractats Opfyldelse i alle sine Puncter, og dette med al for megen Paaastand, da han ansaae alle Keiserens dyre Forsikringer for Usandhed og for Udflugter, endskient man let kan indsee, at Keiseren har Ret, og at Hollænderen har Uret — ja han understøttede sine Fordringer med stærke Trudsler, som gandske forskrækkede Keiseren, da han behøvede fremmed Hielp imod Portugiserne. Keiseren gjorde endelig denne fornuftige Indvending; Om han endog kunde bringe saa mange Penge til-

veie

veie, som han fordrede, saa vilde han dog komme til, at mangle Penge, til at fortsætte Handelen i Følge Tractaten, og saa var dog alt omsonst. Herpaa svarede Admiralen: Tractaterne vare 2de. En med Kongen, og en med Handels Compagniet i Danmark og den ene kunde gierne bestaae uden det andet — dog neppe — Keiseren synes ei saa — Redacturen ei heller — især da Handelscompagniet var i sin Begyndelse. Handels Tractaten vilde lettelig blive opfyldt, sagde Admiralen; thi efter denne gaaer alt det forbyrvede i lige Deling imellem Danmark og Ceilon. Her maae Læserne lægge Mærke til, at det ostindiske Compagnie var baade her og i Ceilon i Følge denne Tractat, som Bosselhousers sluttede med Kong Christian den Fierde den 30 Martii 1618, da dette Compagnie kaldes begge Compagnier, fordi ingen anden europæisk Nation skulde tillige have nogen Interesse af denne ostindiske Handel. Det var afgjort, at de ceiloniske Undersaattere lige saa vel maatte handle paa Danmark, som de Danske maatte handle paa Ceilon, og begge Nationer skulde have

have lige Deel i fælleds Fordeele. Derfor blev dette asiatiske Compagnie kaldet: Det foresnede ostindiske Compagnie af Danmark og Ceilon. Det er hertil Admiralen siger og tillige siger: At det Bytte, som han har giort paa Reisen herfra, ligeledes skulde deles nemlig imellem Ceilons Indbyggere og Kiøbenhavn, som vare Interessentere i dette fælleds Compagnie. Han mener hermed begge de erobrede Skibe under det grønne Forbjerg, og hvad han havde bierget af det forladte Skib ved Indgangen af det røde Hav.

Bed disse ham viiste Fordele, var Keiseren næsten overtalt til at underkaste sig den afdede Boshouvers Billie. Han lod nu Admiralen tilbyde, at han vilde gjøre ham til sin Prinds og tillige til Admiral i Boshouvers Sted, og skænke ham sit Gods. Men efter denne Dag, da han usiere eftertænkte denne modbydelige Tractat, som Boshouvers havde sammensmidet, paastod han paa nye dens Ugylldighed.

Man seer altsaa, at alle disse Besværlig-
heder og Modgrunde, slet ikke i disse Underhand-
linger grunde sig i Boshouvers Død, som Bal-
deus, Baron Holberg og flere Skribentere have
antaget, men de grunde sig i Sagen selv, og
maa skee i Omstændighedernes Forandring paa
Ceilon siden Boshouvers Død. Keiseren var
den Tid ei rig nok til at kunde opbringe 100000
Rdtr., som vi fordrede for Ammunition og for
Land-Soldaterne. Pengene vare den Tid ei saa
lætte som nu, da Banquerne have foreget deres
Forraad med deres overflødige Papiir, og den
spanske Sølv Flaade havde da ei beriget Europa
med saa meget Sølv, som nu, til Handelens
Brug, og denne havde nyelig taget sin Begyn-
delse med Europæerne paa Ceilon. Det var
desuden betænkeligt for Keiseren, at bryde Frie-
den med Portugiserne uden tilstrækkelig Under-
støttelse imod dem, da han af Nød havde sluttet
en Baaben Stilstand med dem paa 3 Aar. Han
spurgte derfor sine Folk ved vor Flaades An-
komst til sit Land — Hvor stærk egentlig de Dans-
kes Mandskab var? De svarede 300. 300
Land.

Landsoldater kunde maaffee i et Land, som Ceil-
lon, udrette noget, da Skydegeværet var der ei
i Brug, og Portugaiferne havde ikke andre Folk,
end de Skibsfolk, som de behøvede til Skibenes
Tieneste; men de havde ei deres fulde Antal —
Endeel vare døde — mange vare syge, og En-
deel vare løbne bort baade paa Ceilon og i Tan-
jour. Desuden havde Admiraten ingen Befal-
ling fra Kongen, umiddelbar at føre Krig med
Portugisernerne.

Endelig begreb Keiseren selv, at en Ceil-
lonff Handel til Danmark, som var en Hoveds-
Punct i Tractaten, lod sig ei saa let iværksætte,
men næsten var umuelig. Han igientog derfor
sit Tilbud, at slutte Handels Tractaten med
Danmark, som forhen med Holland, at nemlig
de Fæstninger, som man ved sælleds Hielp havde
taget fra Portugaiferne, skulde deles imellem
dem. Han tilbød sig og, at skikke Gesandtere
til Danmark, og til mange andre Føieligheder.
Da han modtog Hr. Giedde med Glæde, og til-
lod

lod ham strax, at bygge en dansk Fæstning i sit Land.

Saa vandskkelig det synes nu, at kunde bringe disse Underhandlinger i Stand, saa bleve de dog færdige dermed inden 4 Dage, da Keiseren gjorde alt, hvad han kunde, for at faae den bragt i Stand. Efter mange igientagne Modsigelser, fornam og Admiralen, at en gandske nye Handels Tractat maatte sluttas.

Denne Handels Tractat blev affattet i det portugisiske Sprog i Benthanen den 25 August 1620, som udtrykkelig bliver erklæret for Original, og er oversat af den keiserlige Secretair i det Singalesiske Sprog. Dog prøvede Keiseren først nøie dens Indhold (da det var baade en fornuftig og en redelig Regent) og han forkastede adskillige Puncter af den, som Admiralen havde fremsat. Denne Handels Tractat, skrevet paa Portugisisk, findes endnu i Archivet til det ostindiske Compagniers Interessenters Efterretning, tillige med Keiserens egenhændige Underskrift i

Landets Sprog. Der er og to østerlandſke Underskrift derunder af 2de af hans Miniſtre. Seglet er liden af Keiſerens Fingerring, og næſten ukiendelig, og hænger ikke ved Fuldmagten men i Silkelitſer. Den udvendige Form af Tractaten er i alle Maader ſom den førſte, dog forandret fra Boſhouvers givne Fuldmagt, og viſer os, at Keiſeren ikke har Uret i dens Forfalſkning, ſom han har paastaet. Det er ellers beſynderligt, at den Titel: Ceneradt Adaſſin, ſom han heri ſkriver ſig, bruges, da han dog i ſin Samtale med Admiralen allene vil kaldes Kongen af Candia. Thi han kalder ſig virkelig her Keiſer af Cejlon, og naar han nævner ſine Provinſer, kalder han ſig imellemſtunder Konge, Prints, Hertug og Greve. — Titler, ſom han ventelig har hørt af Europæerne. Han ſkrev ſig ellers Principal Herre af den gyldne Soel. Den Modſigelse, ſom vi have anmærket tilſorn, at han har anbragt herimod, ſaa ſee vi dog, at han har ført denne Titel, hvormed han har haft Henſyn til ſine Forfædre, ſom have været Chineſere (thi begge Ceneradi og deres Eſterfølgere

brugte denne Tittel ofte i deres Breve, sem ere indrykkede i Baldæi Skrifter) men Ordenskiæden af den gyldne Soel er kun en Opfindelse af Boshouvers, hvorpaa de aldrig have tænkt og hvorover Keiseren loe.

Denne paa Ceilon sluttede Contract bestod af 24 Puncter eller Artikler, og vel er i sine Grunde saa fordeelagtig for den danske Handel, som Boshouvers, der herved blev ophævet, naar den virkelig var sat i gang. Man seer heraf, at vor unge Admiral Hr. Dve Giedde var en ærlig Mand, og i hvor ung han end var, dog udrettede meget. I Indledningen af denne Handels Tractat bliver udtrykkelig sagt. Eftersom Migommerale det var den ceilonske Gesandt Marchelis Boshouvers, Prindsen af Migomme har giort alt dette saa vel som Brevet og Contracterne falskeliguden vores Vidende og Billie, saa kan vi hertil ei være ansvarlige.

Den vigtigste Artikel af denne Contract er det ganske Kongeriges Trinquinamales formelige Afstrædelse til Kronen Danmark. Dette Land var endnu ei besat af Portugiserne, og havde ved den seilbare Bugt, hvorved den store Flod løb ind til Candy, en meget beqvem Situation for Handelen. Dette Kongeriges Afstaaelse skeedte paa meget fordeelagtige Villkaar for Danmark. Det hedder strax i den anden Artikel. Landet Trinquinamale skal altid tilhøre hans Majestæt Kongen af Danmark og hans Efterkommere, hvor de maae regiere efter Velbehag ligesom i deres Kongerige Danmark. Hvilket tiener ders Interressentere til Efterretning, om de vilde giøre Fordring paa dette Kongerige. Redacteuren har i de Coloniens muelige Anlæg, som han har vilst, opgivet, at vi eie endnu 18 skionne Lande i de Nicobarste Der. Her kan af Archivet sees, at vi endda haver et heelt Kongerige tilovers. Keiseren forbeholdt sig intet, uden alleneste, at han maatte ombytte denne Deel af Landet med andre Egne og Fæstninger,

som kunde blive erobrede af Fienden, isald han fandt det for got, som skulde være lige saa gode, og lige saa beqvemme for Handelen, og det er ikke skeet. Kongen af Danmark, forsikrer imidlertid alle sine nye Undersaattere i Trinquinamale Kongerige, at de maatte besøge deres Padoget, indtil den almægtige Gud vilde bedre oplyse dem. Altsaa er den Christelige Religions Indførelse i dette Land udtrykkelig i denne Tractat bevilget. En Bevilning, som tilforn var indført i den ceiloniske Gesandts Boshouvers Tractat, og den eneste som Keiseren med sit Vidende havde bevilget. De følgende Betingelser, at Ambassadeuren strax maatte efter eget Behag anlægge en Fæstning i Landet, som han maatte bygge saa stærk og saa stor som han selv lystede. Keiseren tilbød ham endog til denne Fæstnings Anlæg og Bygning, at han vilde give ham frit af sine Folk 100 Soldater, 500 Tømmerfolk, 500 Handilangere, 15 til 20 Smedde, og 12 Muurmestere — saa mange behøve vi ikke til vor Colonie. Desuden vilde han forsyne disse og Besætningen efter den indgivne Liste fra

Ambassadeuren, paa sin Bekostning med Vic-
tualier og andre Nødvendigheder af Riis, Araf,
Fisk, Kied, Peber, Smør, Olie, Salt, Hon-
ning, Bør, og mere. Han vilde og med sin
hele Magt, isald den under Bygningen, eller
nogen Tid derefter skulde blive anfaldet af nogen
Fiende, forsvare den.

Endnu en vigtigere Artikel. Isald andre
Festninger skulde blive erobrede ved Kongens af
Danmark og hans Magt, skulde Festningerne
med al sin Ammunition tilhøre Kongen af Dan-
mark allene, men det øvrige giorte Bytte deles
lige imellem dem begge og at de danske ei allene i
Kongeriget Trinquinamale, men paa hele Ceilon
maatte bygge Fæstninger hvor de vilde, og at
Keiseren allevegne vilde frit forsyne ham med
Arbejdsfolk, Jern, Træ, Steen og Kalk.

I Hensigt til Handlingen bleve følgende
store Fordele tilstaaede: Keiseren lovede, at
hielpede de danske Skibe, at de hurtig skulde faae
den Ladning, som de forlangte, som af Arrecá

et slags Specerier, Cardemome, Bor, Caneel, Peber, Crystall, Elfenbeen, Perler og andre Vare, og efter Landets egne Priser; desuden skulde intet andet Skib erholde Ladning, før de Danske vare ladede, og skulde disse have Ret til at købe og sælge alle slags Vare paa Ceilon frem for nogen anden europæisk Nation. Naar de Danske forlangte Jvenholdt, eller andre slags Træer, som ikke vorte i Trinquinamale Skove, saa skulde det staae dem frit for, at hugge deslige slags Træe i Skovene paa hele Ceilon, og vilde Keiseren give dem frit Arbeidsfolk med, som skulde sælde Træerne for dem, og bringe dem til Skibene. De Danske skulde være befriede over hele Ceilon for al slags Told. Derimod skulde af Kongeriget Trinquinamale, som nu var Kongens af Danmark, al Told af ud og indgaaende Vare tilhøre Kongen af Danmark, da Keiseren forbeholdt sig allene de Vare Toldstie for sig, som paa Drex bleve førte igiennem Landet.

Strandede Skibe og Gods, som tilhørte Kongen, eller hans Undersaattere, skulde uden

mind

mindste Afgift gives tilbage igien. Kongen af Danmark skulde tillige have Ret, at mynte Penge paa Ceilon, Lariner, Fanous, der ere omcrent 8 Skilling og andre Pengesorter, som brugtes der, lige saa vel som Keiseren, og ingen anden Herre paa Ceilon skulde have denne Frihed.

En fordeelagtigere Handels Tractat kunde vel neppe være udsunderet. Den geraader vor unge Admiral til Ære, at kunde bringe den saa vidt uden det brede Raads Medvirkning. Man maae og tilskrive den Keiserens Godvillighed, Tienstfærdighed og Fæielighed. Det er altsaa gandske falsk, naar man foregiver, at de Danskes Foretagender og Handling paa Ceilon gik tilbage ved Boshouvers Død, som Læserne have erfaret, at jeg har anmærket, at han var en Hollænder, men var antaget til Gesandt fra Ceilon, da han havde Bekiendtskab hos Keiseren, ligesom Kongen af Danmark antager danske Consuler af fremmede Nationer, som hoe i

udenlandſke Stæder, og at man af Fortviſeſe
nedlagde Handelens Depot i Tranquebar.

Da denne Boſhouvers var død, blev den
1ſte September beſluttet i det brede Raad,
at denne Geſandt ſkulde uden noget hæderligt
Følge begraves, men at hans Søn, ſom døde
ſamme Dag ſkulde nogle Dage derefter ſtædes
til Jorden med de fornemſte Ceremonier. Hvor-
fore man ringeagtede denne Geſandts affælede
Legeme, var, fordi Keiſeren havde erklæret, at
han vel havde udsendt ham, ſom ſin Miniſter,
for at ſøge Hielp hos Hollænderne og hos andre
europæiſke Magter, men den Fuldmagt, ſom
Tractaterne med den danſke Konge grundede ſig,
vare forfalſkede af ham, og endog ſat det keiſers-
lige Segl under, ſom han ikke havde givet ham.
Man betragtede alſaa Boſhouvers, ſom en
Bedragere, der ved ſine Pralerier havde giort
den danſke Handel Skade. Hans Søn deris-
mod, ſom døde i ſit Alders 3die Aar, var født
i Kiøbenhavn, og holdt til Daaben paa Kong
Chriſtian den Fierdes Arme, og kaldet med hans
Navn,

Navn, som Skribenten Baldeus og anmærker, I denne Henseende lod Admiralen Bernet prægtig begrave.

Man kan ellers ei see, at Boshouvers har meent Danmark det ilde. Han var en Sundere paa Keiserens Bekostning, som en Med. Interessent i det ostindiske Compagnie, hvilket har været Hollænderen egen.

Man kan altsaa ikke antage andre Skribenters Mening, at Boshouvers Død skulde have forhindret den ceilonske Handel. Denne Tractat, som blev saa hastig sluttet, viser meget mere, hvor gunstig denne Tidspunct var for den danske Handels Udbredelse. Havde ei andre uheldige Omstændigheder indløbet i Begyndelsen af denne Handels Forening, der tilintetgjorde den, saa havde de Danske haft en udelukkende Handel i et af Asiens skønneste og rigeste Lande, saa havde Portugiserne ikke haft Magt, og Hollænderne ikke haft Villie til at hindre det — saa havde Danmark i denne Dag haft Fortrin i den

ostindiske Handel for Hollænderne, Engelsmanden og Franskmændene. Disse Omstændigheder, som hindrede Handelens Fremgang, laae deels i Flaadens Svækkelse, der skulde have lagt Grund til Handelens hele Lykke, deels hindrede dette hele Værk de Krigs Udrustninger ved Admiralsens Hiemkomst, ved Uroelighederne i Indiskland, som udbrøde i Aaret 1625. Admiralen havde og for lidet Mandskab hos sig i Indien. Dette var ved Sygdom paa denne langsomme Reise endnu mere svækket, og ved deres Ophold paa Ceilon vare Hr. Thyge Stygge og flere Officerer døde. Herforuden løbe Soldaterne bort, da de vare hvervede Indiskere, og vor Admiral var temmelig stræng imod disse Indisklands Synderere. Dette overblevne Mandskab var ved den store Uorden, som hærskede iblant dem, og ved den idelige Misforstaaelse, som hærskede imellem Admiralen, og de øvrige Handels-Betiente, lidet brugbare. Desuden manglede de Penge, som er Nervus rerum gerendarum i alt, og altsaa Drivehiulet i Handelen. Man havde og for megen Tillid sat til Boshouvers Løfter, til

at

at bestride Udgifterne til de første Tæbninger, og Keiseren var ikke rig nok, til at gjøre Forskud.

Imidlertid bleve dog adskillige Tractater opfyldte. Admiralen tog sin Afskeed fra Keiseren den 23de Augusti 1620. Keiseren forærede ham endeel Edelstene, og for det første nogle Elephanter: Tractaten indeholdt, at Kongen af Danmark skulde have 2 store Elephanter med Tænder og 2 Arbeids Elephanter til Foræring. Ved det keiserlige Hof vare der Stads-Elephanter og Material-Elephanter, ligesom der ved vores Hof, og ved andre store Gaarde holdes Stads-Heste og Vogn-Heste. At sidde paa en stolt og prægtig udpyntet Elephant, var en indisk Keisers og alle østerlandiske Regenters heieste Vres Sæde. Om Kongen af Danmark havde faaet saadan en stolt Elephant at reise paa, og hans Ministre skulde ride paa Heste, hvor ringe vilde de have anseet dem, naar de igiennem Danmark og Norge fulgte Kongen paa sine Reiser. Skulde disse 4 derimod have været, til at befordre Kongens Equipage med ham, naar han

han reiste omkring i sine Provinser, for at spare Bønderne, for at fiøre Kongereiser, saa var endnu noget Gode herved tilveiebragt; men skulde det allene være, for at see dem, og føde dem, og hvad vilde de ikke have kostet, at føde inden Skibs Borde, paa 4500 Soemile? saa var det vel, at vi ikke fik dem. Lad os nu see, hvorledes det gik til med disse Elephanter.

Den 28 August afkjøbte Admiralen af Kongen af Paliganne den store Champagne, som laae paa Land, at han skulde digte den, kielhale den, og indrette den saaledes, at den store Elephant, som Keiseren havde foræret, kunde staae i den, og nedføres paa Flaaden til Skibet, som laae ved Kysten; men denne store Elephant havde aldrig seilet før, og kunde ingen anden Bevægelse lide, end den, som han selv gav sig, saa den blev saa bister herover, at den traadte Skibet i Stykker og forblev i sin lykkelige Fødsels Egn. De andre 3 Elephanter havde samme høedige Skæbne. Vi finde intet herom anmeldt i Admiralens Journal, at han fik nogen

gen hjem med sig. Vi have dem altsaa endnu paa Ceilon gaaendes eller deres Afkom, om det ostindiske Compagnie vil lade dem afhænte?

Den 30 Augusti var Admiralen kommet tilbage til Flaaden. Han lod den afdøde Boshouvers Løi registrere, forsegle og vurdere i Hensigt til det udøvede Bedragerie, og hævnedes sig paa Hollænderen Peter von Zanten, som hans Medvidere. Denne havde paastaet, naar han reiste til Keiseren, saa skulde han nok formeaa ham til, at opfylde Tractaten, som han havde indgaaet med Boshouvers, især i at udbetale den forlangte Sum. Heri vilde Admiralen ikke indlade sig, deels da han var overbeviist ved sin egen Erfaring, at det ikke kunde skee, deels da Tiden vilde gaae forbie, i hvilken den gunstige Viud blæste, som skulde føre dem til Kysten Coromandel, da den forventende Monson vilde hindre dem i 6 Maaneder, og da vilde de mangle Proviant. Han lod det brede Raad sammenkalde, i hvilket Peter von Zanten blev dømt, som en modvillig Overtrædere af de kongelige

gelige Forordninger, og ei mere blev tilladt at spise eller sove i Cabytten, eller at være Medlem længere af det brede Raad. Denne Dom over Hollænderen var meget streng, saa længe han var nødt til at holde sig inden Skibsborde, ja synes endog uretsfærdig, da man i Journalen intet finder, uden et Raad, eller et Ønske, at han vilde forsøge, at faae den Penge Sum, som de trængte til, og som han forment, at Keiseren i Følge Tractaten med Boshouvers var forbundet at udbetale. Man seer ei heller, hvori han har været Kongens Lov overhørig. — Vel havde Kongen givet dem en slags Instrux, som de skulde følge, men Tid, Omstændigheder og uforseete Hindringer forandrer altid Sagen, og fra denne Instrux synes Peter von Zanten ei, at vige, da Kongen troede, ligesom Peter von Zanten, at Boshouvers Tractat var rigtig, og da Peter von Zanten var en Directeur af det ostindiske Compagnie, en vigtig Med. Interessent, og en Hollænder, saa kan man nok begribe, at han vilde have Penge. Desuden var det kun

et Raad eller et Forslag, som de andre kunde forkaste, uden at begegne ham saa ilde.

I Hensigt til Gesandten's efterladte Kone, Piger og Tienere, nemlig denne afdøde Boshouvers, som var inden Skibsborde, saa blev besluttet, at hun skulde kun beholde en Pige, og at alle hans Tienere og Folk skulde emploieres i Kongens Tieneste. Dette Skibsraad var gandske nyttig i Hensigt til deres Skibs Provision, og deres bortløbne Folk.

Den 7 September kom en keiserlig Modelar paa Flaaden, for at igientage Keiserens Tilbud, at være os behjælpelig med en Fæstnings Bygning med Arbeidsfolk, Levnetsmidler, Materialier og Redskaber. Men da Admiralen nu ilede til Kysten Coromandel for den gode Vinds Skyld, saa maatte han overlade det til andre, at anlægge Fæstningen. Han vilde selv paa denne Kyst slutte Contracten med Naichen. Han gav sine Ordre til Skibet Patientia paa Ceilon, og til adskillige af de der efterladte Folk, og at

naar

naar Keiseren sendte sine Følk, Levnetsmidlerne, og Redskaberne, skulde de gjøre deres Bedste, at Fæstningen snart blev færdig. Men det synes, som dermed i Admiralsens Fraværelse slet intet blev foretaget, og den Langsomhed og Uorden, som der herskede imellem de danstke Arbejdere, har uden Tvivl været Aarsag, at de ceilonstke Hielpere have ikke gjort bedre Fremgang, og at Keiseren, som erfarede dette, har holdet sig mere tilbage.

Da Admiralen fornam dette, sendte han i December Capitainen over Soldaterne Hr. Erich Grubbe fra Kysten Coromandel til Ceilon, for at bringe alting i Rigtighed. Han ankom først til denne Ø den 25 Marti 1625. Han erfarede ved sin Ankomst at Hr. Niels Rosenkrantz var seilet derfra tilbage til Danmark med Skibet Danmark. Dette var ikke sseet uden Admiralsens Forevidende. Man finder endog i hans Dagbog at han selv har skyndet paa Afreisen. Dette Skibs Ladning bestod i Jvindholt, som han lod sælde paa Ceilon, og i Specier,

cerier, Træsorter og Vare, som vi endnu have i Overflødighed paa vore Nicobariske Der. — Kunde disse Vare være anseelige Handels Vare, af hvilke endeel moatte indkøbes, til at afbetale denne kostbare Flaades Tilrustning og Uffendelse, hvor meget bedre nu, da de koste os intet, og vi ikke vilde udsende Skibe, for at føre Krig, men for at afhente vore egne Rigdomme i vore egne Lande?

Den ceiloniske Handel begyndte altsaa virkelig, at komme i Gang, og det første Skib, som kom tilbage til Danmark, indtog sin Ladning ikke i Tranquebar, men i Ceilon, ja Skibet Elephanten, hvormed Admiralen seilede hjem, indtog endeel af sin Ladning paa Ceilon. Hers om skriver og Lambertus Alardus i sit latinske Skrift saaledes: Eodem anno (1622) Rex Daniæ ex Cejlone Indorum binas Naves ebena et aromatibus onustas recepit, som er indført i Westphal. Monumenta danica, Tom. 1 p. 1962. Det er: i det samme Aar modtog Kongen af Danmark, tvende Skibe fra Ceilon i Indien,

bien, som vare ladte med Ivenholts og Speccerier.

Da Admiralen var kommen tilbage til Ceilon, erfarede han, i Følge Traetaten, at her var myntet danske Penge. Her var myntet Læruiner. Disse større Mynter lod Capitainen sætte sit eget Navn over, Don Erich Grubbe. Det er besynderligt, at erfare, at en dansk Adelsmand, som et par Maaneder var betroet Opsigten over vores Folk og deres Arbeide, vilde lade Pengene mynte med sit Navn. Det havde været bedre, at han havde sat Christian den Fierdes Navn, som den Tid blev slaget paa Kronerne, og som var Brug i Mynterne, for at give Indbyggernes i Landet et varigt Minde om vores Ret i Landet, naar vi igien vilde tage vort Kongerige Trinquinamale i Besiddelse. Han benytter sig af den Tittel Don eller Herre, efter Portugisernes Exempel, hvis Sprog, Skikke og Sæder vare ved en tidligere Handel blevne bekiendte i Landet. Disse Dalere og større Myntsorter, som vare giængse i Landet og i hele Ostindien, har

har ellers sin Oprindelse fra en Stad i Persien navnlig Bar, som havde meget udbredet sin Handel i det østlige Indien. I det øvrige modtog Admiralen lutter fortrædelige Efterretninger. I Fæstnings Bygningen var ingen Fremgang giort. Den var mere forsømt og tilfidesat ved den Uorden, som hærskede imellem de danske Arbeidsfolk, ved Keiserens Skyld eller Indvaanernes paa Ceilon. Keiseren havde affondret dertil 60 Mand daglig. De danske Soldater derimod vare oprørske — de havde plyndret deres eget Skib Patientia, og de havde besluttet, at slaae alle de Danske ihjel. Aarsagen til denne Sammenrottelse viser os strax, at disse Soldater vare Indskere, som vare gevorbne af verdorbne Teutschen efter den Tids urigtige Tænkemaade, at ingen kunde være Soldat, uden han var kiøbt udenlands fra, og disse vare misfornsiede, fordi deres Sold udeblev, og deres Mund . Forraad formindskedes.

Det store Compagnie. Skib Christian var synket i Trinquinamale-Bugt ved Follenes Ufor-

sigtighed, og det var ikke Admiralen mueligt, at faae Kanonerne eller noget bierget af dets Ladning, skient han havde Dykkerne. Folkene af dette forulykkede Skib tog han over paa sit Skib, efterat han først maatte give dem sin Forsikring, at han intet Ont vilde gjøre dem herfor. Mandsskabet paa de øvrige Skibe nægtede Admiralen mere og mere Lydighed og Subordinationen begyndte mere og mere, at hæve sig. Keiseren havde desuden forbundet sig i Tractaten, at afsende en Ambassade til Danmark, og holdte den længe i Beredskab; men ved Admirals længe Ophold i Tanjour, gav han de udnævnte Personer Frihed, at reise hjem igien, da han brugte ei som vi i Danmark, at lønne dem, som ingen Tieneste gjorde, eller give dem Pension, som intet got havde gjort, ikke tient til deres Alderdom, eller været uduelige til at forrette det Embede, som man havde paanødet dem. De bleve derfor astante igien, og der blev intet Gesandtskab af. Admiralen vilde imidlertid gjerne have fast Bestemmelse i alt, før han reiste tilbage. Han sendte derfor Under. Riebsman-

den

den Martin Finche til Candy, som i det forrige Aar var brugt til Tolk ved Tractatens Slutning. Endog denne var ham utro. Han overbragte aldrig det medgivne Brev, og efter Admiralens eget Vidnesbyrd løb han bort som en Skelm. Da han var i denne Forlegenhed, tilbød Capitainen over Soldaterne Erich Grubbe selv, at afaireise med en nye Skrivelse til Keiseren; men Admiralen vilde nødig opsætte sin Reise saa længe til Fædrelandet. — Capitainen kom dog affæd og reiste den 9 Maii 1625 fra Paligamme til Candy med den Afstale, at han om 8 à 9 Dage maatte være tilbage igien! — dog ventede han forgieves efter ham i 3 Uger, og tiltraadte Reisen den 1 Junii, uden at have hørt det mindste til ham. Han frygtede derfor, at han skulde være død, eller være tilføiet noget Ont. Han efterlod et Brev til ham, og nogle Penge til ham og til hans Tienere, og anbefalede ham til Kongen af Paligamme, som han desaar sag gjorde Foræringer. Imidlertid vedersøer Capitainen intet Ont paa Ceilon, og strax efter Admirals Hjemkomst kom han og hjem med Skibet Ri-

benhaadn. Anden Gang reiste denne Capitain 1623 derhen igien, som vi skal siden læse. Den 12 Maii fik Admiralen, et par Uger før sin Afreise Brev fra Keiseren, som aldrig vidste et Ord hverken om Martin Finches eller Erich Grubbes Affsendelse. Keiseren forsikrede, at han satte megen Tillid til de dancks Biestand, omendsskient samme end forarsagede ham megen Fortræd af Portugiserne. Han anmodede Admiralen, at besørge sine Affaires ved det danske Hof, da han nu ingen Gesandtskab kunde affende. Han maatte snart komme igien med en stor Glæde, da han selv nu kierdte Portugiserne's Magt. Admiralen svarede tilbage, som sædvanlig i en truende Tone og vilde idelig nøde Keiseren til at betale ham Penge for Flaadens Udrustning, ellers kunde han paa ingen Maade forvente nogen Hielp mere, og den stakkels Keiser kunde ikke — Portugiserne havde allerede udtrømmet hans Casse. Urigtig var det af Admiralen, at han idelig vilde holde sig til Boshouvers Contract, endsskient han havde hørt Keiserens Forsikringer (hvori jeg finder saa megen Uskyldighed og Sandhed, at jeg drager

drager ei mindste Tvivl derom) og han havde modtaget saa mange Føieligheder og Tienester, hvormed han vilde giengielde disse Fordringer. — Endelig kunde sliq Forhold ingen anden Virkning have, end at den maatte svække Keiserens og hans undergivnes Kiærlighed og Tillid. Just herved blev det ostindiske Compagnie skildt ved vigtigere Fordele, som ved et andet Forhold og ved gunstigere Omstændigheder kunde være vundne. Han anmærker intet i sin Dag: Bog, om han i det mindste har efterladt nogen liden Colonie paa Ceilon. Ingen synes at være bleven tilbage paa Ceilon, uden Capitainen Erich Grubbe og hans Tienere, som strax reiste tilbage igien. Han anmærker og i sin Dag: Bog at Kongen af Madonne kort for hans Ufreise med grædende Bine, og inderlig Bøn anmodede ham om, at anlægge en Fæstning i hans Land, som han maatte aflaae, da han ikke var istand til, at istandbringe den Fæstning, som var begyndt i Keiserens Land. Man lod det i øvrigt komme an paa Roeland Crape, om han vilde besørge Handelen paa Ceilon fra Tranquebar.

Hvad der er siden forefaldet paa Den Ceilon, skal ved en anden Feilighed blive anmærket. Vi skulle nu undersøge Admiralens Forretning i Fyrstendømmet Tanjour, og hvorledes han tog Tranquebar i Besiddelse, før han reiste hjem, men dette ville vi og giemme til et andet Bind.

Ved at afbryde denne Afhandling erfare Læserne, at det skionne Kongerige Trinquina male er Danmarks Eiendom, som først Portugiserne have tilrøvet sig, og derefter Hollænderne, som foriøge disse, i hvis Besiddelse det endnu er. Statsbestyreren benytte sig nu af denne beleilige Tid, at vi kunde faae det igien, ved Foreningen, som skal indgaaes i Bryssel. Da de Franske have Agtelse og Vennskab, og det ved disses mægtige Mægling, at Hollænderne søge Beskyttelse, saa koster det dem kuns et Ord for vores retmæssige Eiendom, og Hollænderne give os det gierne tilbage, naar de kan blive forsikrede, at faae Cap, og de Eilande igien, som Engellænderne have taget fra dem i denne Krig. Wille vi da være saa billige, og ikke fordre Gotgiørelse

af

af Hollænderne, fordi de have draget Rigdoms-
men fra os af dette Kongerige næsten i 200 Aar,
saa maae de altid blive os forbundne for denne
Eftergivelse.

395. Borgerne i Aalborg, og især Kjøb-
mændene iblant disse, som havde vundet endog for
denne Stad mange Td. Guld med deres Handel
med de krigsførende Magter, medens Danmark
hvilede sig under Fredens Skygge, i Kraft af
det Neutralitets System, som det fulgte, som
de havde allene vor kloge og arbeidsomme Grev
Bernstorff at takke for, som var Minister for
de udenlandske Affaires, — de erindrede derfor
hans Handlinger med Høiagtelse og Taknemmel-
lighed, og da han blev biesat her i Friderichs
Kirke paa Christianshavn, indtil hans videre
Befordring til sin Hvile, isærte Borgereskabet sig
sorte Klæder og paraderede ved Raadstuen.
Kjøbmændene forsamlede sig paa Compagnie-Hu-
set, og en af dem, nemlig Overkjøbmanden
holdt Parentation over Statens afsøde Ven. —
Skibene slagede imidlertid uden for Staden og

Minutskub, og det beste endnu af det hele — Forsamlingen gav 1000 Rdlr., hvis Renter skulde uddeles til fattige Enker i Staden den 13 Julii paa hans Begravelses Dag. Her i Staden har man skrevet nok offentlig, om hans Levninger skulde giemmes i Mecklenborg eller i Gienroste? om man skulde bære sorte Klæder eller Floer om Armen, eller Baand med Rist i? og endelig skrev een — lad os hædre ham ved Godgjørenhed! lad os bidrage til Opfostrings Børnenes bedre Pleie og Opdragelse, som er iværksat ved hans Daad! men ingen af vore Grossere her i Hovedstaden, skjønt enkelte iblant dem have ved den franske Handel vundet flere Td. Guld, og enkelt har ladet sig baronisere, ved at sælge Skoe og Gevær, Krudt og Kugler, og dog har ingen iblant dem alle, eller det hele Societet givet nogen Gave til offentlig Brug, til et taknemmelig Minde om vor Afdødes nyttige Arbeidsomhed iblant os. — Hædrede være derfor Kjøbmændene i Aalborg for deres ædle Handlinger! De nyde Fordelene med Hæld af de Midler, som de have samlet i disse for dem saa lykkelige

lige

lige Nar! De opmuntres fremdeles ved deres
 Overflødighed, at udbrede Hæd iblant deres
 Medborgere!

Jmedens jeg skriver dette, faaer jeg Udtoget
 af et svensk Skift, i hvilket disse vore Naboer
 strøe ei alleneste Blomster paa vor Bernstorphs
 Grav ved at vise ham den Agtelse, som hans
 Handlinger fortiene, men de ønske endog, at
 forene sig med de Danske, for at biedrage med
 os, at oprette ham et Monument, enten i et
 skönt Marmor Epitaphium, eller i et Institut,
 der kunde være Mennekkeden til Nytte. Læserne
 vilde behage, at læse disse Liniers Indhold.

Uf et Brey fra Stockholm til en Ven i
 Kiøbenhavn dat. 18 Julii 1797.

Overfat fra det Svenske.

Den virkelige store Bernstorphs Død,
 føles og iblant os som et National Tab.
 Aldrig var en fremmed Mands Dyder
 og Fortienester mere almindelig er-
 kiendte. Uden Tvivl ville vore danske
 Brø.

Brødre opreise denne deres Belgiorer
 et Taknemmeligheds Minde, Ham og
 Nationen værdigt. I saa Fald ønskede
 mange med mig at vide, om det maatte
 blive svenske Medborgere tilladt at
 yde deres Skieru til nogen publik
 Stiftelse, varigere end Marmor,
 Mennekevennen Bernstorps Navn helliget.
 Det er en Trøst for Danmark at Bern
 storps Aand og Dyder og Grundfæts
 ninger synes at gaae i Arv til hans
 værdige Søn, som under den Tid han
 her var dansk Minister, har erhvervet
 sig almindelig Agtelse og Kierlighed.
 Det er sandt, at Danmark i de seener
 Tid er har sendt op Ministre, som ikke
 nævnes uden Uresfrygt; og en Grev
 Caj Reventlow nævnes endnu over alt
 med en Beundring, som Gustav III selv
 ikke kunde nægte ham, i den mest kritis
 ske Tid. Man fortæller her, i Anled
 ning af Bernstorps Sygdom og Død,
 nogle Træk af den danske Thronfølger,
 som

som tale høit til hans Hiertes Ære,
 som bevidne at Takksomhed denne hos
 Regentere og Menneſker ſieldne Dyd,
 udgør et Hovedtræk i Kronprindsens
 Caracteer. At han er et Mønſter i Sæ-
 delighed og flere gode Egenſkaber,
 have vi længe kiendt, og derfor længe
 forespaaet, ikke misundet, Danmark en
 lykkelig Skiebne. Vor egen oplares
 til blide Udſigter, under en ung Konge,
 ſom i ſit private og offentlige Liv vi-
 ſer ſig ſom en dydig Mand og ſtræng
 Huusholder. Naboerigernes Styres-
 mænd ſynes ſkabte til at ligne og elſke
 hinanden, og at gaae Haand i Haand,
 med nordiſk Troeſtthed uafbrudt
 frem til ſamme Maal. — Fælleds Sikker-
 hed, Fred, Uafhængighed. Paa denne
 ærefulde Wei, tilraabe alle brave
 ſvendiſke, danſke og norſke Mænd, ſine
 Fyrſter Held og Velſtand, og ſig ſelv
 indbyrdes ærligt Broderskab. Ulykſa-
 lig den, ſom vovede at handle imod
 denne

denne Nationernes lydelige Stemme. Længe, alt for længe vare vi blinde Offer for den falske Politik, som bortførte os fra vort sande Interesse. Nu indsee Fyrster og Ministre og Folk paa begge Sider, at vor politiske Existence har ikke et sikkert Grundfæste, Fred og en ubedragelig Vregierrigheds Punct, Husholdning, med Retfærdighed anlagt, med Klogskab udført. At blive denne Grundfætning troe, betyder mere end alle Alliancer.

Da adskillige Danske have ytret offentlig samme Ønske, saa burde begge disse forenede Nationer heri forene sig med hinanden, at oprette vor salig afdøde Bernstorff et Minde ved en offentlig velgiørende Indretning i Staten.

Vi have saa mange saadanne skienne Indretninger iblant os, vilde man sige, som komme vedkommende lidet til Nytte, da de misbruges — men have vi nogen Indretning, noget Sti-
pens

pendium, der drager Omsorg for de ældre Studerende iblant os. Disse Candidati seniores burde have saa megen offentlig Indkomst, som en liden Embedsmand, indtil Præsidenterne opvaagnede, og fandt det, at være deres Pligt, at bringe dem i Forestilling.

De syge Studenterne have ingen Hielp. I Slave-Huset, i Tugt Huset og Forbedrings-Huset have de deres Læger — Studenterne ingen, og man gjør dem saa megen Vandfælgighed, at komme ind i et Hospital, at Sygdommen tilsidst saaledes har overvundet dem, at de ikke kan overvinde den — hvor nyttigt for disse, at en Stue blev givet dem paa Friderichs Hospital, ligesom Landkadetterne, over hvis Dør Bernstorps Minde blev sat, ligesom Elafens.

Dog vi ere ei saa godgjørende. Misbrugen af de offentlige Gavers Anvendelse og Troens Forandring veileder Nationen til, ei at betro deres Midler i de lærdes Hænder. Hr. General Krigs Commissair Elafen døde, som i sit

Liv

Viv havde været en meget fattig Student, der bragte det saa vidt, at han efterlod sig mange Ed. Guld, og herlig berigede Staten, men glemte Studenternes trange Kaar — han skienkede dem vel et Bibliothek, som slet ikke kommer til Nytte og Brug, da Kongens og Høiskolens Bibliotheker saare lidet afbenyttedes, og selden skal man finde Bibliotheker ved Høiskoler og i Hovedstæder, hvor de saa selden besøges, som i Kiebenhavn. Kongens Bibliothek begynder at søges, men runde Taarns er som død — og Grunden ligger i Forholdet mod Studenterne.

Da vor afdøde Bernstorph var Videnskabernes slittige Dyrker og de Studerendes Ven, ja elskede Dplysningen, kunde man da af det samlede Indskud, som svenske og danske patriotiske Mænd vilde bestemme til vor Bernstorphs Minde giøre nogen nyttigere Anvendelse, end at biedrage til Nationens nyttigere Dplysning, ved at udsætte Bibliotheker i Kiebstæderne og i Landsbyerne, og saavel laane disse ud, som bestille en Mand, til at holde offentlige Forelæsninger

over

over Teknologien og Landvæsenet — alle Indsigtsfulde Værde havde stemmet sig til dette Forsæt. — Det kongelige danske og norske Landoplysnings Selskab — Kongen og hans Thronfølger vilde Folkets Oplysning, men Fædrelandets Fiender tilintetgjorde deres Bestræbelser — Ildbranden fortærede over 3000 Rdlr. af dets Skrifter, og Planerne med Subscriptionerne bleve et Offer for Luften. — Intet fattes, uden et lidet Tilskud — og hvor meget vilde Bernstorps Minde blive hellig iblant Efterkommerne, naar hans Levnets Løb blev skrevet — hans Daad og ædle Handlinger udmærkede, og Bogen givet i alle disse Bibliotheker, og hvor mange vilde ikke læse den? hvor mange vilde ikke høre den forelæse sig? Tordensskiolds Levnets Løb læses endnu iblant os for sin Tapperhed og Bernstorps skal læses for den gyldne Freds Bedligeholdelse! — forenede Svenske og Danske lad det blive hans Æresminde iblant os!

Da dette Skrift har til Formaal at efterlade Statens afdøde Benner sit sidste Minde,

og erindre deres Handlinger, og hvad ædel Daad de have udmærket sig med i Livet, saa skal man nærmere vedrøre vor Bernstorps Handlinger naar man opnaaer den Tids Periode iblant de Afdøde i dette Skrift, som det anmelder tabte for Staten, siden Ildbranden, og nogle tabte i Folge Ildbranden.

For at naae dette Maal, ville vi begynde herpaa. Da den Lærde, som ingen Biographie finder og ingen Characteristil sporer, spørger: til hvad Nytte, at indføre sligt? saa maatte herpa engang for alle svares: Adskillige Familier have anmodet Redacturen herom, flere Familier bevidne ham i Breve deres Tilfredshed, ja Taknemmelighed, hvis Afdødes Handlinger han har været hældig, til at faae Kundskab om. — Læser da andre disse Efterretninger med Misnøie, de gaae dem forbie! naar de ingen af deres Familie have tabt, hvis Minde var dem dyrebar, saa lad os ikke nægte andre den Underholdning, som de endog i dette finde for deres Betragtninger! — Der ere skionne Sørgesange iblant de anførte

Epis

Epitaphia af en Suhm og fra flere, som kan læses uden Affmag, og skulde Sørge = Digterne ei alle være lige højdige, saa ansee de fleste iblant disse det med Fornøielse, at deres Arbeide faaer Sted paa Bibliothekerne. Er der kun kort vedrørt om en ringe Borgers Handling i Livet? Er der lige saa lidet anført om en diplomatisk Død? maaskee hans Handling var saare ringe i Livet? og hvad Lærde angaaer, saa samles deres Biographie til et særskildt Skrift, som jeg agter, at udgive. I det øvrige, saa er det Understøttelses Selskabs Pligt, at indføre de afdødes Biographie i Borgervennen, og Kiønt Loven befaler Commissionen det, og Borgerne paaanke dens Medlemmers Forsømmelse indtil Forbitrelse, saa seer man dog, at intet kan overtale dem til Pligt, — hverken Loven eller Breden. — Redactøren har derfor søgt, at opfylde en deel Borgers Ønsker, for hvilke dette Skrift udgives, og da han egentlig har nævnet den Afdødes Kone og Børn og vist deres Brød og Næringsveis Tab, og deres Børns manglende Forsørg, saa har det den Hensigt, at give andre

gode Borgere Anvisning, at komme de trængende til Hielp, og antage sig deres Forsorg; thi de fleste Embedsmænd og især Skifte, Retterne udplyndre Stervboerne, og gjør de fleste Børn og Enker, hvis Stervboe er ringe, eller har noget til Beste, arveløse. — Jeg skal i denne Hensigt fremsætte saadanne Forslag, som uden Tvivl kan tages i nøiere Betragtning, da det er sørgeligt at see, hvorledes kære Forældre bortdøe, uden at kunde haabe deres Børns Opdragelse, og have aldrig Haab efter deres Død, at de skal vinde den.

Vi ville nu tage fat paa den Tids Periode, hvor vi slap sidst ved de Dødes Minde, og erindre os vore Benner, som vi tabte i Slutningen af Aaret 1795. Kan dette Skrift ei opgive mange af disse ædle Handlinger? saa maae man dog tilstaae, at mange af disse have dog gavnet Staten i det Fag, som de have været satte — mange Huusmoder haver gavnet med sine Børns Opdragelse — mange ere tabte i sin Ungdom, som kunde

kunde hav' gavnet, og dets Udgivere stræer de Blomster paa deres Grav, som han har fundet.

396. Hr. Otto Friderich Scroder døde paa St. Croix den 24 September, og opnaede en Alder af 29 Aar.

397. Hr. Heintz Wilhelm Adolph Henke Candidat i Theologien døde den 20 November i Slesvig, 22 Aar og 6 Maaneder gammel. Da han haabede snart, at blive en Folkelærer, saa sørge Forældrene saa meget desto meere over hans Tab.

398. Hr. Johan Friderich v. Burgodorph døde i Slesvig den 26 November af et Slagflod i sit Alders 67 Aar.

399. Frue v. Schimmelman, Enke efter Hr. Greve, Geheimeraad og Slatmester Schimmelman, døde i Hamborg den 30 November af Battersot i sit Alders 66 Aar.

Gerechte Empfindung

bey der Nachricht von dem Tode der Frau Schatz-
meisterin Gräfin Carolina Tugend-
reich v. Schimmelman.

So löschte dann der blasse Tod das Licht
aus, dessen sanfte Strahlen alles um sich her
durch Wohlthun so gern und oft erwärmte. Nicht
ist Sie mehr die erhabene Trösterin der Verlasses-
nen, deren Keuschigkeit und edle Theilnahme an
anderer Wohlfarth der erste und schönste Haupt-
zug Ihres erhabenen Characters war, und wel-
cher es Wonne war Menschen zu erfreuen, Thrä-
nen abzutrocknen und in ihrem Glück Ihr eiges-
nes zu suchen und zu finden. Nicht Marmor,
nicht hoher öfters täuschender blumenreicher
Gesänge, nicht prächtiger Denkmähler bedarf es
Ihr Andenken zu verewigen; da dasselbe fester
als in Stein und Marmor mit unauslöschlichen
Zügen in dem Herzen aller derer gegründet thut,
welche Ihre menschenfreundliche immer durch
Güte zuvorkommende edle Gesinnung kannten
und jezo heilige Thränen des Dankes bey Ihrer
erblassten Leiche vergiessen. Sie ist nicht mehr!
aber

aber wir werden Sie wiedersehen, dort wo Sie, die Unvergessliche, welche nicht müde ward Gutes zu thun, nun umgeben von Ihrem erhabenen Gatten und vorangegangenen Kindern Freuden erndtet ohne Aufhören, wo keine Trennung! mehr seyn, und keine Thräne mehr geweint werden wird.

400. Hr. Thomas Tychsen, Kiebsmand, døde i Tøndern den 28 November af et Slagflod, i sit 63 Aar, efterladende sin Enke, Sophia Hedevig Smidt, som fortsætter Handelen under det forrige Firma.

401. Frue Johanne Hammer, fød Steenersen døde i Hadelands Glas Hytte den 10 November, efter 4 Dages haarde og forgiæves ustandne Fødselsmerter efter 10 Maaneders Ægteskab. Hendes Mand, som føler sit havde Tab, skriver saaledes:

Eivets høieste Lyksalighed nød jeg fra den 22de Januarii d. A., udi Forening med den

bedste Egetfælle Johanne Stenersen — men
 ach! kort varede min Lykke — den 10de November
 tilintetgjorde den, og Døden berøvede mig denne
 min dyrebare og uforglemmelige Veninde, efter
 4 Dages haarde, og forgieves udstandne Guds-
 selsmerter, under hvilke hun, indtil Dødens
 Dieblif, viste sig at være, den hun altid i Livet
 havde været, nemlig: den taalmodige og guds-
 hengivne Christen. Venner og Bekjendte! offre
 hendes Minde en Taare ved Esterretningen om
 hendes Død! hendes udstandne Lidelser have
 denne Fordring paa eder, og hendes usminkede
 Gudsfrugt, hendes Fromhed og Ynde fortjener
 det, og Overbeviisningen om, at de skænke
 hende dette Offer, vil meer end alle skriftlige
 Condolationsbevidnelser (hvilke jeg srabeder mig)
 være en Trøst for hendes efterladte bedrøvede
 Mand.

Lars Andreas Hammer.

Hadelands Glas. Hytte, den 17 November 1795.

402. Hr. Stian Herlussen, Kjøbmand i
 Arendal blev henkalde ved en stille og salig Død
 den

den 19 November, efterladende sin Kone Margaretha Elmin, med 6 umyndige Børn, som fortsætter Handelen under sit Navns Firma.

403. Hr. Peder Ostensfeldt, Sognepræst for Spiellerup og Smerup Menigheder blev bortkaldt fra dette Jordiske i sit Alders 64 Aar den 1ste December efterladende sin Kone Thominé Justine Brun.

404. Hr. Adolph Christian Brun fødte den 25 November paa Ulstrup, og blev 19 Aar 6 Uger og 2 Dage gammel.

405. Hr. Johan Arndt Dyffel, Sognepræst for Østøste Menighed, og Provst i Fuglse Herred i Lolland blev kaldet ved en rolig og sagte Død til et bedre Liv den 28 November i sit Alders 68 Aar efterladende sin Kone, Andrea Cascharina Tøstrup.

406. Frue Amalia Egede, fød Tjestrup afgik ved Døden den 1ste December efter 2de haarde udstandne Sygdomme.

407. Hr. Johan Gerhard Køster, Riisemand i Hamborg døde den 4 December af et Slagflod i sit Alders 71 Aar, efterladende sin Enke Catharina Margaretha Hammelman som fører Handelen under det gamle Firma.

408. Frue Elsabe Christine Henriette Sommer, fød Seidenschoren hensev i Bonebyttel den 29 November efter 7 Aars lykkelige Ægteskab med Holtførsten Hr. Johan Jørgen Sommer

409. Frue Anne Maria Hass, fød Tidesman døde i Hamborg den 4 December af en Bryst-Krampe i sit Alders 29 Aar og 9 Dage, efterat hun lykkelig var bleven forløst, og havde faaet en lille Pige.

410. Frue Margaretha Lucie Rahtgen fød Møller døde i Slesvig den 3 December efter 8 Ugers Sygeleie af Bryst-Vattersot.

411. Hr. Hinrich Michel Joseph Bormer døde i Altona den 30 November om Aftenen Kl. 11 i sit 48 Aar af en langvarig Bryst-Svaghed.

412. Hr. Thomas Thychsen, Kiøbmand i Tøndern døde den 28 November i sit 63 Aar af et Slagflod, efterladende sin Kone Sophia Hedvig Smidt, som fortsætter Handelen under det forrige Firma.

413. Hr. Johan Heinrich Kouscher døde den 5 December i Altona af et Slagflod, i sit Alders 66 Aar, efterladende sin Kone Margaretha Elisabeth Oldenborg med nogle Børn.

414. Hr. Nicolaus Friderich Hollænder Subrector ved Skolen i Husum, døde den 7de
Des

December af Alderdoms Svækkelse, i sit Alders
70. Aar. Han levede og døde, som en Christen.

415. Hr. Röttger v. Swings, Ritmester
ved det holsteenske Rytter-Regiment døde i Ha-
derslew den 13 December.

416. Frøken Elisabeth de Hauch, Kloster
Frøken i Wemmelstose døde den 5 December i
sit Alders 43 Aar.

417. Jomfrue Ellen Catharina Gierløv,
døde den 9 December efter 9 Timers Sygdom i
sit Alders 84 Aar.

418. Hr. Didrich v. Holstein, Capitain i
Søe-Etaten, døde efter 4 Dages Sygdom den
9 December, i sit Alders 48 Aar, efterladende
sin Kone, Petronelle Behagen med 2 smaae
Børn.

Et Par Ord ved Søe Capitain D. Holstens
Død.

I gode Danmarks Fred og Ene,
 Da vore Brave alring vide,
 Snart Clairfait slaae, snart Pichegru,
 Og alt indsee fra Dvynens Side,
 Mistendt maaskee min gode Ven
 Af disse Folk og Kabalister,
 Du gif paa Dvndens Bane hen;
 Fra Bennekreds Dig Døden vrister.
 I Verden her, hvor fort Din Bei
 For dem, som Tæble, Dig ret kiendte!
 Din Afke Holsten, hædrer jeg,
 Som Ven, for Dig mit Hierte brændte. —
 Du som en Dansk retsindig Mand,
 Af elsket Viv og Børn er savnet;
 Du trofast var Dit Fødeland,
 Og det med Borger Gliid har gavnet. —

Tanker ved min beste Ven! Die derich von
 Holsten, Capitain i Søe Staten, hans
 Død den 9 December.

Uforsonlig Fiende for Mennesket er du, o
 grumme Død! du borttager Elskeren fra den
 Elskte, den Spæde fra Moderens hulde Barm,

adskiller Venner og bortriver Faderen, Forsørgeren fra Egteskallen og de Umyndige. Ikke Guld, ikke Mægtighed, ikke Rang eller verdslig Hæder, har hos dig mindste Bægt. Saaledes borttog Du i Dag den sømmeste Mand og Fader, mig den kjerligste, den deeltagende Ven! min kiere Holsten! Alle som kjendte ham, agtede ham høit, hans Godgjørenhed var ubegrenset, hans Venskab oprigtigt og uegennyttigt! Dyrere end i Marmor og i hellig Erindring, være derfor hans Minde evig indprentet i mit Hierte.

419. Hr. Johan Gottfried Joppert, Litteratus, forhen Sprogmeister hos de fyrstelige Personer i Horsens døde efter et meget tungt og smertelig Sygeleie den 10 December, i sit Alders 60 Aar, efterladende sin Kone og en Datter, som begge ere saa meget desto mere at beklage, da de mistede deres Eiendom i Ildbranden, og have nu ingen Pension, at leve af.

420. Hr. Augustinus Christian Faber, Sognepræst til Joens Hoved, og Provst i
Baarse

Baarse Herredet, døde i Staurebne den 23de
November i sit Alders 58 Aar, efterladende sin
Kone Jacobine Staal.

Tanker ved Provst Fabers Død.

Jeg kiendte Dig o Faber!

Som Præst, Huusfader, Ven,

Vi alle meget taber,

Knap finder dig igien.

Vel nogle Dig miskiendte,

Som skionned' ei Dit Værd;

Den Roes Du vist fortiente:

Var ærlig mod enhver.

Nogle Træk ved Provst Fabers Død,

af et bestandigt Venskab næsten

i 30 Aar.

I Syv Aar jeg bestandig, da jeg i Steenstrup

boede,

Omgielles Dig Provst Faber, min Præst, min

Ven, Du Gode.

Da

Da jeg til Sverdborg kom, Benflabet stedse
 staaer,
 For tvende Miles Skyld dog Omgang tit
 bortgaaer.

Jeg flytter længer bort, til Gyrstinge jeg kom-
 mer,
 Dit Ansigt jeg ei seer, førend den anden Som-
 mer.

Tolv Aar gaaer atter fort, i hvor jeg mig
 henvender,
 At see min Ven igien, mit Hierte i mig
 brænder.

Jeg tænker ved mig selv, vi begge aldrend bliver,
 Gud veed, hvor snart den Dod os fra hinanden
 river.

Skynd Dig at reise hen, at see din Ven en-
 gang,

Maaskee det skeer ei meer; saaledes var min
 Sang.

Jeg Reisen foretager, til Stauerbne jeg iler,
 Jeg seer min Ven paa nye, hvis Ansigt til mig
 smiler.

Knap

Knap otte Dages Tid vi samlig os fornøier,
 Da jeg til Embedet ved Reisen mig forsøier.
 Nu læser jeg Din Død, hvor hastig var den
 samme.
 Efter min Bortgang, Dig at sælde og at ramme.
 Min Lands Formodende: Maaskee Een af
 os døer,
 Af Gud beskikket er, det skal og være ber.
 Provstinden trøste Gud, samt hendes Søn og
 Datter,
 Da De i Ham en Mand og Fader haver atter,
 Der ei forlade skal Dem, som paa hannem
 troe,
 Da Han skal føre Dem til evig Fryd og Røe.
 Hoff.

421. Frue Anne Marie Philippine Løvens-
 ørn, fød Dumreicher, døde af den herskende
 Skarlagens Feber den 8 December, i sit Alders
 41 Aar efter at hun var bleven forløst med en
 endnu levende Søn.

Bed Frue Løvensørns Død.

Tung og dyb er vores Smerte
 Bed Din Bortgang, Elskede!
 Skönt og ædelt var Dit Hierte,
 Eige stort i Vel og Bæe,
 Tanken om de svundne Dage
 Aldrig skal af Minde gaae,
 Tit vi ønske Dig tilbage,
 Al! — men Støvet tie maae.

Tanker ved S. L. Frue General: Adjutantinde
 de Løvensørns Grav den 12 Decemb. 1795.

O! Forunderlige Gnds Domme! O Gud,
 hvor uspoerlig Dine Veie? Eegen sælder Du,
 Sivet skaaner Du. Den Duelige, Flittige og
 Dydige, som i mere end en Henseende, mange
 Aar kunde nyttet Verden, bortkalder Du til
 Hvile; den som ved mange Bekymringer, Sorg
 og Arbeide er blevet træt og uduelig til at giøre
 Verden ringeste Tieneste, den gaaer her tilbage,
 ja! den hvis Dine endnu ikke vare tørre over eget
 uoprettelige Tab, før den opbrister nu en nye
 Graads

Graadskilde, thi i denne Dyrebare mistede han en omhyggelig Pleiemoder, en søm Belgierers inde! Men hvad er det, imod det Tab som den sal. Ufdødes Høitelskende og ligesaa høitelskende Mand har lidt? Hans dybe Sielesaar vilde Du o Gud læge! Din trøstende og vederqvægende Raade, oprette hans af Sorg dybt nedtrykkede Sind! — Forbarmende Frelser som i Dine Kiøds Dage viiste Dig som en oprigtig Børnes ven, antag Dig den Søn som den sal. Ufdøde efterlod som et Pant paa sin Kierlighed, lad denne unge Pøde være Din Baretægt og Beskiærmelse anbefalet; lad ham i Tiden træde i sine priisværdige Forsædres Fodspor, om ikke just paa deres Bane, saa dog i den Cirkul Dit Forsyn behager at sætte ham udi. — Den dydige Frøken Syster til den dybsørgende Enkemand, som nu træder i Høusmoders Sted; lad o Gud, Dit styrkende og understyttende Raade være hendes Opreisning og Tilflugt; styrk hende i den Forsatning Dit Forsyn nu har behaget at sætte hende udi, giv hende Kræfter som hun har Billie, saa

faae vi alle Feilighed at sige: Du o Gud! gjorde det vet altsammen.

422. Hr. Peter Rasmussen, Kammerraad og Renteskriver, døde efter $\frac{1}{2}$ Aars Svaghed Natten imellem den 11 og 12 December i sit Alders 68 Aar.

Paa Pladen.

Her hviler Støvet

af

Gotfred Peter Rasmussen,

Kammerraad og Renteskriver,

fød den 1 Januar 1728,

død den 12 December 1795.

Dersom

usminket Gudsfrugt, stræng Iver i Pligters

Opfyldelse og et vennehuldt Hierte fortiene

Hæder, saa bør den ydes denne

Ærdiges Minde.

Religionen tabte i ham en redelig og oplyst Bes

tiender, Armoden en redelig Talsmand og

Blid Husvæler, Fædrelandet savner en

midkiær Embedsmand og retscaffen
Borger.

Benner begræde med Beemod Tabet af deres
Mønster, deres Raadgiver og deres
Hierters omme Fortrolige.

Lign Ham

Du, som dette, da skal Du møde Ham
i Salighedens høiere Egne.

423. Frue Johanne Jacobine Bierck, fød
von Saldern, gift med Hr. Commandeur Capite-
tain P. C. Bierck døde efter et kiærligt Ægte-
skab den 10 December Kl. 1 om Eftermiddagen
efter 11 Dages Svaghed i sit Alders 36 Aar.

Tanker ved Frue Commandeurinde Biercks Grav
den 22 December.

Salige Veninde! i Din blomstrende Alder
forlod Du Verdens Tumleplads — Dine sør-
gende Benner, begræde Dit Tab, men Du er
borte — Ædel var Dine Handlinger medens
Du vandrede iblant os: men maaskee saae skion-

nede Dit Værd — Med en roelig Overbeviisning omarmede Du Forløseren og hensov salig, og paa hiin Dag vil Du vist nok liig en Rose prunkte blandt alle Dine Fiender.

424. Frue Kirstine Maria Winsløv, fød Schougaard, mistede hendes Mand efter 2de Dages haarde Fødsels Smerter den 14de December.

425. Frue Marthe Hielm, fød Brinch, døde i Flekkefiord den 12 December efter 9 Ugers smertelig Sygdom.

426. Frue Engel Hørbye, fød Kiørbye, blev efter langvarige Sygdomme forflyttet til en sorgfælg Evighed fra Krogstad Præstegaard i Aggershuus Stift den 12 December efter 23½ Aars tærende Svaghed, i sit Alders 71 Aar, efterladende sin Mand med endeel Børn.

427. Hr. Jacob Muus Treu, døde efter nogle Ugers Svaghed den 1 Decbr, i Kragerøe.

428. Hr. Johannes Plenge, Magister og Pastor emeritus til Tersløse og Schielleberg blev bortkaldet i en høi Alder af 95 Aar, 2 Maaneder og 6 Dage den 8 December, Kl. 3 om Eftersmiddagen.

429. Hr. Mathias Mohr, Sognepræst for Boldum og Ruud Menigheder, døde den 14 December, i sit Alders 76 Aar, efterladende sin Kone Magdalene Margarethe Brøchner.

430. Frøken Helene Maria Gynthelberg, døde den 24 November, i sit Alders 67 Aar.

431. Hr. Hofman Slotsforvalter paa Sorgenfrie, døde den 28 November, i sit Alders 64 Aar.

432. Hr. Jens Hartman, Sognepræst til Randlew i Aarhus Stift, døde den 26 December.

433. Hr. Hans Georg Faith, Justitsraad, Eier til Bødstrup her i Siælland, døde den 2 December, i sit Alders 44 Aar.

434. Frue Sidse Møller, Enke, døde den 7 December, 70 Aar gammel.

435. Hr. Morten Homberg, døde den 18 October, i sit Alders 40 Aar.

436. Jomfrue Dorothea Frederiche Engelsen opnaaede en Alder af 17 Aar den 29 November.

Tanker ved Jfr. D. Friderike Engelsens
Død den 27 Novbr. 1795.

Du sank da allerbedste Pige!

I Dødens kolde Arme ned;

Bed Forsyns Bink Du nu atter vige,

Skjønt skyldfrie her var Dine Fied.

Min Klagesang skal da istemme

Et Vee! fordi Du os forlod;

Min Siæl skal aldrig, aldrig glemme

Dig Salige, som var saa god.

437. Hr. Jens Mørch, Sognepræst til Hufum i Aggershuus Stift døde den 24 November, i en tiltagende Alder.

439. Hr. Andreas Thomsen, døde den 2 December i sit Alders 42 Aar.

439. Hr. Laurik Hansen, Skibs-Capitain døde den 4 December i sit Alders 35 Aar.

440. Hr. Ferdinand Ludvig Røtting, Student, døde den 5 December, 22 Aar gammel.

441. Frue Anne Catharine Hassing, Enke, døde den 5 December, i sit Alders 58 Aar.

442. Hr. Lars Andersen Bierbye, Thees handler, døde den 8 December, i sit Alders 54 Aar.

443. Frue Anna Proms, opnaede 63 Aar den 10 December.

444. Frue Anna Gylling, fød Dahl, døde den 2 December, efterat hun var bleven forløst med en lille Pige.

445. Hr. Friderich Adrian Smith døde den 6 December, 76 Aar gammel.

446. Hr. Christian Due, Ijenkræmmer, døde den 10 December, efterladende sin Kone med 6 Børn.

Tænker ved C. Dues Død.

O, elskværdige Mand, alle Medmenneskers Ven,

Den kjerligste Høstefælle,

Den bedste Fader og Stiffader,

Dig begræde Kone og 6 Børn,

Dig søge de, og mange Venner tilligemed dem,
at falde tilbage.

Men forgiæves.

Han er ei mere.

Lad ei al Trøst vige fra Dig, Efterladte,
men tænk:

Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet.

Taus

Tanker af en Ven

ved Hr. Isenkræmmer Christian Dues Død.

Algodheds Fader skal da Gravens mørke Hule
Den gode Borgere saa hastig for os skjule.

Hvo kan ei ynkes ved at see hans ægte Ven,
Bed hendes store Tab i Taarer smelte hen,
Hun ei allene er, 6 uopdragne Poder

Nu alle græder med en øm og kjerlig Moder;

Dog synes mig, jeg seer ham til dem smile ned
Og sige: græder ei! I jo tilfulde veed,

At vi ved Ildens Magt fra vores Gods og Boelig
Blev drevet bort, men nu jeg lever glad og roelig

Her ei Forandring og ei Modgangs Skygge er
Hos Lysets Fader hvor jeg Seiers Palmer bær.

O! troe kuns denne, han de Faderløses Fader
Ei mine kiære Smaa i Nødens Tid forlader,

Han være vil for dem en troe Ledfager

Og for min ægte Ven den bedste Trøster.

447. Frue Ganderup døde den 28 Novem-
ber, efterladende sin Mand 2de Børn.

448. Prindsesse Lovise, en Datter af vores Kronprinds tabte hendes elskende Forældre i sin tidlige Ungdom først i denne Maaned.

449. Frue Kirstine Kaarsberg, Enke, døde i Naglebye den 28 November 81 Aar gammel.

450. Hr. Enge Rothe, Statsraad, døde den 10 December, i sit Alders 67 Aar, efterladende sig nogle Børn.

H. S. E.

TYCHO ROTHE

Vir

Magni. Ingenii

Acerrimi. Judicii

Qui

Primus. Nostratum

Philosophiam

Historicæ. Civili. Et. Ecclesiasticæ

Scientiæque. Naturali

Intulit.

Amico.

Amico, Integerrimo

Mæstus, Posuit

P. F. SUHM.

Dannemark!

Din skarpsindige Tænker,

Din nidliære Embedsmand,

Din redelige Borger,

Din Belgiorer

Er død.

Engelrotte

Er død.

451. Hr. Hering, Consumptions Forvalter i Noeskilde, døde den 16 December, efterladende sin Kone Christiane Wernecke med 4 umyndige Børn.

452. Hr. D. C. Krog, Second Lieutenant i Søe-Straten, en Brodersøn af Hr. Kammerherre og Contre Admiral Kaas, døde efter et haard Sygeleie den 20 December.

Ved Søe = Lieutenant Krogs Død.

O Død! frygtet af de Onde, men elsket og
tilbedet af de Undertrykte, Du var den Belgis-
rer, som udfriede min Ven af jordiske Piinsler!
— Krog! godt var Dit Hierte, herlige Dine
Naturgaver; men disses Udvikling var ikke Din
Værk. Sielden fandt Du Bedsgere, — og
Dine Venner vare faae; thi den Kunst at smigge
var fremmed for Dit Hierte. Hisset vil Ingen
forstyrre Din Roe; hisset hvor Smigger og Falst-
hed kiendes i deres Nøgenhed, vil ingen ræddes
for at aabenbare Din smertelige Døds sande
Aarsag!

Afbrudte Tanker ved Søe = Lieutenant Krogs
Død.

Forladt af Livets bedste Glæder,
Forfulgt i Din Ungdoms feireste Vaar,
Fremslæbte Du Dit unge men møisomme og
sure Liv;

Omfiender nedbøiet under ærgrende Sorger
Sank Du i Dødens velgiørende Favn:

Og Dine sande Venner istemme paa Dine Begne;
 O! venlige Grav i Din Skjgge boer Fred,
 Din tause Jndvaaner af Sorgen ei veed —
 Du døde til Lykke for Dig selv,
 Men til Drøvelse for Din Familie og den Moder,
 Som i sit Lives sildigste Aften
 Skal begræde en elsket Sønns alt for tidlige
 Bortgang.

Stedsse skal Din Død være en nagende Bebreidelse
 For Dine Fiender for Dine Alvinds Mænd.
 Hviil sødt og nyd i Elysium den Røe og den
 Salighed, Du forgiæves søgte paa Jorden.
 Den 23 December 1795.

453. Hr. Nicolai Eberhart Heier, døde
 efter en langvarig og smertefuld Sygdom i Kals-
 tenberg, hvor han var Sognepræst, Natten
 imellem den 18 og 19 December i sit Alders 64
 Aar. Hans Menighed elskede ham høit, som
 sin Lærer, hans Egtefælle og Børn sørge dob-
 belt over en kjærlig Mands og Faders Tab.

454. Hr. Jens Christiansen Kjøbmand i Haderslev døde af en Tøring den 16 December, om Aftenen Kl. 7, i sit Alders 71 Aar, efterladende sin Kone og Datter, som fortsætter Hans Bøsen under dette Firma: Jens Christians Enke.

455. Jomfru Wendel Garrets faldt den 3 December i en stærk Afmagt og forlod Verden.

456. Hr. Wolfgang Magelsen, Kjøbmand i Hamborg døde den 24 December, efterat han havde levet et kærligt Egtteskab med sin Kone Anna Maria Meisner, som saaledes bevidner sit Tab. Schwer traf mich die Hand des Allmächtigen, da sie mir den 24 dieses Monats meinen geliebtesten Ehemann, Wolfgang Magelsen aus meinen Armen reise. Was ich an ihm verlohrt, das fühle ich nur am besten, da ich 25 Jahre mit ihm in der herzlichsten und glücklichsten Ehe lebte. Lange wird sie noch bluten die Wunde, die mir der Tod meines geliebtesten schlug, und nichts vermag meinen Schmerz zu lindern, als der Gedanke: Dort, in einer bessern

fern Welt, findest Du ihm wieder! Hun fortsætter Handelen under det gamle Firma.

457. Enkefrue Elisabeth Lovisa von Raben fød Rackevik, døde den 19 December Kl. 3 om Eftermiddagen, af en Bryst Syld, i sit Alders 62 Aar, efterladende sig tre Søstre.

458. Jomfrue Fridericha Dorothea Rebecka Koster døde i Altona af en langvarig Bryst-Evaghed den 28 December, 3 Aar og 9 Maanedes gammel. Tabet fornyes for hendes sørgende Moder, da hendes Eiendom brændte op den 12 October, og hendes Mand blev et Offer for Puen paa deres Olie-Rulle.

459. Hr. Christen Bay, Kjøbmand i Schiølskior, døde den 21 December efter 4 Ugers Sygdom.

460. Hr. Mads Lillesund, Sognepræst til Ramme i Ribe Stift, døde den 3 December.

461. Jomfrue Sara Blechinberg døde den 10 December i Wiig i Ods Herred, efter 27 Ugers smertelige Sygdom. Hun havde i 8 Aar været forlovet med Hr. Hans Friboe Garde paa St. Jørgensbierg i Roeskilde, og just som han fik Levebød, og de skulde holde Bryllup, mistede han sin elskede Brud.

462. Hr. Johan Friderich Salikath, Holzførster og Landvæsens Commissair, døde den 20 December paa Skovhst ved Friderichsborg, efterladende sin Kone A. M. Selboe.

Tanker ved sal. Holzførster og Landvæsens Commissair Johan Friderich Salikaths
Død den 20 Decbr. 1795.

Salige Ven! nu først høster Du Frugten af Dit utrættelige Arbeide i Dit Embede for Din Familie, som Du med sand Nidkierhed virkede for, indtil den Alvise forbed Dig det. Selv saae jeg Dig, beroliget ved sand Bevidsthed om at have opfyldt Dine Pligter, glad at forlade dette Jordiske, for at indgaae til større Glæde,

Glæde, overladende en elsket Mage og sex Børn, der nu begræde Dit Tab, i dens faderlige Haand, som, da han fandt Dig værdig, kaldte Dig til et bedre Liv. Jeg, der saa nøie kiendte Din Wandel, jeg kan sige, at Du var Din Kones troe Ti ner, en værdig Fader, en urokkelig Støtte for Dine Venner, derfor var Din Død den Retfærdiges Død, og mit Endelige blive som Dit.

463. Frue Ellen Piunge døde den 16 December, af følgende sees hendes Familie, og Børns Antal.

Paa Pladen:

Herudi giemmes det jordiske

af

den i Livet

Velædle og Velbyrdige

Frue Ellen Piunge,

fød den 1 Mai 1723

af Faderen Svend Nielsen Stub Brygger,

og Moderen

Anne Christine Stub, fød Ebbesen
 levede i et kjerligt Egtteskab i 37 Aar
 med sal. Raadmand og Brygger Fr. Tiunge,
 for hvis 4 Børn af forrige Egtteskab
 Hun viiste Sig en omhyggelig Stifmoder
 og blev selv Moder til 13 Børn og 16 Børnebørn.
 Efter 17 Aars Enkestand døde Hun
 den 16 December 1795
 da endnu en efterlevende Stifdatter,
 6 Børn og 10 Børnebørn begræde Tabet af
 en elsket og agtværdig Moder.

† † †

Salige ere de som døe i Herren; thi Aanden sig-
 ger, at de skal hvile af deres, men deres Gjern-
 inger følge med dem. Aabenb. 14 C. 13 v.

464. Frue Marie Svendsen, fød Steens-
 feldt, døde den 16 December, 67 Aar gammel.

465. Frue Anne Smidt, fød Dinesen,
 døde den 19 December, 54 Aar gammel.

466. Hr. Valentin Sørensen, døde den 20 December, i sit Alders 63 Aar.

467. Hr. Henrich Ludvig Schubart, Enopograph ved Wansenshuset, døde den 23 December, i sit Alders 32 Aar.

468. Johau Daniel Herholdt, en Søn af Divisions-Chirurgo Herholdt, opnaaede kun en Alder af 5 Aar den 23 December.

469. Hr. Johan Wilhelm v. Sprengporten, General-Lieutenant og Commandeur af Kongens Ordener, Baron og svensk extraordinaire Ambassadeur her i Kiøbenhavn, døde her i sit Alders 75 Aar. Enhver ærede denne Odsing, ei for hans Fødsels og Lykkes Fortrin, men for hans gode borgerlige Caracteer og Forhold. Hans lange diplomatiske Bane i dette Land — den Maade, paa hvilken han har opfyldt samme, saavelsom hans personlige Egenskaber have givet ham Ret til Agtelse, og nu med Sorg savnes af vor Nation, hvilken han

elstede og ærede. Hr. Biskop Balle har derfor holdt en smuk og passende Sørgetale over ham ved hans Liigs Nedsættelse i Petri Kirke. Hans Død var let. Frisk og munter var han hele Dagen og havde Selskab hos sig. Da de skulde spise om Aftenen, satte han sig lidt forinden i en Lehnestol og sov hen.

470. Jomfrue Anna Cathrina Hostrup, døde den 27 November, i sit Alders 67 Aar.

471. Enken Cecilia Møller, opnaaede en Alder af 99 Aar og 5 Maanedes den 30 Decbr.

472. Hr. P. Kamp Silke- og Klædekrammer, døde den 22 December.

Sørge- Tanker

i Anledning af Silke- og Klædekrammer P.
Kamps Død den 22 December 1795.

Saa bleguede Du, ædle Ven!

I Dine Dages bedste Aar

Mit Haab, mit Alt med Dig svandt hen,

Forladt jeg her tilbage staaer;

Ei Venners Trost min Kummer kan betage,
 Ei rydde ud af Mindet Dine savre Dage,
 Da Hymen selv med varigt Baand
 Os skulde knyttet Haand i Haand.
 Dog, Skiebne's Vink Du maatte lyde,
 Fra mig Du drog for glad at nyde
 En stille, varig, evig Fryd,
 Som Løn for Din udøvet Dyd.
 Farvel! hvil trygt i Gravens Boelig,
 Mit klemte Bryst udstammer Dig;
 Indsluttet udi Minde troelig
 Du stedse være skal for mig
 Til Døden samler os igien,
 Hvor Ven ei skilles fra sin Ven.

473. Hr. Zacharias Lindbaum, døde den
22 December.

Bed Zacharias Lindboms Grav.

I Barndoms savre skildfrie Baar
 Alfader kaldte Dig fra Livet
 Til Evighed, og Dig har givet
 Sangt meer end man paa Jorden naaer;

Thi der i salig — salig Fryd
 Hvor man ei Haab forgæves bygger
 Du samles skal med Fædres Skygger
 Til Løn for barnlig Fromhed Dyd.
 Slumre da! o slumre sødt og rolig,
 Om Din Afste hvile himmelsk Fred,
 Snart igiennem Gravens kolde Bolig
 Følge vi til bedre Egn Dit Fred.

474. Frue Sara Thrane, fød Falck, døde den 24 December, 64 Aar gammel.

Sørge, Tanker
 ved Mad. Sara Tranes Død, fød Falck.
 Hun blev født den 24 Dec. 1731, og døde den
 24 Dec. 1795, 64 Aar gammel.

Hvor hun blant Englers Tal nu er
 Og nyder uforandret Glæde,
 Og har i Himlen varig Sæde,
 Imedens Du begrædes her.
 Tung og dyb er min Smerte.
 Ved Din Bortgang, Elskede!

Skient

Klient og ædelt var Dit Hierte,
 Lige stort i Vel og Bæe;
 Tanken om de soundne Dage
 Aldrig skal af mit Minde gaae,
 Tit jeg ønsker Dig tilbage,
 Af, men Støvet Tie maae.

475. Hr. Cornelius Hinrich Meier, døde
 den 29 December, efterladende en Broder og 3
 Søstre. Hans Alder var 62 Aar.

476. Frue Margaretha Elisabet Meier,
 døde den 31 December. Den sidste Aften af
 dette Aar opløste hendes store Smerter i hendes
 51 Aar, da hun i 2 Aar havde været syg af
 Svindsot og Battersot.

477. Hr. Didrich Blom, Directeur over
 Plantagen Cailenburg i Surinam, hensev den
 2 September til et bedre Liv. Han opholdte sig
 her i 23 Aar, og havde det Vidnesbyrd, at
 han var en redelig og retskaffen Mand, som hø-
 res saa sjelden om en Europæer fra Ostindien —

virksom var hans Liv — rolig var hans Død. Af Fødsel var han en Danst, fød i Altona. En eneste Søster efterlever ham.

478. Hr. Nicolai Marren døde af Al-
berdoms Svækkelse den 31 December i Husum,
i sit 70 Aar, efterladende sig endeel Børn.

479. Hr. Johan Friderich Holler, Regi-
mentsquarttermester, døde den 10 December i
Christiania, 53 Aar gammel.

480. Hr. Sigwardt Simonsen, Magister
og Sognepræst i Lønsberg, døde den 14 Decem-
ber, i sit Alders 54 Aar. I 51 Aar var han
Embedsmand. 2 Sønner og 3 Døttre efterlod
han sig.

481. Hr. Christian Friderich Passow,
Oberste, døde i Rendsborg den 19 December,
83 Aar gammel.

482. Hr. Conrad Christiani, Apothequer, opnaaede en Alder af 64 Aar, den 22 December.

483. Frue Anne Sophie Wirwet, fød Bugge, Obristlieutenantinde, døde i Hjørring den 23 December, 69 Aar gammel.

484. Frue Sommerfeldt, døde efter 4 Dages smertelig Sygdom den 31 December.

485. Hr. Dibrich Schou, Controllleur i Christiania, døde den 21 December, 51 Aar gammel, af Inflammation i Brystet efter 10 Dages Sygdom, efterladende sin Kone med 8 Børn.

486. Hr. Niels Røtting, Kjøbmand i Strømsøe døde den 22 December, 60 Aar gammel, efterladende sin Kone, Anna Petronelle Ancherfen med 2 smaae Børn,

487. Hr. Rawert, Capitair, døde den 22 December paa Kongsberg paa sin Fødselsdag, 74 Aar gammel, efterladende sig nogle Børn.

488. Hr. Johan Gabriel Scheel, Sogepreest til Grossenappe i Holsteen, døde den 22 December.

489. Frue Christine Høier, fød Westermann, døde den 10 December, efter et langvarigt Sygeleie i sit 50 Aar, paa Delandet ved Thronhiem.

490. Hr. Søren Riis, en kiærlig Egtemand for sin Kone A. M. Nielsen, døde den 22 December, paa Linnesgaard ved Bragnæs, i en Alder af 53 Aar, efter 8 Dages Sygdom, efterladende hende med 2 smaae Børn.

491. Juliane Kirstine, Baronesse af Holck, døde den 30 December, efter 11 Ugers Sygeleie paa Roeskilde Kloster, i sit 59 Aar.

492. Frue Margaretha Ual, fød Lovenschild, gift med Hr. Jacob Ual paa Borrestad, hensov den 26 December, i sit Alders 43 Aar. I 16 Aar levede de det lykkeligste Egteskab,
som

som med Slægtskabs, Vennskabs og Kierligheds hellige Baand fra deres spædste Alder vare knyttede; men nu ere opløste, saa hans glade Dage ere forsvundne, og han haaber ikke at opnaae dem igien, ja vandskkelig vil det og være, at finde saadan en Egteskælle igien, som fra Ungdommen af var Veninde, hvis Hierte og Siel var stemt for Mandens Glæde, og udgjorde her hans væsentlige Lyksalighed.

493. Hr. Johannes Jacob Reinhardt Stell, Lieutenant ved de vestindiske Tropper paa St. Thomas, døde der den 27 October.

494. Frue Mette Catharina Eckhof, fød Smith, døde i Arendahl den 21 December, i sit 43 Aar, efter 7 Aars Egteskab, efterladende sin Mand en Datter.

495. Hr. Joachim Christian Geelmunden Gylbenfrank, General Krigs Commissarius, Doctor juris utriusque, og Notarius publicus i Bergen, fuldendte sit sidste Aar smertefuldt den

28 December paa Damsgaard, i sit Alders 66
 Aar, efterat han havde levet i Egtteskab i 42
 Aar med sin Kone Elisabeth Both, som han
 efterlader med 3 Børn.

496. Hr. Friderik Christian Hager, Ba-
 ron og Gouverneur paa Kysten af Guinea, døde
 den 17de August. Han var forlovet med Frøken
 Caroline Henriette de Gæde, hvis Fader havde
 været Søe-Capitain.

497. Hr. Ulrich Anton Falbe, Capitain
 af Søe-Staten og anden Told-Inspecteur i Dre-
 fund, døde i Helsingør den 17de December,
 efterladende sin Kone Jde Marie Møller.

498. Frue Mette Kirstine Kragelund, fød
 Høglund, hensov den 29de December i sit Al-
 ders 86 Aar i Engberg Præstegaard i Jyl-
 land.

499. Hr. G. H. Mørck, Vice-Commens-
 dant i Norge, døde den 15de December i sit Al-
 ders 75de Aar.

500. Hr. Peter Thorum i Østevild, Forsvalter ved Stamhuset Kridibnegaard ved Morsøe, døde af Nørelse. Svaghed den 31de December, i sit Alders 68 Aar.

501. Hr. Joost v. Hemmert, adjungeret dansk Consul i Bourdeaux, døde der den 18 December, i sit Alders 31 Aar.

502. Hr. Jørgen Kelle, Kiøbmand i Naschow, døde den 30 December.

503. Hr. Joachim Johannes Suse, et ungt haabefuldt Menneske, fuldendte sit Liv i sit Alders 14de Aar først i denne Maaned, ved at lide Skibbrud ved de hollandske Kyster. For 2 Aar siden opofrede han sig til Sævæsenet og Handelen, og seilede paa Skibet Povisa von Altona, som kom tilbage fra Cadix og var bestemt til Amsterdam. Næsten nær ved Havnen forliste Skibet og sank, og denne druknede blev begravet den 6 December i Egmont op Bæe paa Nord Hollands Kyst.

504. Hr. Johan Friderich Schyt, Regemester og Skolelærer i Husum, døde den 22 December sammesteds. Indvaanerne paaftaae, at de have mistet den redeligste og bedste Men paa Jorden — saa elsket var han — saa høit satte de Priis paa hans Character — ligesaa dyrebær en Egtfælle og Fader var han. Han blev 63 Aar gammel, og forrettede sit Embede i 32 Aar. En Forraadnelses Feber forenet med en Galle Feber oversaldt ham, som tilsidst overgik til en tærende Slim-Feber. Med christelig Hengivenhed sov han hen, da han med sin gode Bevisthed haabede, at gaae sin Belønning i Mede. Han efterladte sig en Datter, som er gift, og en Søn, som er valgt til Præst paa Nordstrand.

505. Hr. Ditlew v. Ahlesfeldt, dansk Kammerherre, døde samme Dag paa Særdorph.

506. Hr. Johan August Hahn, døde den 20 December, af Brystsvaghed, i sit Alders 40 Aar, og efterlader sin Kone Johanne Marie

Philippine Stavenhagen med 4 Børn, af hvilke den ældste er 10 Aar gammel.

507. Hr. Friderich Christian von Goessel, Kammerherre og Conferentsraad døde samme Dag om Aftenen Kl. 9 i Kiel, og blev 74 Aar 5 Maaneder og 17 Dage gammel. I adskillige Anliggender havde han reist for vor Konge til fremmede Hoffer, som Statsmand. Han efterlader sig en Søn og 3 Døtre.

Saavidt gaaer Mindet om nogle af vore tabte Medborgere, siden Ildbranden i Aaret 1795. Fred hvile over deres Støv!

508. Bønderne i Gieddesbøye paa Falster, Strand, Eierne Hr. Kammerraad Friis, og Sognepræsten Hr. Friedlieb, fortiene offentlig Agtelse for den menneskekierlige Omgang og tjenstagtige Forhold, som de udviste mod den lybske Skipper Jacob Johan Gerdes som paa sin Reise fra Petersborg strandede paa Gieffers

Ris om Natten imellem 19 og 20 November
1794.

Næsten over hele Verden og især i den
Christelige, har det været et antaget System,
at giøre sig rige ved forulykkede Søfarendes
Udplyndringer, da man dræbte endog Eierne,
som vare frølste fra Søens Bølger, for at stiele
og rane desto tryggere, skjønt Regenterne og de-
res underordnede søgte ved Bagter at forekomme
det saa meget som mueligt. — Mange Familier
ere blevne ophøiede iblant os til Rang, Embeds,
værdighed og Adel, som intet har at takke derfor,
uden Søfarendes Udplyndring og deres Guds
Borttrælfelse. — Mange have paa en lovligere
Maade, (som det synes) ved at være Commissio-
nair for de strandede, samlet sig store Rigdomme
og samle endnu, ved at plukke fra de Fremmede
og fra deres egne Landsmænd alt det de kan —
Strandrettighederne vare en Klenodie i Eiens-
dommene, som alle benyttede sig af til deres
Fordelse og udvidede, det beste de kunde. — De
vare næsten alle barbariske, og ikke affattede
efter

efter Menneſkeſkierlighedens Love, i hvilken eu-
 ropæiſk Stat man vil læſe dem — de Danſkes
 og Svenskes end ikke frietagne. — Man ſtreed
 derfor om Strandrettighed, ſom om Jagt og
 Fiſkerie, eller om Biergværker og Guldgruber.
 — Kunde de Rige og Formuende giøre ſig ſaa
 megen Umage for denne uretſfærdige Fordeel —
 hvor læt kunde ikke den Fattige friſtes, naar
 Skæbuen kaſter fremmed Rigdom i hans Skød,
 naar han ingen Eiermand ſeer eller kiender? og
 ofteſt bliver hans Uerlighed ubemærket — an-
 mælder han det Fundne og Opdagede, den Ri-
 gere modtager det og beholder det, og nu tæn-
 ker han: hvorfor ei lige ſaa vel for Krager,
 ſom for Ravnene? — De ere alle vor Herres
 Fugle.

Giæddesbye er paa Falſter bekiendt for ſit
 rige Braggods, og de Fordele, ſom Bønderne
 i nogle 100 Aar have giort ſig deraf. Dens
 Beliggenhed giver ſaa megen Leilighed hertil, da
 det er den ſydligſte Odde af Falſter, der tillige
 er forſynet med et Steenriſ og Sandgrunde længe

ud i Søen. Fra denne Landsbys kan man see Kofstol, som ligger lige oven for i Syden, og Norden fra Mecklenborgs Kyster udflyder sig her et Rif nordlig ud, næsten af en Miils Længde. — Alle Skibene, som komme fra Østersøen skal passere dette Farvand til Lübeck, Holsteen og flere Stæder. — Løber Strømmen i de mørke lange Nætter stærk sydlig, saa ere Skibene i Giesfer-Rif, førend deres Styvere bleve det vaer. — Løber Strømmen stærk nordlig — ere de i de tydskes Rif — ingen Søemand kan ved Lod eller Beregning heri finde nogen sikker Regning, saaledes gif det Skipper Jacob Johan Gerdes, da han sad i Giesfer Rif. Gieddesbyses Indvaanere og Falsters samtlige vare lige saa utroe, begierlige, som Jyderne ved Vesterhavet, Bornholmerne ved Østersøen og flere Deboere. Redacteuken erindrer sig, at han opholdt sig en Vinter paa Falster, og ved Juletid forgif et Skib paa Giesferrif fra Petersborg, hvis Ladning den stærke sydlige Strøm drev ind i Grønsund 2 à 3 Mile derfra. Skibet var vel ladet med kostbare Rigdomme, og naar de Rigerne borttog fra de

Fats

Fattige det Biergede, saa stødte de Bunden ud af Orhoveder, hvis Vine de havde udtrømmet, og udsatte dem for tomme Orhoveder og Lecage-Sengeklæder, Casser med Spermacetshs dreve i Land, og da mange Casser bleve senderflagne mod Klipperne, saa indstød Spermacetshs overalt, og laae skjult i Tangen. De Fattige søgte lige saa flittig efter disse Lys, som de pleiede, at søge efter den Rav, som S. D. Strøm opskyller fra de preussiske Kyster, der ligger skjult i Tangen. Disse Lys med mere kunde de ansee for lovlige Priisgods, da der intet Skib var, — ingen Ciere, og Barenes Oplag, Bekjendtgjærelse, Correspondence, Aviser = Trykkerie vilde medtage mere i Udgifter, end Tingenes Værdie, altsaa best, at den fattigere Landmand beholdt det, som ingen kunde gavne uden ham. Heris mod var det en gandske anden Sag med det strandede Gods ved Bieddesbne. Her laae Skibet — her var Skipperen og Eiermanden. — Bieddesbnes Indvaanere og deres Forsældre have i nogle hundrede Aar benyttet sig af de rige Fordele, som Søen havde oplasket paa deres Sand,

grunde, og nu med et standser deres Begierlighed. Strandeeieren Hr. Kammerraad Friis, og Præsten Hr. Friedlieb, der indskierpede dem Religionens og Menneskelighedens Fordringer, vare Bevægaarsagen og Drivesiedren til disses Handlinger. De lod Skipperen beholde sit Gods og hialp ham imod Biergesen alt det de kunde. Man seer altsaa, hvor nyttig Sædelærens og Pligternes Foredrag er, naar de indskierpes paa beqvem Tid og ved given Leilighed.

Da Skipperen kom hjem til Lübeck, lod han det indføre i deres Avis: Gemeinnütziges Wochenblatt für den Bürger und Landmann, No. 52 den 25 September 1795, som saaledes lyder oversat.

"Tilforladelig Efterretning om den christelige og menneskekierlige Behandling, Skipperen J. J. Gerdes, da han strandede ved Gieddesbye, nød af Hr. Kammerraad Friis, Pastor Friedlieb, og samtlige Gieddesbyes Indvaanere.

I Natten fra den 19de til 20de Nov. 1794 havde Skipper Jacob Johann Verdes paa sin Reise fra Petersborg til Lübek det Vanheld, at komme paa Grund paa Den Falster, Østen for Gieddesbye. Gieddesbyes Indvaanere kom strax om Torsdag Morgen ned til Stranden, reddede med største Livsfare Skipperen og Skibets Mandskab, og optog dem i deres Huse. Om Fredagen kom Strandeieren Hr. Kammerraad Friis til Gieddesbye, antog sig Skipperen, som Commissionair, og sluttede en Accord med Bønderne, at bierge Skib og Ladning saa snart og godt, som mueligt. Det haarde Veir, og den høie Søegang gjorde det umueligt at komme til Skibet; Biergingen maatte altsaa udsættes til Mandagen i næste Uge. I denne Mellemtid kom Hr. Pastor Friedlieb, Sognepræst til Schielbye og Gieddesbye, i Embedsforretninger til sidstnævnte Sted. Da han kun boede en Miil fra Strandingsstedet, havde han alt hørt Skipper Verdes Ulykke; han begav sig derfor strax efter sin Ankomst til Skipperen, erkjendte sig om alt foresaldet paa det nøieste, og trøstede ham paa den kjerligste Maade. Herfra gik han til Kirken, hvor alle Byens Indvaanere alt havde samlet sig. Han besteg nu Prædikestolen, og forelæste det paa 23de Søndag efter Trinitatis bestemte Evangelium af Matth. 22, 15 til 22, om Skattens Mynt; og begyndte derpaa deraf at præ-

dike i Uredelighed, Tyverie &c. Han' Nildrede Skændigheden, Nederdrægtigheden af disse Laster ret omstændelig og eftertryffeligt, og anførte tillige, at om man og nok saa vist troede, at dulgte Ting aldrig kom for Dagen, blev dog sligt, og det, som oftest, gandske uventet opdaget. Nu talte han om den almeen bekendte Tildragelse med Skipper Gerdes Stranding, og at han havde erfaret, dette Sogn var antaget til at bierge denne Ladning. Sognet fik følgelig nu Varer af Værdie i Hænde, hvilket lettelig kunde give Anledning til Tyverier; han vilde altsaa endnu engang lægge dem det ovenanførte om Tyverie, med Anvendelse paa dette Tilfælde, paa Hierte. Nu advarede, og bad han dem med Taarer, for alting ikke at forvandske eller stikke til Side af, hvad de biergede fra Skibet, men endelig aflevere alt ærlig og rigtig. Han gjorde dem paa en rørende Maade begribeligt, at om de end sveeg de Folk, der vare satte til Opsyn, og fik stukket noget til Side, vilde de dog ikke skule sig for Guds retfærdige og straffende Die. Alt dette, foredraget med Veltalenhed og de kraftigste Grunde, gjorde saadant et Indtryk paa disse ellers meget plumpe Landmænds Gemytter, at næsten alle græd, og ingen gik gandske uværet hjem af Kirken. Herved lod Hr. Pastor Friedlieb det ikke eene berøve; men under Biergningen tog han endog adskillige Gange hen til Stranden, saae

til ved det haarde Veir, hvorledes Varene bleve bragte af Skibet paa Land, og derfra igien til Byen, gien- tog ved denne Leilighed for Bønderne sine paa Prædike- stolen begyndte Formaninger, og førte dem derved i Særdeleshed til Gemvt, at de dog maatte opføre sig saaledes, at de udenlandske Kjøbmænd, disse Vare til- hørte, kunde sige om dem: paa Steddesbye hvede brave ærlige Folk!

Hvad Virkning disse Formaninger og Forestillin- ger have havt, sees sikkerst af Fortegnelsen paa de bier- gede Vare; thi den gandske ubetydelige Bagatel, som maaskee endnu fattes i det heele, er tilforladelig søget ned i det meget Sand nede i Skibet, og iutet, slet intet deraf forvandsket ved de biergende Bønder."

Ædle Menneffers Handlinger iblant de ringere Folleklasser ere ikke sieldne, men de komme saa sielden for Eysen, fordi det udøves med Taushed og indberettes saa sielden til Skri- bentere, der først ved megen Omvei eller af en Hændelse kommer paa Spoer derpaa. Saaledes har det og gaaet med denne Handling, hvorved Steddesbyes Bønder tillige med deres gode

Præst, have gjort sig agtværdige iblant deres Medborgere. Nogle ønske endog, at dette ædle Forhold ved en offentlig Udmærkelse maatte paasigtes, ikke for at lønne eller hædre disse gode Folk — thi saadan en Handling hædrer og lønner sig selv — men for at fortjene os selv den sande Hæder, ikke at være utaknemmelige mod ægte Borger og Menneskedaad. — Nogle have endog yttret den Tanke, at give denne Bye et Hæders Tegn, hvorved Eringringen om dens Uegennyttighed forplantes fra Fader til Søn, for Exempel: et forgyldt Bæger med Indskrift, som kunde tømmes ved Byens Bryllupper og Høitider, eller og en Broe, en Baad, et Udstyr eller sligt. Den, der yttre dette Ønske, giver til dette Brug 20 Rdlr.

Mange Læsere, især de, som ere ukjendte med Verden, dens Mennesker og deres Tilboieligheder, vilde maaskee synes, at det var en Bagatel, at bevogte noget fremmed Gods, og ikke kan henregnes iblant de sande ædle Handlinger. Men de give Agt paa, hvad her foran i

Denne

denne Sag er skrevet, at vi have utallige barbariske Exempler i alle Lande, endog i de christelige Lande, der har givet Kystbeboerne Hævd paa, at nære sig af Strandedes Nød, og hvor mange Slingrunde finder ikke den menneskelige Begierlighed, til at besmykke disse sine Foretagender? Handlingen er derfor ædel og fortjener offentlig Agtelse og offentlig Belønning. Det vedrører det kongelige Land-Deconomie- og Commercecollegium, som har Formue af Kongen betroet hertil, og som uddeler Belønninger for flige Handlinger, at vaage over Commercen, og belønne de enkelte, som heri med ædel Daad gjøre sig fortiente.

Foruden de Gaver, som udgiøre mange Tønder Guld, som ere givne til de Brandlidte, ere følgende givet til offentlig Brug, siden Ildbranden den 5 Junii 1795 i samme Aar til dets Udgang.

1795.		Rd.	M.	ß.
Junii	Til de Fattige af St.			
12	Nicolai Menigheds Medlemmer, som ere blevne Huusvilde	10	=	"
	Til Dito, til Huusleie	10	=	"
	Til Dito, fra 2 Enker	40	"	"
	Til Dito, til fattige Brandlidte i samme Menighed	5	=	"
17	3 Fierdinger Smør til Dito, og i Penge	100	"	"
26	Til Dito i samme Me- nighed fra en Ben- inde	20	"	"
	Fra en Mand	20	"	"
	Fra Landet 112 Brød og 48 Brød og 113 Brød, samt Smør, Fleſk og Oſte fra Bønder og i Penge	3	3	"
	Til fattige Brandlidte i Trinitatis Sogn	5	"	"
	Og til Nicolai Sogn	5	"	"
27	Til St. Hans Hospitals nødlidende Altiſſe Lemmer	50	"	"
	Til Dito for en Feilta- gelse mod D. Damppe	1	"	"
	Patr.	269	3	"

Julii 2	Transp.	Rd.	M.	S.
	Til de brandlidte arbej- somme Mennesker af Nicolai Sogn	269	3	=
	Fra G. og D. til dem, som ved Ildbranden ere blevne Huusvilde eller have mistet de- res ringe Boehave i Nicolai Sogn	20	'	=
	Fra K. til de Brand- lidte i samme Sogn	10	=	'
	Uf S. til Pleiecommis- sionen	50	=	'
	Uf M. til Dito	5	=	'
	Til trængende Brand- lidte	1	=	'
	Til de Svageste i almin- delige Hospital	10	=	'
	Til samme Hospital fra en Pige Karen Niels Knudsens Datter fra Rødbye i Lolland $\frac{1}{2}$ Mars Løn fordi hun i Utide vilde Riste Forært til Dito af en fattig Pige	2	'	'
			4	=

Patr. | 381 | 1 | =

Fra

Juli

2

Transp.

Rd.

M.

ß.

388

I

Fra den borgerlige extra
Brandvagt sendes af
BorgerSkabet til fat-
tige Brandlidte paa
det almindelige Ho-
spital, som er en

2

=

Indtægt til Borgervag-
ten da sammes Sprøi-
te var den første ved
Ilden i store Kanni-
kestrædet d. 17 Jun.

Fra M. M. til Dito
alt imodtaget af Præ-
sten Hr. Schouboe.

I

=

Til de meest lidende
Slaver

I

=

4

imodtaget af Præsten
Hr. Brorson.

7

Til de Brandlidte fra
Herr Geheimeraad
Friderich Scheel

400

=

Fra Selskabet den gode
Hensigt i Nestved

100

=

Fra Frue Kammerher-
inde v. Plessen

202

5

3

Fra en Enkefrue i
Skaane

50

=

Patr.

1143

=

7

Fra

		Rd.	M.	ß.
Julii	Transp.	1143	"	7
7	Fra Hr. Conferensraad Nyberg i 100 Ldr. Kug	400	"	"
	Fra Hr. Agent Selbye i 100 Ld. Kug	400	"	"
	Fra Hr. Grosserer Scar- tov i 10 Ld. saltet Drekied	100	"	"
	Fra Nestved Bye i 600 Bred	100	"	"
	Fra Ringsted i 358 Bred	44	"	"
	Fra Kiebsmand Staal i Wordingborg 160 Bred	16	"	"
	Fra Bønderne i Ulfsee 57 Bred og 56 Øste	14	1	8
	Fra Kiebsmand Steini- cke i Nestved i 200 Bred	16	4	"
	Fra Kiebsmand Brun i Roskilde i 240 Bred	18	"	"
	Fra Nørre Bye i 367 Bred	60	"	"
	Fra Hr. Fuglede Kiebs- mand i Callundborg i 220 Bred	16	"	"

Latv. | 2347 | 5 | 15

		Rd.	M.	ß.
Julii	Transp.	2347	5	15
7	Fra Friderichsborg 48 Brød	8	'	'
	Fra Hr. Justitsraad Lange i Melk, Ol, og Brød i 3 Som- mer Maaneder til- sendt fra Kastrup	300	'	'
	Den ulige Bereg- ning i Brød, grunder sig herpaa, at nogle sendte endeel smaa Sur- brød, andre Brød til 12, 16 og 24 ß. stl.			
	Til St. Hans Hospital fra J. K.	10	'	'
	Til Dito fra Kiebm. H.	10	'	'
	Til Dito fra Pigen Ka- ren Jespersdatter, som i Utide skiftede Tieneste, 2 Mars Løn	2	3	'
	Til Dito til de Graa- digste i Daarelisten, leveret fra Skolelæ- reren P.	2	3	'
10	Fra P. C. til de Brand- lidte	10	'	'
	Ligeledes til samme	5	'	'
	Patr.	2695	5	15

begge

		Rd.	M.	ß.
Julii	Transp. begge Gaver til Ni- colai Sogn.	2695	5	15
24	Til Frue Sogns Brand- lidte	20	"	"
27	Til Nicolai Sogns Svage, Sengeligg- gende og Brandlidte	20	"	"
Aug. 7	Til Frue = Sogn fra D. K.	20	"	"
10	Til Nicolai Sogn, ud- leveret af en Ar- bejdsmand ved Told- boden	10	"	"
	Til Dito	5	"	"
17	Til St. Hans Hospi- tal ved en Præst og Blinhandlers Besø- gelse	2	"	"
	Til Dito, til de, som ere berøvede For- standen	15	"	"
	Til Dito, til de meest Trængende	5	"	"
	Bed nogles Besøg gav en	20	"	"
	Og en Student	2	"	"
		Patr.	2814	5 15

		Rd.	M.	ß.
Sept.	Transp.	2814	5	15
2	For Brugen af en Kielder til St. Hans Hospitals Fattige	2	·	·
9	Til de Brandlidte ved Holmens Sogn fra en skilt Belgierer	50	·	·
II	Til St. H. Hospital ved en Families Besøg	14	·	·
	Til det almindelige Hospital fordi en Eng døde	10	·	·
	Til Dito, ved et Lyst- steds Salg, som ei blev solgt	4	·	·
	Til en fattig Familie i en Telt i Friderichs- bergs Allee	2	·	·
12	Til de Fattige ved vor Frelseres Kirke fra Ankersmidten J. C. Grynwalde, som var ham betalt fra en Mand for en ulovlig Handel	2	·	·
14	Trinitatis Sogn fra Brændeviinsbrand. Kaustrup	2	·	·
		Patr. 2900	5	15
				Til

		Rd.	M.	ß.
Sept.	Transp.	2900	5	15
16	Til Nicolai Sogns Brandlidte	5	=	"
	Til Dito	20	=	"
	Til Dito	5	"	"
	Endnu en anseelig Gave tilsendt til Hr. Sax- dorph, i et Brev, som ei af ham er opgivet hvormedet det var			
21	Til St. Hans Hospital	1	=	"
30	Til Frue Sogn	5	"	"
	Til Blaaetaarns Fan- ger	1	=	"
Octob.	Til Trinitatis Sogn	5	"	"
12	Til Dito	10	=	"
26	Til Dito	20	"	"
Novbr.	Til Holmens Sogn under Motto: Vir- tus, quam maxima, sibi dos est	100	=	"
	Til St. Hans Hospital	5	"	"
	Til Dito	25	"	"
16	Til Fattige og Senge- liggende i vor Frel- seres Sogn	10	"	"
Patr.		3112	5	15

		Nb.	M.	ß.
Novbr.	Transp.	3112	5	15
16	Til de Fattige i Frue Sogn som leed meest ved Ildbranden, fra Enigheds Sels- skabet	150	"	"
Decbr.	Af Skipper J. B. L.			
15	til 60 af de meest Trængende i det al- mindelige Hospital	5	"	"
16	Af Hr. Cohen til 2 Læs Løv til Fattige i Frue Sogn	4	"	"
	Fra Hr. Agent T. til Ladegaardens Fat- tige	2	"	"
	Til Dito i Anledning af en Fødsels-Dag 12 December	10	"	"
24	Fra Hr. Boghandler Malling til Syge i Trinitatis Sogn	2	"	"

Utsaa er i smaae Gaver
foruden de store Gaver og den
hele Collect af begge Rigerne,
givet af Borgerne her i Staden

i det sidste halve Aar 1795 | 3285 | 5 | 15

Disse smaae Gaver kan vi altid beregne til 10000 Rdlr. om Aaret.

Naar vi ville med disse samle alle de frivillige Gaver, som gives til Pleie-Commissionerne, til de Gamles Forsorg, til Børns Opdragelse og Underviisning, til Fattigvæsenet, uden at beregne de fastsatte og paalagte, saa beløbe disse sig over 100000 Rdlr. om Aaret, hvoraf man kan see hvor velgiørende 4 à 5000 Borgere, og Embedsmænd ere her i Hovedstaden i en Tids Periode, da de offentlige Stats og Stadsbyrder trykke enhver saa meget.

Vi have nu læset adskillige Exempler paa ædle Handlinger, paa Godgiørenhed og Godvillighed, i at give, nu maae vi og læse et Beviis paa Tapperhed, en Handling, som de gamle Folkeslægter i alle Tids Aldere have saa meget agtet.

509. Hr. Bille, Capitain i Søe-Staten, fortjener Agtelse for sit tappre og modige Forhold,

hold, ved at stride mod de tripolitaniske Skibe, og tvinge Regenten af denne barbariske Kyst, til at tilstaae os den Fred, som han af Gierrighed og Eyst til Udsugelse havde brudt. Handlingen gik for sig den 15 Mai, og er saaledes anmeldt:

Den 15 Mai seilede Capitain Wille med sin under Commando havende Fregatte Najaden ind i Bajen ved Tripolis for at regnoscere Havnen, og for at underrette sig om det deri liggende Antal af bevæbnede Skibe. Han modtog Fæstningens Ild, som dog ingen Virkning gjorde, og Krydsede derpaa tilbage, efterat have opnaaet sin Hensigt. — Den 16de om Morgenen stod Capitainen med Fregatten igien ind mod Staden Tripolis, og saae endeel Skibe, som seilede ham i Møde, hvilke dog formedelst Stille igien ankrede. — Mod Middagen reiste der sig en frisk østlig Vind, af denne benyttede Capitainen sig, stod ind mod de Skibe, der laae for Anker, for nøie at undersøge deres Styrke. — Neppe havde han passeret et Steenrev, som udgjør Indløbet til Havnen, før følgende 6 Skibe modtog ham
med

med en stærk Ild: 1) et Fregatsskib paa 28 Kanoner, hvoraf 20 Stykker 12 pundige og 8 Stkr. 8 pundige. 2) Et dito paa 28 Kanoner, hvoraf 20 Stkr. 12 pundige og 8 Stkr. 6 pundige. 3) Et dito, taaket som en Polak, paa 28 Kanoner, hvoraf 18 Stkr. 12 pundige og 10 Stkr. 6 pundige. 4) Et Priisskib paa 18 Kanoner, hvoraf 4 Stkr. 18 pundige og 14 Stkr. 12 pundige. 5) En Chebeque paa 12 6 pundige Kanoner. 6) En Kanonbaad paa 6 6 pundige Kanoner. Commandeuren af Fregatten stod ned mod disse Skibe, vendte paa Steden, anbragte sit fulde Lag, og gav dem endog nogle Skud agter ind, han passerede derpaa tilbage over Steenrevet; de 6 tripolitanske Skibe lattede da Ankere, og fulgte efter ham. Capitain Wille braste op og ventede dem. De 5 holdte en tæt sluttet Linie, og angrebe med megen Hefsigheid, imidlertid kom Briggen Sarpen commanderet af Capitain Lieutenant Holck, og en liden paa Malta udrustet Chebeque ned til Fregatten. Slaget begyndte Klokken $5\frac{1}{2}$ om Estersmiddagen og varede til $7\frac{1}{2}$, da alle de fiendlige

Skibe med en forsærdelig Skrigen og Støien holdte tværs ned paa Fregatten, for om mueligt at entre, men forgieves. Et tremastet Skib rakler, som en Polaque, hvilket seilede meget godt, jog stærk ind paa Briggen, og truede med Entring, dette nødede Capitain Ville til at komme Briggen til Hielp. Briggens Kanoner og Fregattens Komme tvang det tripolitaniske Skib til at forlade sit formeenlige Bytte. Fregatten seilede tæt agter om det, kastede Granater ned paa det fra Mersen, og gav det sit fulde Lag, hvilket gjorde den Virkning at det knagede overalt i Skibet, Agterskibet blev ganske forskudt, Krydsraaen faldt ned, og Briggen skød dets Klyverbom over Borde. Mørket faldt imidlertid paa, de tripolitaniske Skibe flygtede ind til Landet, og Frygt for at Briggen eller Chebesquen skulde i Mørket overrumpies, hindrede Capitain Ville for at forfølge Fienden, og at gjøre nogle af deres Skibe til Pris, som han ellers useilbarlig havde gjort. De tripolitaniske Skibe vare vel armerede og overordentlig stærk bemandede, Kanonskuddene vare vel sigtede fra dem,

men

men saa høit, at kun Fregattens Seil og Takkelage har lidt, Briggens Seil vare især giennemborede af Flinteskud. Da Vachaen saa Dage efter dette Slag tilbød Fred, og samme den paafølgende 31 Mai blev sluttet, fattes Capitain Wille istand til fuldkommen at underrette sig om Antallet og Calibren af Kanonerne paa de Skibe, med hvilke han sloges. Han erfarede desuden, at Skibene havde lidt meget, et af dem havde 8 Grundskud, og et andet 2, desuden vare Raaer og Krydsstænger skudte i Stykker. Tripolitanernes Folketab var meget betydeligt, paa Polasken var over 100 Døde og mange Saarede, og de øvrige Skibe havde i Forhold mange Døde og Saarede.

Da det er saa sielden, at en dansk Officier gives Leilighed til at vise Tapperhed, da vi ingen Krig føre og Dueller, naar den ene Medborger misbruger Fædrelandets Værn imod den anden, er kuns Beviis paa Fejghed, og en Følge af Fiderlighed og slet Levemaade, saa ere disse uædle Handlinger og gaaet gandske af Moden, endog

iblandt dem, der levede i engere Kredse, hvor Gørdomme havde fængslet dem, og stelden speer det, at nogen er saa sværmerisk, at han troer, at Gørens Love opfordre ham til at overtræde Statens Love. Af den anførte Beretning sees hvor fiælt han holdt sig, hvor uforsagt han holdt Stand imod 6 tyrkiske Skibe, saa 100 endog bleve dræbte paa Volaken — tungt er det, — saare tungt at udgyde Menneſſeblood, men det er Regentens Skyld og bliver hans Ansvar, og hvad ſkulde man haabe af en barbarisk Regent, som følger sine Lidenſkaber, og drives af sin Gierrighed. Hans Stats Grundſætninger grunde sig paa hans Villie — Krig og Fred grunde sig paa hans Luner. Vor Nation havde ikke forurettet ham, og den vil ikke forurette nogen. Fred er os igien tilſtaaet, som er fordeelig for vore Handlende, hvis Skibe og Vare havde ellers blevet hans Rov, og vi ere herved befriede for de Skatter eller aſtvungne Gaver, som var uanfandig for en monarkisk Stat. — Maatte denne Fred nu kunns være varig! thi ſaaſnart Skibene ere borte, og hans Frygt er forſvunden,

er han snart særedig at bryde sit Løfte, og forene Søerøverne i Tunis og Algier sig med denne, saa ere de vanskelige at undertvinge. Skibet som Hr. Capitain Bille commandeerte, var vor svømmende Majade, som Hr. Capitain-Leutenant Holenberg efter sin Bygnings-Kunst har seet at løbe af Stabelen. Den løb saa hurtig, at Kongen fik den ikke at see. Den ligger nu i Havnen i Neapolis. Kongen har derfor fundet sig saa tilfreds med Hr. Capitainens Forhold, at han har ophøiet ham til Commandeur-Capitain og givet ham Prædikat af Kammerherre. Der som denne Bille er en Søn af Hr. Capitain Bille, hvis Fader var Løimester, saa var Medaedeuren hans Lærer for 32 Aar siden, og det fornøier ham at erfare hans Forhold. En anden Søe-Officier, Hr. Lieutenant v. Bardenfleter har og i sildigere Aar været hans Eleve, som og har været med paa Krydstog i denne Sommer, og ventelig paa Skibet Briggen Carpen, som Hr. Capitain-Leutenant Holck commandeerte, hvilket Tyrkerne vilde entre, der holdt sig lige saa tiæt.

Den lille Chebeque fra Malta tog Deel i Slaget, og slaaes for et godt Ord, naar det kun er med en Tyrk, som er Seersøver.

Imblant Concurenterne ved Konsternes Academie i dette Aar erholdte:

510. Hr. Niels Flindt, i Mahlerkonsten.

511. Hr. Niels Dam, i Bygningskonsten. Hver den første eller store Guld-Medaille.

512. Dominike Gianelle, i Billedhuggerkonsten.

513. Johan Christian Mahler

514. Og Gotlieb Moshauer i Bygningskonsten. Hver den anden eller mindre Guld-Medaille.

Det er langt større Fordeel at giøre Fremgang ved Konsternes Academie, end ved Videns-

Fabernes Academie; thi den, som har vundet
 denne Guldmedaille, kan faae 300 à 500 Rdlr.
 Arlig, til at reise Udenlands for, for at opnaae
 større Fuldkommenhed. Den derimod, som
 vinder en Medaille ved Videnskabernes, faaer
 slet intet mere, og ingen Konst gjør mere Frem-
 gang, hvor Videnskab ei er i Følge med.

Til Dagens Nyheder maae vi anmærke,
 at Forsynet har skænket Tvillingriget en nye
 Thron-Arving den 1ste September, da hendes
 Kongelige Høyhed, Kronprindsens Gemahlinde
 Marie, blev forløst om Morgenens Kl. 9 med en
 Søn, som vil blive vor tilkommende Christian,
 hvilket strax ved Kanonernes Løsning, fra Løis-
 huset, Kiøbenhavn, Christianshavns og Cita-
 dellets Volde, samt Holmen, blev tilkiendegivet
 saavel som og fra begge de Kongl. Palais Altaner,
 ved Pauker og Trompeterne af Gården til Hest,
 samt Hautboisterne af Gården til Fods. Om
 Eftermiddagen Kl. 5 behagede Hans Kongl.
 Høyhed Kronprindsen, naadigst at modtage Gra-
 tulations-Cour af Damer og Cavalerer. Om
 Aftener

Aftenen var hele Staden illumineret. Dog vare der endeel Borgere, Embedsmænd, Caracteriserede og Adelsmænd, som ikke illuminede, af hvilke man kiendte endog over en Snees, som vare til Cour. Adelsmændene kunde man undskyldte, som vare paa Landet, der ikke havde givet deres Maitres d'hotel Ordre til denne Udgift; men hvor kunde de glemme dette, da de paa deres Gudsfer havde hørt Præsterne i Kirkerne, (om de have været der) at bede for hendes lykkelige Freløsning. Saa Præsters Huse vare illuminerede. I Præste-Residenten i Bredgaden vare kun 6 Lys anbragte i øverste Etage, i hvilken Gade til Palaiset dog var megen Færsel. Folket stod uden for og sagde: Skal vi kaste Steen? Glashandlerne havde deres Vinduer og moderne Lyskroner rigelig besatte med Lys; men Lysfestøberne, som til denne festlige Aften havde gjort sig megen Fordeel, holdt deres Huse ganske mørke. — En rig Lysfestøber havde 4 Lys anbragte i sit Huus, da han fik 20 à 21 Mark for Lpd., saa vidste han bedre at bruge dem, ved at sælge dem. Havde han ei støbt dem, saa kunde

Dog

dog de andre ei illuminere. I de fattige Huse, som ad Interim ere bygte siden Ildbranden, saae man Illumination endog med Pyramider og velmeente Decorationer. Nu ligemeget med Illuminationen. — De fleste Undersaattere ønskede, at denne nyfødte Prinds maatte leve længe med sin gode Fader og Farsfader til deres Families fælles Glæde!!!

I Hensigt til de Forandringer, som ere en Følge af Ildbranden, blev Axel Torvet forflyttet til Kongens nye Torv, men til dette Aars Udgang igien skal flyttes til gammel Torv, og Raadhuset nedrives til at udvide samme, hvoraf det halve staaer, og har kun levet en Bolig for en Vinhandler, der nu kan henflytte sine Handelsvare et andet Stæd for Bacchi Dyrkere. Hans Majestæts Kongens Resolution af 25 Augusti er af Borgernes Formand saaledes bekiendtgiort.

Fra det Kongelige Danske Cancellie er os under 29 dennes communiceret Hans Kongelige
Ma

Majestæts allernaadigste Resolution af 25 næste forhen, saaledes lydende:

Vi have taget i nøie Overveielse alle de Grunde, som Bedkommende have anført for og imod Stadens almindelige Areltorvs Henlæggelse til gammel Torv, hvor det efter Anordningerne stedse har været, før den Byen 1795 trufne Jldsvaade, og ville, at Arel- Torvets Forflyttelse til sit forrige Sted skulle skee ved dette Aars Udgang, og Gammel og Nye Torv til den Ende, inden denne Tid aldeles ryddes liggiøres for de der endnu befindende Skurter og Materialier. Ved at tilkiendegive Magistraten denne Bores Resolution, haver Kancelliet tillige at tilmelde samme, at der efter det, som den og de To og Tredive Mænd have ytret, ikke høves noget imod, at de endnu staaende Rudera af den forrige Raadhuusbygning aldeles nedbrydes, og dens Grund opryddes, og udlægges

lægges til Arel, Torvets Forstørrelse og mere Bequemhed.

Hvilket til alle Bedkommendes Efterretning her ved bekiendtgøres. Kiøbenhavns Raadstue den 31 August 1797.

Ober-Præsident, samt Borgemeistere og Raad.

Brand-Cassen indsamler dygtige Penge af de nye Bygningers Forsikringer, og har udtrakt den 21 August af Annuiteterne følgende Numere, som skal udbetales til Aarets Udgang i 11 Decembers Termin, efter følgende Bekiendtgjørelse.

Med Udtrækning af Kiøbenhavns Brandforsikrings Annuiteter, Fredagen den 21 d. M. ere følgende No. udkomne nemlig No. 1190. 1418. 217. 972. 801. 1070. 598. 1454. 63. 1263. 210. 1168. 476. 1332. 1220. 919. 629. 1424. 338. 950. 656. 876. 584. 492. 797. 301. 986. 573. 789. 862. 1547. 1408. 1614. 1157. 417. 552. 1744. 1624. Hvis paalydende Summer i førstkommende 11

December Termin udbetales til Vedkommende med Renter. Directionen for Kiøbenhavns Brandforsikring den 24 Juli 1797.

Imidlertid bliver dens Foresatte idelig ved, at indfordre flere Penge, og minde dem om Terminen til 11 September, efter følgende Bekjendtgørelse.

Afgiften til Kiøbenhavns Brandforsikringskasse for 11 September Termin indeværende Aar efter den 3 og 12 §. i den Kongelige Anordning af 17 Juli 1795 modtages, tilligemed de fra forrige Terminer endnu efterstaaende Præmier og Renter, paa Brandforsikringens Contoir i Dispatcheur Langbergs Gaard No. 99 paa store Kiøbmagergade lige for Sillegaden paa første Sahl til Gaden den 11 September førstkommande og følgende Søgnedage fra Kl. 3 til 6 om Eftermiddagen, Onsdag og Løverdage undtagen. Directionen for Kiøbenhavns Brandforsikring den 7 September 1797.

De kunde have Aarsag hertil, da de skulde meget som skal betales, men Borgerne ere liede af denne høie Betalings Maade 4 Procento, og de, som have deres Policer frie, og hvis Betalings Tid for længe siden er udløbet, har givet det i 2 Aar, og vil betale det 3die Aar. Der efter trække de Knappen for Pungen og sige: Stop! De 3 Aars Laan vil de siden have tilbage.

Hans Majestet Kongen har og ladet udtrække nogle af sine Annuiteter den første September, som skal udbetales til Aarets Udgang med 16800 Rdlr.

Ved den i Dag foretagne 12te Trækning af det ved Forordningen af 8 Juli 1785 paa Annuiteter til 4 og 2 Procent Rente aabnede Annuitets Laan ere følgende Numere udkomne: af 4 Procents Annuiteter til 1000 Rdlr. Stykket No. 463. 337. 283. 167. 101. 258. 87. 377. 262. 378. 357. 194. 475. 143. 361. Af 2 Procents Annuiteter til 150 Rd. Stykket

No. 97. 479. 212. 466. 289. 204. 154. 6. 344. 325. 45. 456. Eierne af de med disse udrufne Numere betegnede Annuitets-Beviser, vilde altsaa behage til 1 Jan. 1798 at lade sammes paalydende Capital med deraf forfaldne Rente affordre i den Kongelige Casse, da deraf ingen videre Rente fra bemeldte Dag af vorder godtgjort. Finants-Collegium den 1 September 1797.

Al sin Gjæld til Staten har han seet udslettet over 7 Ed. Guld, da saa mange Banco Sedler ere brændte i Nationens Banques Repræsantanteres Overværelse.

Da dette Skrift har vedrørt den ostindiske Handel, saa anmærkes, at Directionen har sammenkaldet dette Compagniets Interessentere, at møde den 18 September Kl. 4½ om Eftermiddagen efter denne Bekjendtgjørelse.

Directionen for det kongelig octroierede asiatiske Compagnie bekjendtgjør hervee at en General

generalforsamling er berammet at holdes i Compagniets Huus Mandagen den 18de Septbr. om Eftermiddagen ved 4½ Slet, hvortil Convocations-Billetterne fra Compagniets Contoir udfærdiges og kan erholdes.

Den lille Kronprinds Christian befinder sig i Dag meget slet den 3 September. Han blev døbt i Gaar. Liv- & Lægerne lægge spanske Fluere paa hans Mave, ventelig for Slag, og da vi Gamle neppe kan taale disse Fluere i Nakken for Tandpine &c.: saa er der kun lidet Haab om hans Liv. I Anledning af hans Fødsel er denne snorrige Sang udgivet med Motto:

Vi Danske fik Konger fra Oldenborg,
Det prise vi alle vor Skiæbne for.

Poëten kan man strax kiende, ei at være iblant
de hældigste Digttere.

Mel. The Romans in England they once did sway.

Fortale.

Vi Danske fik Konger fra Oldenborg,
Det prise vi Alle vor Skjæbne for.

Dem har vi halvsjerde Aarhundred havt,
Dg endnu der er i den Stamme Kraft.

Gid Landet til Gode

Den nysfødte Pøde

Regjere det selv i sin Tid!

1ste Cap.

Den første heed Kristian, han reed til Rom,
Dg skjøndt han fra Toget tilbage kom,
Udrustet med Pavens Belsignelse,
Vi kjævledes endda med Sturerne.

Gid Landet til Gode o. s. v.

2det Cap.

Til Estermand fik han sin Søn Kong Hans,
Der kjørte til Krig, som man kjør til Dands,
Beviis, da han kom i det kolde Bad,
At Ungdom og Wiisdom ei følges ad.

Gid Landet til Gode o. s. v.

3die Cap.

Kong Kristian den Anden var Adels gram,
 Den affatte derfor i Guds Navn ham,
 Og var han end Borger og Bondeven,
 Det frelste ham ei fra Fordærvelsen.
 Gid Landet til Gode o. s. v.

4de Cap.

Og derpaa med Riget det Kræbsgang gif,
 I Brodersøns Sted, da vi Far broder fik,
 Med Tydskerne agede han herind,
 Det Gud ham tilgive, det gode Skind!
 Gid Landet til Gode o. s. v.

5te Cap.

Men Kristian den Tredie bær Hædersnavn,
 Thi Tydskerne jog han af Kjøbenhavn.
 Han bygte den firkantet Studiigaard
 Til Stie for de udvalgte lærde Faar.
 Gid Landet til Gode o. s. v.

6te Cap.

Ru stanges med modige Naboer
 Vor Frederik Duus, han den raske Fyr,
 Til tresolde Horn han af Tyren vandt,
 Dem Danmark bærer endnu til Pandt.

Gid Landet til Gode o. s. v.

7de Cap.

See Kristian det Firtals, de Danstes Helt,
 Skjøndt Lykken forlader ham tit i Felt,
 Hvor Traien han vover i Orlogsvei,
 Dg Tab af et Die ham skrækker ei.

Gid Landet til Gode o. s. v.

8de Cap.

Glemt stod det med Tre die Kong Frederik,
 Da Slaane og Bohus i Lobet gif.
 Men siden kom Kongen dog oven paa,
 Da Riget vi arveligt lod ham faae.

Gid Landet til Gode o. s. v.

9de Cap.

Af Christian Fem vi fik Lovbog smal,
 Men Græver og Riddere uden Tal,
 Samt Rangens Forordning, hvorefter vi
 Nu zitelig opstilles i Klasser ti.

Gid Landet til Gode o. s. v.

10de Cap.

End fjerde Kong Frederik nær og fiern
 Velsignes for drabeligt Landeværn.

Til Frihedens Tempel den Grundsteen laae,
 Som sildigste Afkom skal bygge paa.

Gid Landet til Gode o. s. v.

11te Cap.

Sanct Christian Sjette, den Kirkemand,
 Ei uden i Psalmer besynges kan,
 Han holdt os vedbørlig i Søndags Tugt,
 Ei Strengelseg hørt, hver Boe var lukt.

Gid Landet til Gode o. s. v.

12te Cap.

Frem straalte Kong Fridrik den Blides Dag,
 Som hyldede Kunster og Flid og Smag,
 O salige Hyrde for Dan og Nerd,
 Hvor elsked, hvor tilbedt af al din Hjord!
 Gid Landet til Gode v. s. v.

Skutting.

Nu Vivat Kong Kristian den Syvende
 Og længe sit Folk han lykkelig see!
 Gid Kristians Søn, gid hans Søns søn maae
 Vor Kronik' igjennem til Enden gaae,
 Og Landet til Gode
 Den nyfødte Pøde
 Regjere det selv i sin Tid!

Til Dagens Nyheder hører og dette: at
 2de Capellaner, have faaet de største Sogne-
 kald. Hr. Doctor Bloch som var Capellan til
 Holmens Kirke, er bleven Sogne-Præst samme-
 steds og Guarnisons Provst, og Hr. Thye, som
 var

var Capellan til vor Frue Kirke, er bleven Sognepræst til Guarnisons Kirken. Det viser de ældre Sognepræster, at den Tanke, som de have om dem selv, at være berettigede til de rigere Kald, ei altid er grundet og minder os Candidati seniores, da begge Præsterne, Provsten og Capellanen, have for 2 à 3 Aar siden været Studenter, at og gode Levebrød kan vente paa os, naar vi i vore Skrifter bidrage til Oplysning, Sædelighed og Redelighed, som jeg hørte i Gaar en Præst i sin Prædiken at giøre Fordring paa, da dette skulde være Frugten af deres Embeds Førelse.

Danmarks gode Kornlande have atter i dette Aar været rige paa Korn, der lover os lette Priser paa Fødevarerne, dersom Lovgivningen ved Indførsel og Udførsels Forbud skulde ei være den sædvanlige Årsag til dyr Kieb; thi, endskiønt det er Regjeringens gode Hensigt, ved Udførsels Forbud, at holde Kornet tilbage for Landets Folk, isaa opnaaes det dog aldrig, de

at gjøre flige Forbud til Intet. Forbudet mod Udførsel have til Hensigt, at nedvinge de høie Priser. Ved at hindre det indenlandske Forraad at formindskes ved Udførsel, og ved at gjøre det indenlandske Marked til den eneste Udvei for Affætningen, troes det, at Diemedet skulde opnaaes; Men det opnaaes paa denne Maade aldrig, Marsagen er tildeels, at Forbud mod Udførsel er tillige Forbud mod Indførsel, eller i det mindste mod en saa overflødig Indførsel, som kunde virke paa Priserne til deres Nedsættelse; thi enhver holder sig nu tilbage, at bringe meget ind, hvorsfra det overflødige ikke igien kan udgaae, og frygter, at underkastes en saadan Indskrænkning i Eiendoms Retten, en saadan Tvangs Lov, som den mod Varers Udførsel. Deels kan der troes, at meget vigtige Marsager, en grundet Frygt for Mangel, maae have bestemt Lovgiveren til saaledes, at indskrænke Eiendomsretten. Haab om, at drage Fordeel af Mangelen, som Sælgeren altsaa har Ret til, at indbilde sig meget stor, holder de i Landet indsluttede Forraade saa længe mueligt tilbage

tilbage fra Torvene og Markedet — og Priserne
 stige — og Markedet er ledigt midt imellem
 Forraaden og næsten som en umiddelbar Følge
 af Foranstaltningen, der sigtede til at betrygge
 for Mangel, eller rettere for at nedsætte Pri-
 serne. Alle Politie-Love — alle Indretninger
 i Staten, som forbyde Indførsel og Udførsel,
 især i Hensigt til Levnetsmidlerne, ere spildte —
 De gives Luns, for at eluderes. — Landman-
 den holder sit Korn tilbage — Kornpugerne i
 Kjøbstæderne gemme sit Korn i Pakhusene —
 Intet bliver at faae. Hvo, der vil kiende det
 rigtige heri, den læse Hr. Statsraad Marsfeldts
 Skrift om Indførsel og Udførsel, da han skrev,
 at Herremændene vare værre end Røverne i Un-
 garn, Horiah og Kioscha, som Keiseren lod
 henrette. Disse handlede som de rige Borgere i
 Stæderne, der havde Forraad af Korn ei værre
 — ei bedre, mod hvilke disse 2de fremstode,
 som Dommere. Jorddrotterne, der have øverste
 Sæde i Collegierne og eie store Jordegodse,
 kan best spille Staten Krigs-Puds, og giøre sig
 rige ved denne Konst: Operation naar de have
 Ret

Net til at forestille og kan udvirke Kongens Bes-
 falning til at gienkalde det udgivne Forbud om
 Korns Udsørsel. Man saae og hørte derfor
 for 30 Aar siden, at Borgerne offentlig haaned
 Ministerium, naar de læste: at Kongen havde
 allernaadigst tilladt fremmede Korns Udsørsel,
 naar Jis omgav Hovedstaden, og ophævet denne
 Frihed, naar Jisen drev bort om Foraaret.
 Det er alt Herremændenes Billie, sagde de, som
 kan sælge os deres Korn lige saa dyrt, som de
 ville.

Der ere naturlige, og der ere tilfældige
 Aarsager til Kornets høie og lave Priser. De
 naturlige ere Misvert. — De Tilfældige foru-
 den flere, Krig og Ufred indenlands og uden-
 lands, Skibenes Proviantering og mere. Na-
 boelandenes blodige Krige og deres talrige samlede
 Armeer vare Aarsag hertil, i hvor megen Af-
 grøde Landet var velsignet med, at Levnetsmid-
 lerne stige saa høit — Forbud for Udsørsel før-
 øgede deres høie Priser — og Frihed til at
 føre det ud igien, gjorde at Priserne faldt paa

1 Ed. Hvede fra 9 Rdlr. til 3 Rdlr. 1 Mk. og
 paa en Ed. Rug, fra 7 Rdlr. til 11 Mark,
 nu er Rugen steget til 17 Mark og Hveden til
 4 Rdlr. 2 Mk. i Følge de tiltagende Krigs-
 Rygter.

Høsten har været velsignet, men meget
 vandffelig i Hensigt til det ustadige Veirligt, og
 den stærk faldende Regn, saa Landmanden har
 arbeidet mange Dage forgæves, høster endnu
 og vandffelig kan faae Kornet tørt i sit Huus.

